

100 ŽENSKA NA TRIGLAVU

Se vedno nam pišete, da bi radi z nami na Triglav: obžalujete, ker vas nismo izbrali. Odločil je žreb. Nikar žalosti, obljubljam, da bomo že prihodnjo pomlad poskusili izpolniti vašo željo.

Večina izbrank je že potrdila, da gredo z nami. Vse se ne. Zato tudi tiste, ki upate, tako kot R. D. iz Tolmina — piše nam »še en teden bom žvela v pričakovanju« — nikar še ne vrzite puške v koruzo. Morda pa le greste! Kakorkoli že, dobimo se v petek.

16. SEPTEMBRA ZVEČER

v Bohinju, ali pa, če pridete z lastnim vozilom in v petek še ne utegnete, v soboto, 17. septembra, najkasneje ob sedmih zjutraj na Rudnem polju.

V RECEPCIJI HOTELA »JEZERO«

pri Bohinjskem jezeru, do koder pripelje avtobus iz Bohinjske Bistrice, vas bosta pričakovala naša sodelavca, ki vodita pohod. Spoznali ju boste že na prvi pogled, saj bosta imela

NA SUKNJIČU PRIPETO SONČNICO.

Od takrat naprej bo za vas skrbel TT. Pripravili smo prenočišča v hotelih ob jezeru, same pa boste poskrbele za prigrizek.

Nekatere nas sprašujete, kaj storiti, če bo slabo vreme. September lepo obeta, pohoda ne bomo prelagali. Torej

100 ŽENSKA NA TRIGLAVU OB VSAKEM VREMENI!

Saj še ne pomeni, da bo slabo vreme tudi v nedeljo, če bo deževalo v petek, ko boste odhajale od doma. V petek, 16. septembra se torej zanesljivo srečamo v Bohinju. Od tam gremo v soboto zjutraj

Z AVTOBUSI ŠKOFJELOŠKEGA »TRANSTURISTA«

na Rudno polje. Po dobri in široki poti pa peš naprej do Velega polja, kjer bomo počili, ter nadaljevali vzpon do planinske kočice »Planika« pod Triglavom. V »Planiki« nas pričakujejo, saj smo kočice rezervirali (na to še posebej opozarjamo planince in jih prosimo, da v soboto prenočijo v drugih planinskih domovih) in gospodar kočice »Planika« tovariš Klinar nam je zagotovil, da bo za vse poskrbel.

Nikar ne pozabite, da gremo v hribe in ne na morje, da potrebujete tople obleke, visoke čevlje z gumijastimi podplati in seveda brašno za dva dni. Suho hrano vzemite s seboj na pot, pa ne preveč, ker boste nahrbtnik ali krušnjak nosili sami. Ne kupujte bonbonov, saj vam jih bo v petek pri Bohinjskem jezeru

PODARILA LJUBLJANSKA TOVARNA »ŠUMI«.

Tako, pravijo, si boste z bonboni na dolgi poti težili žeje. Se enkrat naj povemo, da smo storili vse, da bo vzpon na Triglav varen in prijeten. Že na Rudnem polju in še pose-

bej na poti s »Planike« na vrh Triglava vas bo varovalo deset odličnih gorskih vodnikov. Med njimi tudi nekaj hi-malajcev, ki so sicer vajeni mnogo višjih gora, tako prijetne družbe pa gotovo ne. Višinskih nosačev Šerp nimamo s seboj, saj smo prepričani, da jih ne bomo potrebovali, in boste na lastnih nogah zanesljivo kos vzponu.

Za udeležence pohoda »100 žensk na Triglavu« smo pripravili

ŠE MARIKATERO PRIJETNO PRESENEČENJE:

Po končanem vzponu smo pri Bohinjskem jezeru pripravili prijetno zakusko, podelili bomo diplome, sreča pa bo odločila, katera udeleženka prejme gramofon in ploščo z veselo planinsko pesmijo.

Vsi skupaj pa tiščimo pesti, da nas bo Triglav prijazen sprejel, da bo sijalo sonce in da bomo skupaj stali na našem najvišjem vrhu. Vsem, ki nam pišete tako kot Tončka iz Sentjerneja:

»ŽELIM TT, 100 TOVARIŠICAM IN VODNIKOM IZ SRCA CIMVEČ SONCA IN LEPEGA, JASNEGA RAZGLEDA S PONOSNEGA OČAKA TRIGLAVA!«

se v imenu »100 žensk na Triglavu« najlepše zahvaljujemo in smo veseli vaših dobrih želja na pot.

V prihodnji številki pa že prvo poročilo z začetka našega pohoda.

teden se začne s **TT**

TEDENSKA TRIBUNA

36 Ljubljana, 12. september 1966
Leto XIV Cena 80 par (80 starih dinarjev)

TOVARNA, KI PROIZVAJA 14 LET STAR TIP AVTOMOBILA

SKRIVNOST ALI UGANKA ZASTAVE

IN NAŠE MOTORIZACIJE V PRIHODNOSTI

Za fičke ni treba več stati v vrsti

Crvena zastava ni nikoli varčevala. Ne z denarjem ne z načrti, niti ne z obljubami. Ne mine dan, da ne bi v časopisih brali pretresljivih naslovov: Od starih topov do fičkov (Delo, 22. IV. 1963); V desetih mesecih 26.835 avtomobilov (Borba, 23. XII. 1965); Stotisoči fičkov (Delo, 5. III. 1966); Fičko cenejši od lonca (VUS, 24. II. 1965); Končno zastava-850 in 1100 RI (Delo 6. VII. 1966); Zastava bi rada vozila ljudstvo na domačih kolesih (Svet, 16. VIII. 1966); Japonci koketirajo z Zastavo (Ekspres, 29. VI. 1966); Zastava se pridružuje gigantom (Ekspres, 30. VI. 1966).

Naslovi so udarni in hkrati kažejo težave, v katere je Crvena zastava zabredla po gospodarski reformi. Crveni zastavi se majojejo tla. Ni še dolgo tega, ko je Zastava v lačni miselnosti, da je cesar in kralj jugoslovanske avtomobilne industrije, milostno distribuirala avtomobile motorizacije željnim potrošnikom. Toda ni še dolgo tega, ko so potrošniki pravi nje pokazali hrbet. So užaljeni in Zastavin monopolizem ni ostal nezapažen pri vodilnih v Beogradu, za katere vemo, da so Zastavo kaj tebožali kot karali.

To je ena prvih tovarn v naši državi, ki se bo lahko po sinhronizirani načinu proizvodnje vključila v mednarodno proizvodnjo avtomobilov, v najbližji prihodnosti pa se približala s proizvodnimi stroški svetovnemu povprečju stroškov za izdelavo avtomobilov. Tako bo nova tovarna lahko konkurirala s svojimi proizvodi na svetovnem tržišču.

Tako so povedali govorniki, ki so si ob otvoritvi na slavnosti tribuni podajali iz rok v roke mikrofon, ko so pred enajstimi leti v enem letu sestavili 55 fičkov. In od tedaj do danes je Zastava naredila več kot sto tisoč fičkov, ni pa se vključila v mednarodno proizvodnjo avtomobilov, ni se približala svetovnemu povprečju stroškov za izdelavo avtomobilov in ni konkurirala s svojimi proizvodi na tržišču.

Ni in ne bo zlepa. Kajti ekonomski račun je pokazal, da so rentabilne samo tiste avtomobilne tovarne, ki letno naredijo 150.000 vozil. In lani je bila avtomobilska žetev takale: Ge-

neral Motors — 5.706.000 vozil, Volkswagen — 1.510.000, Renault — 732.000, Citroën — 485.000, Toyota (Jap.) — 477.000, Peugeot — 370.000, Mercedes — 236.900 Simca — 230.000 vozil, v Jugoslaviji pa samo vseh skupaj — ne samo Crvena zastava — napravili lani 35.890 avtomobilov.

ALI SE NAM SPLAČA?

Na vsem svetu je 46 proizvajalcev avtomobilov in 135 držav. Mnogo jih je značevalo, da se jim ne splača imeti lastne avtomobilne industrije. Toda mi nismo med njimi. Nesmiselno je, če ne odpremo elaborata in pogledamo v oči dejstvu, da imamo v Jugoslaviji:

- 3 proizvajalce potniških avtomobilov, 5 proizvajalcev tako imenovanih gospodarskih vozil, 6 proizvajalcev avtobusov, 4 proizvajalce motociklov in mopredov, 7 proizvajalcev dieslovih in bencinskih motorjev.
- Med kooperanti pa imamo: 5 proizvajalcev enakih črpalk za vodo, 5 proizvajalcev menjalnikov, 4 proizvajalce hladilnikov, 6 proizvajalcev akumulatorjev in 20 tovarn vijakov.

Tovarne delajo, se borijo za plan in proizvajajo majhne serije, prav vse (razen ene) po licencah. Se jim pač splača.

Drugim državam se ne. Kajti če bi bila pridobitev tržišča tako preprosta, potem se ne bi nikoli združevali svetovno znane tovarne avtomobilov v koncerne. Ameriški Studebaker je položil orožje pred General Motorsom, Glas se združuje z BMW, Mercedes-DKW-Volkswagen so se že združili, francoski Fiat s Simco tudi že, poročata se Jaguar in British Motor Corporation, ki ima pod isto streho avtomobilsko družbo Riley, Wolseley, MG, Austin in Morris, tudi Citroën, Panhard in Peugeot že sodelujejo, pred nedavnim pa nas je osupnila vest, da se je Peugeot pridružil še Renault.

In med te renomirane ase bi rada stopila v mednarodno arena Crvena zastava, ki je imela letos julija za 14 milijard dimar-

jev zalog in katere koeficient obratovanja obratnih sredstev je nekaj izpod 2. In organi samoupravljanja Crvene zastave so na seli javno priznali, da bi bila lahko njihova proizvodnja cenejša za 240 milijonov novih dinarjev, če bi bila delitev dela bolj organizirana.

Crvena zastava, ki se rada potrkna na prsi, da je največji jugoslovanski proizvajalec avtomobilov, dela štirinajst let star tip avtomobila. Proizvaja kopijo originala. To pa pomeni, da je v časovnem zaostanku, da izvažajo zastarela vozila, da izvažajo kopije, ki jih mora dati pod ceno in da ima zaprta vrata na mednarodne avtomobilске salone.

KDO BO DAL DENAR?

Pravijo, da jim bo vrata odprla velikoserijska proizvodnja in lasten tip avtomobila, domače jugoslovanske vozilo.

Velika serija terja veliko denarja. Koliko je družba že vložila v Crveno zastavo, ne bomo nikoli natančno zvedeli. Toda za njihovo obrtniško tehnologijo je družba dala do leta 1964 za 46 milijard osnovnih sredstev. Najvejši podatek iz letošnjega leta pa pravi, da je družba zadnja leta investirala v tovarno 56 milijard starih dinarjev za 46.000 vozil letne proizvodnje. Delavce same pa skrbi: »Nekaj bi treba ukreniti, saj pride na zaposlenega letno starih 600.000 dinarjev, ki jih moramo vračati na račun antitete.«

Cilj do velikoserijske proizvodnje so preučevali s planom. Računajo, da bodo prišli na zeleno vejo, če bodo leta 1970 naredili 180.000 vozil, leta 1975 pa naj bi bila letna proizvodnja 300.000 vozil. Da bi dosegli ta cilj, bi treba krepko pljuniti v roke in globoko seči v žep. Kako globoko, jih ve malo. Toda številke, ki so prišle v javnost, govorijo. Prvi vir: v šestih letih, do leta 1970 bi potrebovali 85,6 milijarde dinarjev. Drugi vir: vsa proizvodnja 180.000 vozil je treba 160 milijard dinarjev. Tretji vir: sice hočemo narediti 82.000 vozil, potrebujemo 26 milijard za osnovna sredstva in 12 milijard za obratna sredstva. Govorijo o malenkostnih investicijah, pri tem pa pozabljajo na druge. Nobena skrivnost ni, da Crvena zastava sodeluje neposredno s 45.

• Nadaljevanje na 4. strani.

ZAPIS IZ ROKAVA

O TRETJEM AERO - RALLYJU

YU-CER PRVI

»Vsem udeležencem aero-rallyja Alpe Adria želim obilo tekmovalnih uspehov in prijetnega počutja. Se posebej sem zadovoljen zato, ker prav naš aero-rally potrjuje tesno sodelovanje Avstrije, Italije in Jugoslavije, potrjuje sodelovanje, ki ga moramo razvijati in krepiti.«

Tako je dejal predsednik letalske organizacije Slovenije Venceslav Jeras, ko je prejšnji teden v Ajdovščini odprl III. aero-rally Alpe-Adria. Kako, že tretji?

Da, letos že tretji. Prvi je bil julija 1964, ko je 20 letalcev iz obeh sosednjih držav letelo na relaciji Portorož — Postojna — Ajdovščina — Bovec. Drugi je bil lani avgusta, ko je 18 letal tekmovalo na progi Ajdovščina — Postojna — Ajdovščina — Bovec.

— Pobudo za rally Alpe-Adria so dali prizadevni letalci v Ajdovščini. Oni so oba rallyja do sije organizirali in tudi izvedli. — Je pojasnjeval sekretar letalskih organizacij Mirko Bitenc.

— Osnovna misel našega rallyja — ki je postal že tradicionalen, je v tem, da letalci spoznavajo turistične znamenitosti krajev, pad katerimi letijo in v katerih pristajajo, in hkrati pokažejo svoje športne veščine.

Pravila, ki so jih sestavili skupaj naši ter avstrijski in italijanski letalci, so vsebovala tri naloge. Tekmovalci so morali dokazati časovno točnost tako, da so vnaprej napovedali do sekunde natančno, kdaj bodo pre-

leteli določeno črto na letališču. Druga naloga je bila pristati čim bližje ciljne črte, tretja naloga pa je bila spoznavanje objektov s fotografiji, ki so jih dobili letalci v zapečatenih kuvertah tik pred odhodom.

Tudi letos je bilo tako. Ampak mnogo bolj veličastno. Kar 30 letal in nekaj več kot 60 letalcev je v nedeljo pristalo na koncu rallyja v Lescah, kjer so podelili lovorjev venec. Za vrat so ga obesili 30-letnemu Mariborčanu Antonu Rajšpu, ki leti že od 16. leta in je doslej bil v zraku že tisoč ur.

• nadaljevanje na 4. str.

RACKE Whisky

ŠKOTSKI WHISKY

Z RAHLIM PRIKUSOM DIMA

VSE ZA ŠOLO —

- šolske potrebščine: zvezki, beležnice, bloki, svinec, nitki, darvniki, peresa, črnila, tuši, ravnila, šestila, risanke, barvice — akvarni in tempera
- šolske aktovke: usnjene — boks, gladke, prešane, plastika — skali, polivinski

ZA UČENCE IN ZA DIJAKE V III. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE »NAMA« TOMŠIČEVA UL. 2

NOVOST: ELASTICNI PASOVI ZA KNJIGE IN ZA ZVEZKE

- persenice: usnjene, plastika
- šolske halje in suknjičji: klot, pollester — različne barve od 6. do 14. leta starosti
- telovadni dresi, telovadne hlačke, trenerke: različne barve in kvalitete od 6. do 14. leta starosti
- šolske brisače
- telovadni copati: usnjeni, plameni — z usnjenimi in gumijastimi podplati od št. 23 do št. 46
- deška in dekliška obutje: praktični in udobni modeli v vseh številkih

LJUBLJANA

Color elle

v 10 minutah prebarvate sive lase

SHAMPOO COLOR

L'OREAL Pariz NEVA Zagreb

ZA NA DELO, ZA V SOLO IN ZA NA IZLETE VAS LEPO OBLEČE

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

TT ODMEVI

»... BESEDE V PRAZNO«

Ze v prejšnji številki »TT« sem pričakoval kak odgovor na sestavek »Za sedaj: Besede v prazno«, v katerem obravnavate problem nedemokratičnosti pri gradnji samega doma v Spodnji Hudinji pri Celju. Čudim se, kako to, da nihče v občinski skupščini ne čuti dolžnosti pojasniti vso reč. Ali je beseda volivcev res »glas v nebo vpjočega v puščavici?«

France Poljanec, Maribor

Prebral sem članek v vašem časopisu »TT« — »Za sedaj: besede v prazno« in moram reči, da me je precej presenetil. Zapišali ste, da je krajevna skupnost Gaberje Spodnja Hudinja razpisala referendum. Zelo bi me zanimalo, ali je do referenduma sploh prišlo in kakšen je bil izid? Ne znan si pa razlagati molka občinske skupščine v Celju, ki ne smatra za potrebno zadevo pojasniti. Doklej bodo vse besede občanov zvenele v prazno? Lep pozdrav.

Ivan Morjek, Koper

ZAKLENJENA VRATA KERSNIKOVEGA GRADU

V 34. številki TT sem pozorno prebrala reportažo o gradu Brdo, ki se spreminja v ruševino. Vem, da je grad pisatelja Kersnika samo eden izmed mnogih imenitnih objektov, ki bi jih bilo treba ohraniti, kot to delajo po svetu, pa celo v drugih jugoslovanskih republikah. Ali bomo res prepustili lepo staro arhitekturo dežju, vetru in zmrzavi? Kaj mislijo o tem občinski možje, kaj Zavod za spomeniško varstvo in kaj strokovnjaki? Sprepričana sem, da vsi vedo, v kakšnem stanju je grad. Zakaj ne povedo javno, ali nameravajo kaj storiti, ali je sploh mogoče kaj storiti in kdaj bo predvidoma kaj narejena. Pričakovala sem, da se bo po reportaži v TT kdo oglašil. Žal je pri nas tako, da se v zasebnem krogu porazgovorimo o marsičem, kadar pa je treba kaj razložiti javnosti, previdno molčimo.

Alja Petrič, Ljubljana

TOVARNIŠKO ZAJAMČENE (NOVE) NAPAKE

Ne verjamem, da so še kje tako potrpežljivi kupci, kot moramo biti Jugoslovanci. Prodajajo nam nove avtomobile z zarjavlimi šivi in mastnimi sedeži in vsemi napakami, ki ste jih ugotovili, ko ste pregledali nov fičko. Pa so ga pregledovali obrtniki in sodim, da bi bilo napak veliko več, ko bi novo vozilo pregledali v inštitutu, ki ima za takšne preglede potrebne naprave. Sprašujem se, ali imamo v Jugoslaviji kakšno ustanovo, inštitutov vseh vrst nam očitno ne manjka, ki bi kontrolirala kvaliteto proizvodov in tako zaščitila kupca.

Z. R., Ljubljana

BRAZILIJA

TEŽAVE S ŠKOFOM

V mladosti je bil monsignor Helder Camara sicer fašist, pristav zelenih strajk...

NADSKOF CAMARA HELDER

Najhujši kolonialisti so domači kolonialisti...

to z reformami preprečili ali pa vsaj za nekaj časa odložili, pa je nekdanji fašist...

Treba je vedeti, da nadškof živi v pokrajini, ki s svojimi petindvajsetimi milijoni...

KJE JE LADJA?

V Saigonu zadnje čase vse pogostejše govore — seveda, nikakor ne na uradni ravni — o trgovski ladji...

ših oblik kolonializma, žrtve domačih in tujih investicij...

OD CHURCHILLA DO KENNEDYJA

Kennedy? »Njegova smrt je bila polom za ves svet.« Churchill? »Največji nacionalni voditelj v naši dolgi zgodovini.« Chamberlain? »Dokler ni bilo prepreno, ni hotel prisluhniti nobenemu nasvetu.« Dulles? »Njegova zgrešena in obstrukcionistična politika je pripeljala do Suez.« To je le nekaj izmed številnih sodb o državniki tega stoletja, ki jih je moč najti že v prvi knjigi spominov bivšega britanskega prvega ministra Harolda Macmillana, ki je te dni prišla v knjigarne. Spomine bo bivši ministar predsednik izdal v samozaložbi. Pa ne, da se zatožnisi ne bi zanimali zanje. Macmillan je namreč znan kot sposoben poslovni mož in od svojih spominov si verjetno obeta kar lep zaslužek.

da je poslanico objavil v riodejanejskih časnikih, toda takoj nato so ga reciklirali...

LR KITAJSKA

ARMADA V ŠTEVILKAH

Ob nenehnem zaostrovanju in »postopnem razširjanju ameriške intervencije v Vietnamu in ob vse pogostejših mnenjih in opozorilih, da bo to prej ali slej...

Po ameriških cenitvah štejejo kitajske kopenske čete 2.540.000 mož, ki so razporejeni v 36 armadnih korpusov in 87 divizij.

made.) Američani menijo, da so kitajski vojaki »dobro hranjeni, dobro oblečeni, dobro izurjeni, dobro oboroženi z lahkim orožjem, čeprav je moč kitajske armade manjša, ker nimajo dovolj težkega orožja, zapleteneje opreme in transportnih sredstev. Kitajske kopenske čete štejejo 6 oklepnih divizij, tri konjeniške, 21 topniških, 9 divizij protiletalske obrambe, dve raketni diviziji in 17 smejnih divizij, ki so skoraj vse v Mandžuriji in pokrajini Sinkiang. Kak milijon vojakov naj bi bil v vzhodnih pokrajinah, v obalnem področju nasproti Formozi, nekaj sto tisoč vojakov pa naj bi bilo v bližini vietnamske meje. (S Formoze sicer sporočajo, da je kakih sto tisoč vojakov že prestopilo vietnamsko mejo — šlo naj bi za dve protiletalski diviziji, eno pehotno in dve inženirski diviziji — toda očitno se ja informacija zdi celo Američanom kar preveč iz trte zvitav.)

Letalstvo LR Kitajske naj bi štelo kakih tri tisoč vojaških letal (zaradi pomanjkanja rezervnih delov naj bi bili uporabljeni samo dve tretjini teh letal), in sicer 1370 »Mig 15« in »Mig 17« (še iz časov korejske vojne) in 62 »Mig 19« in »Mig 21«, »Iljušinov 28« pa naj bi bilo 300. Težkih bombnikov, ki bi lahko ponesli tudi jedrske bombe, pa naj bi imela LR Kitajska le kakih deset. Ameriška obveščevalna služba meni, da šteje kitajska mornarica 211.000 mož in od tega naj bi jih bilo kakih 120.000 razporejenih v enote mornariške pehote. Imela naj bi tudi kakih 1200 majhnih plovnih enot, nedoločeno število večjih in 32 podmornic, toda tudi večji del teh naj bi bil v dolžih, ker ni rezervnih delov.

NIZOZEMSKA

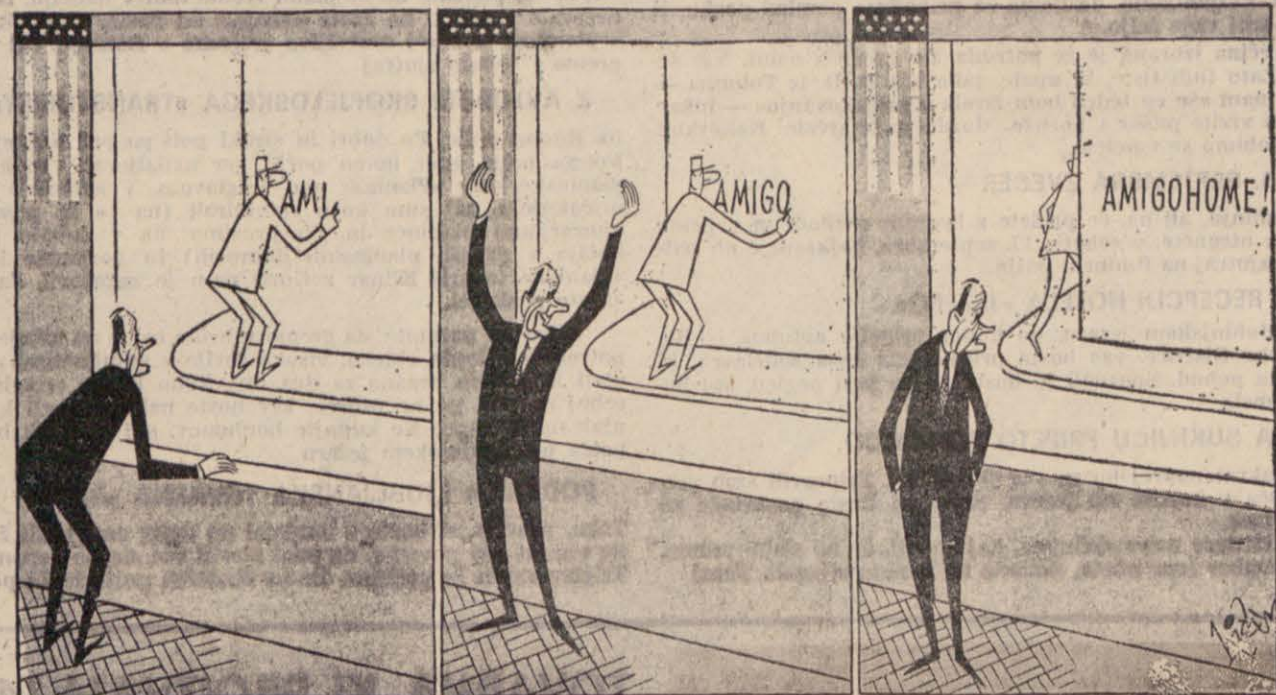
REPUBLIKE SO CENEJŠE

Kraljica stane dvajsetkrat toliko kot predsednik. To pravilo velja tudi, če je kraljica tako demokratična, da se vozi s kolešom in avtobusom kot navadni smrtniki. Tako je, na primer, nizozemska kraljica Julijana, ki sicer pošilja svoje hčere v javne šole in ni preveč zahtevna glede ceremonij, vendar je pred kratkim zahtevala še enkrat večjo letno apnazo, ki naj bi znašala po zvišanju 1600 milijonov starih dinarjev na leto, kar je skoraj toliko, kot ima britanska kraljica (1800 milijonov), ki se ne vozi ne s podzemeljsko železnico ne s kolešom in zahteva, da nosijo natakarji živore in dokolenke tudi na deželi. In tudi ni čudno, da potrebuje toliko denarja, saj ima samo Buckingham-ska palača, kjer stanuje kraljica sama, kadar mora prisostvovati kakemu sprejemu, avdienci ali paradi itd., 600 sob in

TT — TELEGRAMI

- BUENOS AIRES — Odpustili so 10.000 državnih uslužbencev (v Argentini jih je 190.000): »racionalizacija administrativnega aparata.«
● BERN — Največji poveljni vojaški manevri. Udeležuje se jih 45.000 švicarskih vojakov. Prvih se jih bodo udeležile tudi raketne enote.
● PORT SAID — V pristanišču sta zasidrani dve torpedovki ameriškega šestega ladjevja. Tridnevni uradni obisk. Prvi po mnogih letih.
● NEW YORK — Od nekod iz vesolja prihajajo rentgenski žarki. Skupina sedmih znanstvenikov iz Cambridgeja (Massachusetts) je po štirih letih proučevanju prišla do prepričanja, da se tam poraja nova zvezda. Pojav bodo pozorno spremljali.
● HAMBURG — Družinski svet je razdedinil šestindvajsetletnega Michaela Pruskega, nečaka zadnjega nemškega cesarja. Poročil se bo namreč z »navadno« strojeopisko, družina pa meni, da se Hohenzollerji lahko poročajo samo z »modro krvjco.«
● BERN — Zaseda generalna skupščina Interpola. S pristopom Ugande šteje sedaj ta mednarodna policijska organizacija 98 članic.
● HAAG — Nizozemski notranji minister Jan Smallenbroek je odstopil, pa ni takoj poiskal njegovega lastnika. V parlamentu so mu očitali, da bi lahko vsaj on vedel, kaj je bila njegova dolžnost.
● MOSKVA — Novorojenec sovjetske letalske industrije: »Iljušin 144«, koničast kljun, obložen s posebno zlitino (zaradi visokih temperatur pri velikih hitrostih), reakcijski motorji pa pod trupom.

UKRADENA KARIKATURA

Predsednik de Gaulle je pred odhodom v Kambodžo izjavil: »Američani morajo razumeti, da tako našo politiko do Vietnamu pravzaprav narekuje prijateljstvo do Združenih držav Amerike«

ima 800 metrov hodnikov (ki jih čisti 200 ljudi), 20 hektarov parka, tristo ur in petdeset televizorjev — za katere pa ji na srečo ni treba plačevati naročnine.

Kralji stanejo mnogo manj kot njihove kolegice, ki so razen tega tudi mnogo bolj bogate. Švedski kralj Gustav dobi 700 milijonov na leto, belgijski kralj Baudouin in njegov grški kolega Konstantin pa »spotegneta« vsak po 160 milijonov več.

Ko je angleška kraljica pred petnajstimi leti zahtevala zvišanje plačevca, kar je neki poslanec imenoval »največja zahteva stoletja«, so v parlamentu pojasnili, da dobi kraljica osebno »le« 300 milijonov, vse drugo pa gre za plače uslužbencev, splošne stroške, darila, dotacije, dobra dela, za vojvodino kentosko, princeso Aleksandro itd. Princeza Margareta, kraljicini mož, vojvoda Edinburški, vojvoda gloucesterski, kraljica mati in kraljicini otroci pa so na drugih plačilnih spiskih.

Nizozemska televizija je pred kratkim končala široko raziskavo v ugotovitvi: »Republike so mnogo cenejše. Evropski predsedniki imajo namreč »fikсне plačevce, ki znašajo od 60 do 80 milijonov dinarjev. Italijanski predsednik Saragat dobiva na primer 70 milijonov na leto. Razen tega

izvoljeni šefi držav navadno nimajo svojeje premoženja, nasprotno, pogosto imajo zelo skromne bančne račune. To pa nikakor ne velja za kraljico Julijano, ki je zahtevala še enkrat večjo apnazo. Zato ni čudno, da je naletela njena zahteva v parlamentu na hud odpor. Družina Orange, iz katere je kraljica, je namreč ena najbogatejših na svetu. Njeno premoženje, ki se kopiči že stoletja, znaša zdaj okroglih 700 milijard dinarjev. Samo na Manhattanu, kjer je nedvomno zemljišče najdražje na svetu, je kraljica pred leti kupila nekaj stavb, katerih vrednost je težko oceniti.

Elizabeta II. ni tako bogata, čeprav ji ni treba plačevati mnogih davkov in ima zato kar čedno premoženje. Vendar trdi, da kraljica ne more prihraniti niti prebite pare. In to kljub temu, da stroškov za vzdrževanje kraljevskih posojij in druge lastnine ne plačuje iz svoje apnaze. Tako, na primer, skrbi po finančni plati za Buckingham Palace ministru za javna dela, za kraljevsko juho »Britanias, ki ima 200 mož posadke, pa plačuje mornarica.

SPOMINI

ROŽNATI KAPLJICI

Zjutraj 1. novembra 1918, nekaj dni pred propadom avstro-ogrske monarhije, je ukazal zadnji avstrijski cesar in madžarski kralj Karl I., naj mu predlože osebne spise o vodji dunajske policije dveh dneh mrtvih, se je Schöberl zahvalil svojeju suverenemu; policija je zamrla, ko so cesarjevi najbolj zvesti vladniki in zakladniki in iz razstavnih vitrin VII in XIII pobrali kronске dragulje. Najbolj dragoceni med vsem plenom sta bili diamantna krona cesarice Elizabete (danes bi bila vredna 50 milijonov novih dinarjev) in avstrijska cesarska krona Rudolfa II iz leta 1602.

Kaj se je potem zgodilo z dragulji, so avstrijski zgodovinarji — republikanci in monarhisti — razpravljali 50 let. Nekateri so trdili, da so dragulje nekeje v Afriki, drugi pa, da so v trezorjih izgnanih Habsburžanov. Minul teden pa so spomini švicarskega draguljarja Sonderheimerja razkrili skrivnost: nakit so razžagali, razbili, razlomili in prodali. Sonderheimer piše, da so tri dni po ropu dragulje pripeljali v neki švicarski samostan. Ker pa Karl, ki je 24. marca 1919 prišel za dragulji, ni potrdil zlatu, ampak denar, da bi se poskusil vrniti na Madžarsko, se je cesarjev osebni sekretar povezal z draguljarjem Sonderheimerjem. Švicar je bil strokovnjak za prodajo zakladov nekdanjih

monarhov. Sonderheimer je bil pripravljen za »ponudene predmete« plačati 15 do 18 milijonov švicarskih frankov, sekretar pa je vztrajal, da prodajo samo posamezne kose. Da bi ne bliati nekdanjega cesarja, je tajnik zahteval, da dragulje »demontirajo« v Sonderheimerjevi pisarni in draguljar vrne »kockve brez kamnov«. Najprej je draguljar demontiral dve zlati zaplestici s smaragdi in plačal 35.000 frankov. Potem je bil na vrsti drug nakit. Smaragde so razžagali, ogrlice in diademe razlomili, briljant z diatom izluščili iz okovja. Tako se je godilo tudi znamenitemu »florentincu«, ki je dolgo voljal za četrti največji dragulj na svetu, in so ga razrezali in po kosih prodali. Sonderheimer je bil najbolj razočaran, ko so znameniti rožnati kapljici Marije Terezije potopili v bencin in se je izkazalo, da gre za dva briljanta povsem navadne barve, bencin

HABSBURSKA CESARSKA KRONA. Rešena za — muzej

pa se je rožnato obarval. Na 78 drobno popisanih straneh, ki so šele sedaj po ovinkih prišli do založnika (Sonderheimer je bil na koncu petdesetih let umrl v ZDA), poročajo draguljar, kako so prodali kronске dragulje, založnik pa ugotavlja, da gre za eno najslabših kupcij na svetu. Z izkupičkom od prodaje draguljev se je namreč cesar dvakrat zman poskusil vrniti na Madžarsko. Leta 1922 je Karl umrl.

Se pred tem pa je Sonderheimerja povzdignil v plemiča. Švicar pravi, da zato, ker sta od vseh draguljev ostali nedotaknjeni le Elizabetina krona, od katere se Habsburžani niso hoteli ločiti, in avstrijska cesarska krona. Sonderheimer se hvale, da jo je rešil on, čez enišem hotel, da bi jo demontiral, saj krona je pa le krona... »Cesarjevo pokrivalo se je vrnilo na Dunaj in danes je spet v zakladnici. Anonimni založnik draguljarjevih spominov pa piše: »Ali so v kroni res pravi diamanti, ali pa so jih zamenjali z imitacijami iz ametista, naj ugotove strokovnjaki.«

IVAN HMELEK, PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

V. SOŠKA ARMADA OSLABLJENA

Tako so med spopadi patrolj, stražami, letalskimi napadi, delom pri utrjevanju obrambne črte, zbiranju čet in orožja ter opreme, med načrtovanjem novih akcij — skratka med vsakdanjimi frontnimi skrbi in opravili minevali dnevi in tedni. Sovražnik naj bi se pripravil na naslednji napad, avstrijsko poveljstvo pa je nove dogodke na fronti dokaj nemirno pričakovalo. Ze tako oslabljene čete nikakor ne bi zadoščale za uspešno obrambo pred novo, seveda spet močnejšo italijansko ofenzivo — ali pa je bilo to vsaj zelo dvomljivo. Res, da je zima nudila tudi branilcem nekaj oddiha in možnosti, ki so jih kolikor močje izkoristili: popravili in poglobili so svoje zaklane in jarkne, zgradili nekaj zaklonišč in sklenili utrjeno obrambno črto od morja pa tja nad Gorico. Toda teže spopadov in obrambe naj bi nosil slej ko slej človek, avstroogrski vojak, ki je moral s svojim junaštvom nadomestiti pomanjkanje topov, minometov, letal, strojnje in vsakovrstnega drugega orožja, ki za Italijanom ni primanjkovalo.

Morda je prav tak položaj sprožil v avstroogrskem poveljstvu zamisel, da bi prav zdaj izpeljali načrt, ki so ga imeli v rezervi že od začetka vojne z Italijo: da bi padli Italijanom nekako za hrbet daleč za soško fronto, v Tirolah. Pripravili so načrt za obsežen napad, ki naj bi soške branilce razbremenil in rešil pekla Doberdoba, Kalvarije, Sabotina, Plav... Toda tej vesti, ki jo je sprejelo poveljstvo V. soške armade z veseljem sledi ta, kaj morda prha, Tirolsko fronto je treba objeliti in pripraviti za obsežen napad. Rezerv seveda ni, oziroma vsaj ne dovolj. Zato morajo pomagati druga bojšča, kjer prav v tem trenutku ni večjih bojov. Med drugimi tudi soška fronta.

PETA OFENZIVA JE BILA

8. februarja 1916 je dobil poveljnik V. soške armade general Borojevič ukaz, naj se III. korpus, ki je branil severni del kraške planote, pripravi na odhod. Da pa ta korpus ne bi odšel na pot prelahke, na pot po njem so dvajset baterij težkih topov, ki naj jih odtegnje celo s tistih odsekov, ki niso bili nikoli mirni in so bili brez topništva kakor odprti sovažnik — to pa je bilo pri Avčah, Plaveh, Gorici, na Krasu, skratka — na celi fronti. V dvanajstih dneh naj bi ta ukaz poveljstva jugozahodne (italijanske) fronte izvršili.

To je bil seveda hud udarec za branilce na Soči. Ublažili so ga poskušali s tem, da so se tlažili, da bo čez nekaj časa že padel z njih strah Doberdoba, da bo strazarjenje in kopanje jarkov nepotrebno, da se bodo navsezadnje oddahnili. Poveljstvo pa ga je s svoje strani poskušalo olajšati tako, da je poslalo generalu Borojeviču v zameno za preklanjene polke in bataljone III. korpusa — vsega štiri divizije — tri črnovojniške brigade. Tudi težkih topov niso poslali toliko, kolikor so jih zahtevali za Tirolsko: namesto dvaset baterij samo enajst.

Bojišče je zdaj oslabljeno, vsak dan korakajo stari polki v zaledje, od koder jih prepeljavajo na Tirolsko. Kar je ostalo — približno dve tretjini prejšnje, že tako nezadostne armade, pa si kmalu o pomore na tem moralnem in fizičnem udarcu. Svojo službo opravljajo kot ponavadi, vpletajoč novice in posebnosti tega »bojišča« in službe na njem, kopljejo

jarkne in zaklonišča, stražijo in se tu in tam spopadajo. Italijani nikoli povsem ne mirujejo: če drugega ne, poskušajo vzemirjati ali celo zavzeti vselej iste ključne točke: Plave, Pevmo, Oslavje, Sv. Michael, Sv. Martin, Polazzo...

KRATEK PIŠ PETE OFENZIVE

Po operacijah, se bolj pa po vojni, ko so nekateri skrivnostno pojasnili, so bili trdno prepričani, da so Italijani točno vedeli za vse večje premike avstroogrskih čet s soške fronte proti Tirolski. Da so pravočasno zvedeli za načrt avstrijskega poveljstva jugozahodne fronte in se na vse morebitnosti primerno in zato seveda tem lažje pripravili. Po peti italijanski ofenzivi, ki so jo Italijani sprožili začuda ravno takrat, ko so prestemeli III. korpus s soške fronte na Tirolsko, so hili branilci prepričani, da deluje v njihovem neposrednem zaledju, po vsej verjetnosti, v Trstu, skrivna radijska oddajna postaja, ki pravčasno obvešča Italijane o vseh premikih v avstrijskem zaledju ozroma na bojišče. Zato so tudi izigrali majhen protinad: v Trstu so namestili motilni oddajnik, ki je potem ovrnil delovanje morebitne vohunske radijske postaje.

Naj bo že kakor koli, Italijanov vse priprave branilce niso niti malo zmedle. Bil so dovolj močni, da okrepijo obe fronti — soško in tirolsko — in so to tudi storili. Tako so v Tirolah kravo odbili avstroogrski napad, na soški fronti pa so celo napadli. Vendar se zdi, da so na Soči

preveč hiteli, da bi presenetili oslabljene branilce in da zato ofenziva ni bila dovolj pripravljena.

11. marca 1916. leta so italijanski topovi strašno uverturo, ki so jo vsilili branilcem od Tolmina do morja. Streljanje je tako goste in tako točno, da napoveduje eno najhujših bitk, kar jih soški branilci poznijo. V. soška armada nima dovolj topov in streliva, da bi ta zrogelj prišil ublažila. Dva dni in dve noči traja ta pekel.

Potem pa, kot da bi se Italijani izkašljali. Vse kaže, da je najhujše že mimo. Sicer nastopi za to silno topovsko pripravo pelhota in nekajkrat napade področja okrog vasi Sv. Martin na Krasu kar po več tisoč mož. Seveda jih tu in prav tako pri Sredpolju in Polazzu krvavo odbijejo. To je bilo tem laže, ker se večina napadanih čet sploh ni pokazala iz jarkov. Le enkrat je prišlo do res krvavega večjega protinapada, ko je ogrski polk št. 46 z ročnimi granatami, kopiji in bajonetni počitili komaj pred nekaj trenutki izgubljene jarkne. Nekaj sto Italijanov je padlo, drugi so zbežali.

Nekaj stihih nakokov so branilci odbili z lahkoto tudi pri Ločniku in Podgori. Tudi posamezni poskusi prodora pri Polazzu in Selcu niso Italijanom prinesli nobenega uspeha.

18. marca se je po petih dneh topniškega obstreljevanja in bojev peta soška ofenziva končala. Približno sto bataljонов (po italijanskih ocenah, op.p.) Boro-

evičevih sil je obranilo vse napadeno ozemlje (razen dveh strejskih jarkov na Krasu) pred (tudi po italijanskih ocenah) dvo sto enainštiridesetimi bataljoni Italijanov, če sedemdesetih bataljонов v rezervi sploh ne štejemo. Razen tega je uspelo branilcem z nenadnim nočnim napadom zavzeti nekaj strelskih jarkov v gorah med koto 1870 in Vrtali.

VOJNI UJETNIKI V PETI OFENZIVI

Peta italijanska ofenziva je bila očitno slabo pripravljena, saj kljub veliki premoči nad tudi kvalitativno in ne samo številčno oslabljeno avstroogrsko armado niso dosegli ničesar. Ni bilo enotnega načrta in vodstva operacij in razen hudoga topniškega obstreljevanja v začetku ni branilcev doletelo nič res nevarnega. Njihova tenka črta je povsod držala pritiski. Pač pa je bilo drugače z Italijani. Imeli so sicer samo pet tisoč mrtvih in ranjenih, zato pa precej ujetnikov. Joža Čop se v memoarskem sestavku »Kalendarja prisvitega cesarja« spominja, kako so Italijane zajeli in pozneje z njimi ravnali.

»Jarkne zavzamemo na nož. (To je bilo na doberdobski planoti op. p.) Italijane zajamemo. Od prejšnje avstrijske druge čete sta ostala samo dva moža in še ta ranjena. Vse drugo je padlo ali pa bilo strašno razmrvarjeno.

janov. To je njihova rezerva — tretji val, ki bi je moral napasti, pa ga je prezelela groza. S severne strani jih pritisnejo Bosanci in Dalmatinci.

Ujetnikov je veliko, toliko, da so kaverne polne. Postojanke so zupet zasedle sveže sile. Mi smo v rezervi in zato tisto noč peljemo ujetnike v Gorico. Sem pri spremstvu. Hodimo ponoči, v Gorico pridemo zarana. Ujetnikov je dolga kolona. Samo šest jih ima pod varstvom kakih dvestopetdeset. In takih skupin je več. Ob spopadu so javkali in milo prosili. Ni bilo nikogar, da ne bi vpili »Mamma mia! Misericordia! Tu na poti v ujetništvo pa so že živahnější in žlobudraje v svoji žuboreči govoric. Ljudje so, kot vsi drugi. Doma imajo žene in otroke, ali vsaj dekleta in starše in proti lastni volji jih je čudna sila prignala v jarkne ob Soči, pomislili.

Iz Gorice nas pošljejo dalje v Volčjo drago. Nekateri ujetniki so že precej sproščeni. Tudi za ženskega je že ozrjalo, nekateri celo pojo. Cim dalje gremo, bolj je strogo in večje so straže in bolj se kaže oblast. Čudno je to! Sprva nas je za celo četo ujetnikov dosti le šest stražarjev, na koncu poti pa sta dva.

Cele tri dni se zamudimo s temi ujetniki. Vrnemo se nazaj na Kalvarijo, a že

GORENJCJI NA ČRNEM MORJU

Pet avtomobilov, pet sotorov, deset šoferjev, petnajst potnikov, moški in ženski spol. V štabu preizkušeni Slavko, Janez, Frenk, Francej in France. »Gremo k morju, kamor pošilja svoje vode tudi naša Sava.«

Uvod do bolgarske meje se je zaradi okvar na močnejših avtomobilih podaljšal na skoraj tri dni. Radi bi bili že na Bolgarskem, pa nismo in nismo mogli naprej.

»Medjuš, kdo je naredil tako veliko Jugoslavijo,« se je razburjal Frenk. Vse je jezila cesta od Zagreba do Beograda, od Beograda, Mladenovca in Kragujevca do Svetozareva pa ovinki in klanci.

»Zakaj pa niste vozili od Beograda do Niša po novi avtomobilski cesti? Nihče od nas se ni videl Oplena in Kragujevca, rojstnega mesta naših dveh vrlih fideov, ki sta se na tej skoraj 4000 km dolgi poti izkazala najbolje.

Oplena! Samo strmeli smo nad lepoto. Cerkev s 3570 m² mozaikov je tretja te vrste po lepoti in velikosti mozaikov na svetu. Samo Japonska in Indija sta pred njo. Čudovite slike knezov in kraljev iz srbske zgodovine, vse v mozaiku, ki se preliva v nestrnih barvnih odtenkih. Toda neprijetno je Gorenjce zadelo počasno vodnik, da so Srbom to kulturno umetnino pravzaprav gradili Nemci: mozaik so namreč izdelali v Berlinu. Oplena je leta 1910 dal pozidati Peter I. Karadjordjević in je tedaj stal 560.000 srbskih dinarjev. Za mozaik pa je Aleksander leta 1923 plačal 800 milijonov starih jugoslovanskih dinarjev.

»Torej je tudi v tej zgradbi precej slovenskega denarja,« je pripomnil Frenk. »Za ta denar bi zgradili kar nekaj novih gorenjskih cest!«

Nedelja, 14. avgusta. Gorenjska karavana v Kragujevcu. Tovarna »Zastava« je savela. Savela so tudi v rdeče cvet- je odeta grobišča 7000 Kragujevcčanov, ki so jih Nemci leta 1941 pobili vse na en dan.

»Čudno,« pravi Slavko, »rojstno mesto fideov, pa nikjer nobenega fideja.« Tedaj smo zaslišali strajanje in brnenje avtomobilov. Iz mesta so se drug za drugim usipali fideji, vsi okrašeni s cvetjem. Iz oken avtomobilov so mogle puškinne cve- ti in pokalo je ko na brakadi. V prvem fideju ženin in nevesta, za njima svatje. Tipična srbska očevo, nekdo z vozovi in na konjih, sedaj v avtomobilih. Jelka je stebla fideja: 42!

Taborili smo na ravnici ob cerkvi sv. Nestora pri vasi Katum, kakih 20 km pred Nišem. Na večer so nas obiskali radovedneži iz vasi, med njimi tudi brili fantički, ki jim je pod nosom komaj začel poganjati puh. Vsi s prizganimi cigaretami.

»Zakaj kadite?« je vprašal Slavko.

»Eden izmed njih: Eden dan pasem ovce, krave i svinje, a na večer moram da popušim jednu cigareto, da si smirim živce.«

V Nišu smo si ogledali Cele kulo, stolp iz glav srbskih junakov, ki so ga pozidali Turki leta 1809, besni od jeze, ker je poveljnik Sindhelid s srbskimi branilci trdnjave poginil v zrak tudi del turške vojske. Potem ko nas je ob rekli Nišavi na vdušila lepa cesta in Sivevska klisura s 14 predori, veskani in v živo skalo, nas je skrbel Pirov in pri Dimitrogradu prehod čez mejo. Po vseh iz radia in časopisov naj bi se tam gnetlo na stotine avtomobilov in na tisoče potnikov, ki čakajo na bencin ter na prehod čez mejo. Toda vsega tega ni bilo. Dobre četrte ure v Pirovi na bencinski črpalki in komaj deset minut na meji — pa smo bili v Bolgariji.

Bolgarija, 111.000 km², 8 milijonov prebivalcev, Sofija 700.000. V glavnem mestu smo se ustavili na trgu Georgija Dimitrova. Med potjo smo srečavali le malo osebnih avtomobilov, v središču mesta pa so bili parkirni prostori nabito polni.

»Prilgelo bi se kaj toplega,« pravi Janez.

»Jaz sem se že toplega napila,« pravi Micka in pokaže mimo lepega vodometna čez park na močeno zgradbo z napisom »Opšinska mineralna banja«. V zgradbi je kopalnice, pred njo pa iz pip noč in dan

teče topla mineralna voda. Mimoidočji jo pijejo ali natakajo v posodo za domov.

»Koliko stopinj ima?« vprašujejo Bolgare, s katerimi se skupno napajamo. Vsa odgovori drugače, 30, 34, 38°C, toda vsi vedo, da preganja bolečine iz trebuha.

Točno, tudi nihče izmed nas ni imel težav s trebuhom, dokler smo si ogledovali znamenitosti Sofije: mavzolej Georgija Dimitrova, kjer počiva veliki bolgarski voditelj, cerkev »Aleksandra Nevskega« ter njegovih 12 zvonov, od katerih največji je pozlačen in tehta 12 ton, spomenik ruskemu carju Nikolaju II., ki je v letih 1887—1888 osvobodil Bolgarijo izpod Turkov, spomenik rdeči armadi, ki je zopet osvobodila Bolgare, itd. »Kdo bi gledal samo spomenike, džamije in muzeje! Pravijo, da se v Bolgariji splača kupiti krzen plašč za ženo,« pravi Frank. V Centralni hali v Sofiji velja plašč iz mongolskih svizev 230 levov ali 143.750 starih dinarjev. Vsekakor ceneje kot pri nas, toda Frenk — s prazno možno — se je premislil.

Bolgarija je prva na svetu v proizvodnji rožnega olja. Če si torej v tej državi,

ne smeš mimo Kazanika, mesteca v dolini med Staro planino in Srednjo goro. Pospravili smo šotore, pritisnili na plin in že smo brzeli po dobrih bolgarskih cestah skozi industrijski Plovdiv in Staro zagoro. Direktor inštituta za pridelavo rožnega olja Stajkov nas je ljubезno sprejel.

V tej dolini in na obronkih hribov rastejo vrtnice na površini 3000 hektarov. Prednjači kazanliška vrtnica, ki jo tu goje že od konca 17. stoletja. Seveda morja rdečega cvetja nismo videli, ker kazanliška vrtnica cvete od srede maja do srede junija. Cim bolj deževno je vreme, tem lepše cvete in tem več olja daje. Cvetoveto obirajo samo z rokami, ko se odpirajo, od petih zjutraj do devetih dopoldne. Če bi zamudili ta čas, bi zgubili tudi do 70 odstotkov olja. Za kilogram rožnega olja je treba 3000 kg cvetov. Na hektar pridelajo letno približno 2000 kg cvetov, torej je za 1 kg rožnega olja treba približno en in pol hektara površine. Rožno olje pridobivajo z destilacijo, podobno kot se kuha žganje. Cvetje stresejo v kotle, zalijejo z vodo in po cvetki, napeljami skozi hladno vodo, priteka rožno olje in rožna voda.

Rožno olje uporabljajo predvsem v parfumeriji, rožno vodo pa tudi v medicini. Gram pravega rožnega olja stane 8 levov ali 5000 starih dinarjev, 1 kg torej 5 milijonov starih dinarjev.

Za okras goje v Kazaniku in okolici tudi druge, najrazličnejše vrtnice. Na inštitutu v Kazaniku imajo zbrane in zasajene vrtnice z vsega sveta, francoske, angleške, ameriške, nemške, sovjetske in druge, 1300 vrst, vsaka v petih primerkih. Na ploščah ob njih so imena Domina, Lill Marlen, Confidante, Glorie de France, Popolo di Roma, Sultane, Vaterland itd.

»Ta je pa slovenska,« pravi Veronika in pokaže na napis »Angelica.«

»Najzanimivejša je tale,« pokaže direktor inštituta na vrtnico z imenom »Adenauer.«

Bolgari so izredno prijazni in gostoljubni, iz njih vije prava slovenska duša. Predvsem med vaščani smo se dobro počutili. Sprejemali so nas dobesedno z odprtimi rokami in vedno podarjali, da smo bratje. Mešali smo srbsčino in slovensčino, pa smo se dobro razumeli. Sprva nas je sicer zelo motilo njihovo odkimavanje in

prikimavanje. Če Bolgar kaj pritrdi, reče »da« in z glavo odkima, če reče »ne«, pa z glavo prikima. Izogibali smo se campingom in taborili raje po vaseh. Nič neprijetnega se nam ni primerilo. Med Tvardico in Slivenom pa nas je zanimala tudi ciganska vas, slabe bajte in pestre nose mladih in brhkih ter starih in grdih cigank. In tedaj, ko so skrtili fotoaparati, je bila Veronika ob denarnico. Nekdo je pa moral plačati snemanje...

Pognali smo konjce, kajti doiga je še pot do morja. Na obeh straneh dobrih asfaltnih in kockastih cest z drevoredi črede ovac, konj, govedu in ogromne njive. Pšenica je že požeta in omlačena. Njive dolgo in široke, da komaj vidiš do kraja. S števcem v avtomobilu nalašč zmerimo dolžino njive z dozorevaločimi sončnicami: 8 km!

»Jaz sem že »zmatran«, ko jih gledam, kaj sele, če bi moral delati na njih,« pravi debeli Francej. Na teh njivah delajo samo stroji. Traktorji, kombajni, letala. Videli smo, kako je letalo stresalo umetni gnoj ali škropilo proti kakšni rastlinski bolezni. To je socializistično kmetijstvo! Vsa zemlja je družbena last, v upravljanju državnih in združnih posestev. Toda vse čudovito skrbno obdelano. Nikjer plevela!

Zemlja je globoka in črna. Ko smo tabarili v gozdiču blizu ogromne njive, nas je pri spanju motilo brnenje traktorjev, ki so — najbrž zaradi vročine čez dan — orali ponoči. Zjutraj je debeli Francej zlezel prvi izpod šotora: »Zdaj sem jih pa »pogruntal« Bolgare: ponoči orjejo, zato imajo tako črno zemljo!«

Od Slivena proti Burgasu, mestu ob morju, se cesta spušča kot v raztegnjenih skakalnicah. Še 200 km od Burgasa je debeli Francej že trmasto trdil, da ga že vidi, Crno morje. — Res ga je videl, saj je v roki držal zemljevid.

Končno so se v žaku pokazali galebi. Pred nami je bil cilj, Crno morje, soline med Burgasom in Pomorie, letovišče Nesebar in Zlatni peski, pristanišče Varna.

»Francej, si kaj lačen?«

»Nič, sem sit voznje!«

Kdo bi jedel, kdo bi pil. Brž v morje, v Crno morje!

»Malo Gorenjcev se je doslej nanačalo v njem,« pravi Slavko.

»Čudovito prozorna voda, da vidiš dno,« trdi Jelka.

»Manj je slano kot Jadransko,« požira vodo Micka.

»Bogami, da je v njem čutiti Savo,« opla- ta z jezikom po vodi Janez.

»Pa laže plavaš kot v Jadranskem,« se navdušuje Veronika.

»Če ga gledam od zgoraj, je zelenkasto, če pa potisnem glavo v vodo, je črno,« ugotavlja debeli Francej. — »Ker pod vodo zamizi,« se jih smeje štirinajst.

Nesebar, Zlatni peski — poglavje zase. Lepi hoteli, restavracije. V glavnem vse novo. Vse polno avtomobilov, letoviščarjev, turistov. Največ iz vzhodnih držav, toda med njimi vidiš tudi Francoza, Zahodnega Nemca, Angleša, Jugoslovani smo redki, še posebno Slovenci, zato se naši avtomobili ob srečanju s hupami veselo pozdravijo. Od Varne do Zlatnih peskov, petnajst kilometrov ena sama plaža, na njej pa na tisoče kopalcev. Pred hoteli v Zlatnih peskih avtomobil pri avtomobilu, da ne moreš parkirati. Toda bolgarski milijeniki v modrih hlačah in svetlo zelenih srajčah so prijazni. Zlatni peski — čudovita plaža!

Med rumenkastim peskom se blesti kremenec in od morskih valov zdrobljene školjke, zato zares kot »zlati pesek«. Vsakdo od nas ga je vzel s seboj prgišče za spomin. Končno smo se čez Romunijo pri Moravicah vrnili v domovino in v Beogradu zašpili veliko klobaso. V Crnem morju nismo postali črni, na cesti od romunsko-jugoslovanske meje do Vršca pa dobesedno. Ceste nam niso delale preglatve, ne v Bolgariji in ne v Romuniji, tu pa so nam avtomobil obtičali v blatu. Moski in ženske smo se sezuli in vsi v blato — skoraj do kolena. V Vršču pri vodovodni pipi so nas vprašali: »Od kuda?«

»Bogami, saj vendar vidite, da s Crnega morja!«

Naslednji dan smo bili spel na Gorenjskem. Po naši umazani črni Savi smo poslali pozdrave čisti, prozorni vodi Crnega morja.

Debelga Francejina so doma vprašali: »Ali ste kaj lačni?«

»Ne,« — Z glavo pa je prikimal.

»Ali je lepo Crno morje?«

»Da,« — In z glavo je odkimal.

Domaci so ga debelo gledali.

Kaj hočemo. Morda se je preveč pogovarjal z brhko Bolgarko, pa mu je ostalo nekaj bolgarskega.

FRANCE CVENKEL

Silki zgoraj: Pogostni prizori ob bolgarskih cestah.

OGLEDALO

Dosedanja bilanca — ljubljanski nogometiški so se z niskim Radničkim srečali doslej samo dvakrat, in sicer v pretekli prvenstveni sezoni. Tedaj je bilo — v Nišu 2 : 0, v Ljubljani pa 1 : 1.

(Delo, 3. septembra — sportna stran)

Zelo informativna evidenca: zares se je tekma z Radničkim v Nišu končala 5 : 2, v Ljubljani pa 0 : 0.

Jean Hougron — Vrnil sem bo v Kanado

(Knjiga 66, št. 7 — 8 — Knjižne napovedi založb)

Kanada je res bolj znana kot Kandara v naslovu knjige (in znanega fil-

ma) »Vrnil se bom v Kandatos. Na srečo ima knjiga, ki je medtem že izšla, pravičen naslov.

V tovarni mlečnega prahu... si je tovariš Tilo z velikim zanimanjem ogledal vse oddelke te tovarne, kjer predelajo letno samo v mlečni prah blizu 20 milijonov jajc.

(Delo, 3. septembra — Desettisočglava množica v Murski Soboti)

Vsekakor ogleda vredna tovarna: obrata, kjer bi predelovali milijone jajc v mlečni prah, verjetno ntuajo nikjer drugje na svetu.

Haldor Laksner, islandski nobelovec (Ljubljanski dnevnik 7. septembra — Na glas je rekel)

Islandski pisatelj, ki je dobil leta 1955 Nobelovo nagrado za književnost, se piše malo drugače: Haldor Laxness.

Uslužbenka srednjih let želi spoznati osamljeno prijateljico za nedeljske izlete. Ponudbe pod »Jesen je lahko lepa«.

(Nedeljski dnevnik — Poštni predal 01-55)

Morda bi bilo gornji oglas primerneje uvrstiti pod kako drugo zaglavje kot ZENITOVANJSKE PONUDBE, kjer ga je prebralo ljudstvo.

Križarka »Bücher« je bila potopljena v oselskem fjordu, pri čemer je potonilo nad tisoč članov posade.

(Delo 5. septembra — Norvežani so se uprli)

Nemška križarka se ni kulturno imenovala »KNJIGE« (Bücher), ampak bolj junaško »BLÜCHER« po nemškem vojskovodji iz napoleonskih vojn.

IVAN HMELEK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

NAJKRAJŠA

v podnožju vzemo, da je cel polk določen v rezervi. Tako se z njimi zopet vrnem v Gorico.

Imamo dva dni oddiha. Vsi smo zamazani in raztrgani. Saj je bilo vse čas slabo vreme. Tega se zaradi napadov sploh nismo zavedali. Sele sedaj se ogledamo in se komaj spoznamo, tako zelo smo spremenjeni, kosmati, zamazani, okrvavljeni in strani.

Dež lije kar naprej. Počitek se nam po takem nečloveškem naporu silno pričeje.

Gorica je še varna. Za Semptom stoji na tihih velik top — »Debela Berta« in bruha svoje težke granate proti italijanski strani. Od silnih eksplozij se stresla zemlja, top pa seka po važnih križiščih in središčih ter postojankah. O teh zbira podatke spijlonaza na sovražni strani. Debel oficir — drugače v civilni inženir — preračunava pedantno pred vsakim strelom.

NA MRTVI STRANI

»Oddiha je konec,« piše dalje Joža Čop. »Zeno nam zopet v tiste kraške griče, proti vrhu Sv. Mihaela, na Kalvarijo — ne le eno, ampak večkratno Kalvarijo krajskih Janezov. Smo zopet v starih kavernah. Prvi večer sem določen v prednjo stražo. Razbite stare postojanke so le dobrih deset metrov za mano. Teren pod mano pa d. Vkopati se ne morem, ker je povsod sama skala. Poleg je domač kostanj, debel za moža, a že vse razbit od granat in krogel. Vreme je slabo. Vlačijo se megle, povsod mokrota, iz oblakov prši. Naokrog sama tema. Od časa do časa tipljejo po te-

renu, kjer sem na mrtvi straži, snopi žarometov z naše in sovražne strani.

Čepim za dvema mrličema, tretji pa mi je za sedez. Stiskam se zanje, ki so ostali tu iz preteklih noči. Mogoče bom že naslednjo tudi sam nekemu za zaklon ali sedez. To je edino kritje pred morebitnim napadom, za njiju se stisnem, ko se po skalovju plazijo žarki reflektorjev. Za njima sem čisto prihužen, dokler se snop ne oddalji, potem pa zopet buljim v zvoščvo temo pod seboj z razprtimi očmi in napetim ušesi. Lahko, da se tudi nocoj plazijo semkaj, tudi jih moram čimprej opaziti, da si mogoče se rešim glavo!

Bliza se jutro. Čakam zamena, a te ni od nikoder. Skrbni me, ne razumem, kaj to pomeni? So se mar oni zadaj ponoči umaknili? Je mar komanda tudi k mojemu imenu postavila črn križ?

Je že skoro dan. Hočem se malo zrvnati, pokukam čez mrliča proti Italijanom, s pogledom oplazim teren pod seboj in pogledam še nazaj in se takoj zopet stisnem za oba mrliča. Toda to je usodno. Že v naslednjem trenutku privržga nadme težka mina in se razpoči pod menoj. Vrže me v zrak. Čutim silen udarec, potem pa padem v temo...

Ne vem, kako dolgo tako ležim, ko se mi počasi vrne zavest. Trudim se, da bi se spomnil, kje sem in kaj je z mano.

V glavi mi šumi, telo je izmučeno in kot pribito na trda skalnata tla. Mraz me zbudi iz nezavesti in hladna mokrota. Počasi se pričnam vsega spominjati. S strahom počasi in postopno preizkušam, ali sem sploh še ves na trdih kraških tleh.

Po obrazu se mi maže kri, a glavo za silo še obračam. Komolec leve roke je razbit, da gledajo iz njega zdrobljene kosti. Z levice ne morem nikamor, tudi desnica je neposlušna. Le s težavo jo premikam ob telesu in jo prst za prstom. Po daljšem trudu se mi posreči s prsti prijati za levo in jo povleči k sebi. Tudi hrbet ni nekaj v redu in leva noga me ne uboga.

KRIZEV TOP TEŽKEGA RANJENCA

»Ležim stisnjen nekako na levem boku, nadaljujem svoje trpe spomine Joža Čop. »Za Italijane in vso nevarnost mi ni prav nič mar. Nič ne pomislim na vse to. Tudi mrličev in drevesa nič ne vidim. V vlažni megli lezem postran navzgor po bregu in preko roba proti avstrijskim položajem.

V jarkih ni nikogar. Sploh pa je o njih le malo sledu. Sele pri hetem dnevu je videti, kaj so napravile granate prejšnje dni. Privlečem se v bližino prve kaverne. Iz kritja mi kličejo znanci. So pri spranjam stem vohodu v kaverno, a mi ne morejo pomagati. Ne upajo se premakniti iz zaklonov, ker bi bilo takoj po njih.

Sam se privlečem k odprtini. Oni ves čas napeto čakajo, me bodrijo in prigovarjajo. Končno sem že v zaklonu. Vojaki mi pomagajo skozi odprtino, ki so jo poškodovale granate.

Na vsej poti ne čutim nobenih bolečin, ko me pa bolničar prime za roko in prične obvezovati, me pretrese silna bolečina, iz ran se požene kri, na vseh ranjenih mestih me strašno boli.

Obvežejo me za silo. Čepim na pol omamljen v kaverni. Sem v bližini vhoda, ker drugje ni prostora. Nič vzravat se ne morem, čeprav ranjen, moram tako čepi prenašati neznošne bolečine. Tema se mi dela, po glavi mi šumi in zvoni, padam v nezavest in se prebujam. Silno sem zjezen, pijače nobene. S prstom lovim svojo lastno kri in jo nosim k ustom in ližem.

Kaverna je prostorna, a sedaj polna ranjencev. Čez dan se ne da kaj ukreniti. V skalni duplini sem še celo noč in še drugi dan. Rane se razbolijo. Sele naslednjo noč spravijo na varno večino ranjencev. Mene pustijo do zadnjega. Končno mi le pomaga znanec na prosto. Svež nočni zrak mi dobro dne. Skozi tisti ozki prehod ne gre drugače, kakor da me oni dobro prime od zadaj za lase in hlače ter rine pred sabo. Tako me na pol zvlče preko roba na drugo stran. Tam je manjša ravnina v kraški kotanji.

Od tam dalje me spravijo po poti bosanski sanitejci. Po celih treh dneh dobim prvič škodelo črne kave, ki je prijeto toplo. To mi dobro dne. Bosanca zavhiti nosila in hitita navzdol po kamniti kraški poti. Vsak korak čutim, tulim in vpijem, kar se da. Za vse na svetu ju mi lo prosim, da naj pazita, onadva pa verjetno ne moreta drugače. Potem poizkusi mo tako, da hodim sam, onadva pa me opirata in prestavljata. Ne gre in se takoj zgrudim. Bosancema pa se tako silno mudi v dolino. Kaj hočeta, dan se in je treba čimprej proč. Ječim, vpijem in si gri zem ustnice ter padam v nezavest. Končno me spravi do Kalvarijo. Tam dobim šele prvo zdravniško pomoč. Potem me nalozijo

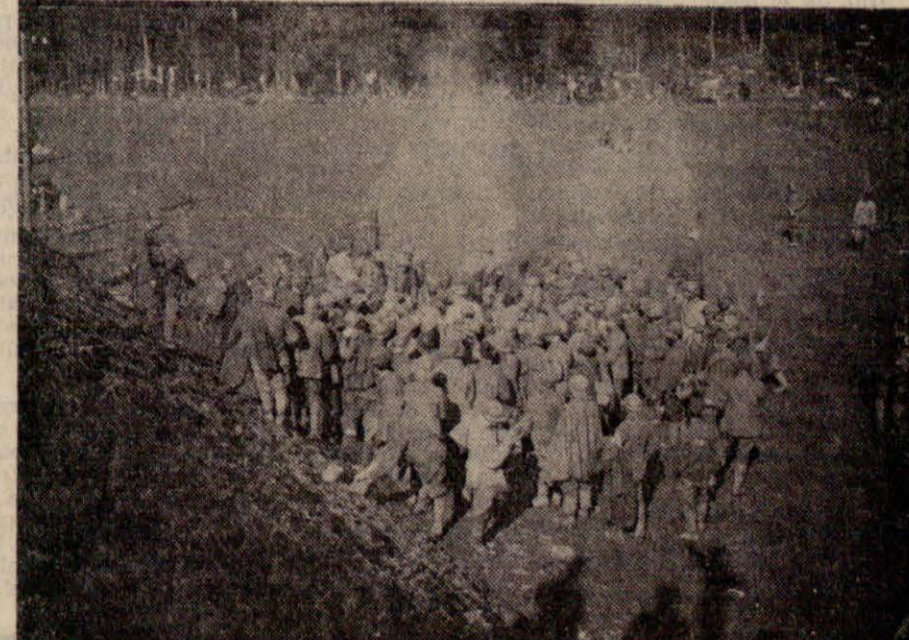
Tudi v peti ofenzivi so branilci zbirali vse številnejše italijanske ujetnike v kotlinah vzdolž vse fronte. Celu junaškim napadalcem je bilo vojne že dovolj.

na voz nekemu Madžaru. Ima vprežena dva konja. Poganja ju, kar se da. Kolesa poskakujejo, mi na vozu pa vpijemo, preklanjamo in se zvijamo od bolečin. Madžar pa kakor da je gluh. Vpije samo na konje. Hajta! Br! in silovito udriha po njih rebrih. Tako gre vse do Gorice in še naprej do Voljeje drage, kjer je vojska bolnica. Tam me prevlejo, mi potegnjejo železo iz leve noge, poberejo drobce kosti iz levega kolena in povežejo čez hrbet. Roke ne pustim odrezati za nobeno ceno. Silnim sanitejca, kako prihiti k zdravniku. Dva ujetnika da sta mu ukradla odrezano nogo, ki jo je nesel pokopavat. Ljudozrci, ljudozrci! Se nas se bodo lo-

tilili vpije in' krili z rokami po zraku. Zdravniki nekaj murmra, da še žival po potrebu hrano — ne samo ujetniki. Potem sakramentira, ker je niso takoj zakopal in odredi dva vojaka.

Ne, roke ne strani! Kaj bom brez nje! In res, vojaški zdravnik mi pusti roko. In to je prav! Čemu bi bil sanitejce v strahu, da mu jo kak prestraženi ujetnik ukrade!

Po operaciji ležim tri dni, zavest se mi oddaljuje in približuje. Pozneje me spravijo na vlak in z drugimi ranjenci sprejeto v Maribor. Fronta se je namreč dobro razvnela in v Ljubljani ni več prostora za toliko ranjencev... »Dalje prihodnjic

EMIGRANTI

Neki naš delavec, ki se je zaposlil v Avstriji, je poslal beograjskemu večernemu listu pismo in v njem šilinge za letošnje naročnino. Pa je kmalu začel dobivati nameste čistoletne ženitne ponudbe s prošnjo, da razen naslova napiše še kakšno podrobnost o sebi. Zdaj, kot vse kaže, odgovarja nesojenim nevestam, da je pomota in da ga v rodnem mestu čakajo žena in otroci.

Pri vsem tem ni prav nič važno, kako je prišlo do tega vedrega dogodka v vrsti nesporazumov med rodno grudo in delavci, ki so zunaj nje. Nadvse pomembna pa je ugotovitev, da je kakih dvesto petdeset tisoč naših ljudi, raztresenih po vseh kontinentih, prepričano samim sebi in neznanemu številu predpisov, ki urejajo položaj delavcev na osnovi meddržavnih sporazumov. Stiki med delavci in konzulati so omejeni le na nekatero neprijetno in zopre formalnosti, predvsem administrativne.

Nekakšen občutek manjvrednosti, ki se jih loteva v novem okolju, v katerem domači delavci nedvomno delajo v boljših razmerah, jih ne zapušta niti v stikih s sodržavljani, ker jih ne gleda na to, zaradi kakšnih vzrokov so odšli na delo v tujino, spremlja misel, da jim ne zaupa domače okolje, ki so ga zapustili.

Nekaj poskusov radijskih postaj in časopisov, ki so uvedli oddaje za izseljenice in rubrike za delavce na tujem, ne more tem ljudem zamenjati skrbi, ki so jim jo dolžne družbene organizacije in kolektivi, katerim so pripadali. Malokatera gospodarska organizacija, katere delavci in celo celotni obrati delajo v tujini, delavce na tujem obvešča o svojem delu in problemih, čeprav natančno ve, da samoupravne pravice in dolžnosti ne prenehajo s prestopom čez mejo. Kam vodi malomarna skrb za delavce, zgovorno pričra primer iz Pirota. Skupina delavcev je zapustila delo v Holandiji in se vrnila domov, ker jim podjetje, ki jih je poslalo, ni zagotovilo kvalifikacij primernega dela.

Do zdaj ni znano, da bi bil kdorkoli od mladinske organizacije do stanovskih združenj karkoli storil, da se ne bi teh četrt milijona naših ljudi počutilo tako daleč od nas. Dobro se še spominjamo sojenja tistem goljufu, ki se je prejel kot trgovska podjetja spomnil in obiskal na delovnih in Nemčiji naše delavce ter ob običajnem popustu zbiral naročila za razvojnostno blago. Tako je zaslužil čedno vsotico mark. Srečanja z rojaki so vselej prijeten dogodek, toda včasih tudi nevaran, saj lahko naši na tujem hitro postanejo žrtve goljufov, sovražnikov in političnih agitatorjev.

Nismo sentimentalni, le opozorili bi radi, kako je z našimi delavci na tujem, ki jim nihče ne posveča nikakršne pozornosti.

TIHOTAPLENJE ZLATA DONOSEN POSEL

Jugoslovankе so običajno najbolj bogate, a hkrati najbolj neokusno od vseh žensk v Evropi. Take so vsaj videti takrat, ko se vračajo iz Italije. Nepočen človek pa tudi cariniki bi utegnili pomotoma misliti, da v Italiji domala vsako Jugoslovanko okujejo v zlato. Ko pa cariniki opravijo posel, vse zlato nakit spet zgine v torbico. Strokovnjaki menijo, da tako prihaja vsak dan iz Italije nekaj kilogramov zlatega nakita, ne dosti manj pa iz Turčije in Grčije. Koliko, nihče ne ve.

Toda v beograjski Kontrolni mer in dragih kamnov — v Jugoslaviji je petindvajset tisoč ustanov — so lani pregledali in ožigosali 17.715 kosov raznih zlatih predmetov. Vsa zlatina je tehtala 148 kilogramov. V prvem polletju letos je ta urad pregledal in ožigosal 8413 zlatih predmetov v skupni teži 64 kilogramov, kar vse so ljudje prinesli iz tujine.

In da naši ljudje pridno uvažajo zlato, pričajo tudi komisjske trgovine pa tudi ilegalni prodajalci pred njimi:

— Čisto zlato, štirindvajsetkaratno, majke mi! — prepricujejo, kot da bi ga bili sami naredili.

Vse kaže, da se prekupevanje z zlatom splošno, kolikor preprodajalcev prej ne ulovijo. Zato mnoge Jugoslovankе in Jugoslovani vsak mesec vsaj enkrat potujejo v Trst brez nakita, vračajo pa se okinčani kot potujoči komisionarji. Nič čudnega ne bi bilo, če bi uvozili na tone zlatine, saj cariniki v vse to ne močno strinjajo, kajti po zakonu je zlatina predmet za osebno rabo kot na primer električni brivski aparat ali zobna ščetka.

In vendar so letos v sedmih mesecih na mejnih prehodih odvzeli sedem kilogramov in 889 gramov zatega nakita. Nakit je vreden kakih 27 milijonov dinarjev in pol. Semkaj pa ni všteto zaplenjeno zlato v palcah, niti zaplenjeno zlato v pristanišču Reka, ki je v tem pogledu še posebej živahno.

Organi za notranje zadeve v Beogradu so razen tega zaplenili pet kilogramov zlatine, vredne 18 milijonov dinarjev, če računamo gram po 3500 dinarjev.

Pri vsem tem pa je sporna še kvaliteta pritohtapljenega zlata. Kajti v tujini delajo tudi ponarejeno zlato za navne turiste, med katerimi ne manjka jugoslovanskih kupcev.

Poslovodja »Zlatarne« na Terazijah v Beogradu pravi: »Pravo zlato je treba kupovati v tujini samo v dražjih zlatarnah. Naši ljudje se zatekajo med dvomljivo trgovce na najrazličnejših trgih in vogalih zakotnih ulic. Tam kupujejo mačka v žaklju. Nedavno tega nam je neka stranka prinesla v popravilo zlomljeno zapestnico. Mislili smo, da jo bo zadela kap, ko smo ji povedali, da je votla zlatna zapestnica zalita s svinčev. Kupila jo je v Italiji. Ker tam prodajajo zlato na grame, ni čudno, da je bila nepolnjena s svinčev. Toda tako delajo tudi v Zahodni Nemčiji.

In drugi primer: nekdo je v Italiji kupil zlato zapestnico in zanjo dal 150.000 starih dinarjev. V našo poslovalnico jo je prinesel oceniti. Mi tega sicer ne delamo, vendar sem si jo podrobno ogledal. Samo sponka je bila zlata in pravilno opremljena z žigom, vse drugo je bila pozlačena kovina. Vse skupaj ni bilo vredno več kot 3000 do 4000 dinarjev.

Videl sem že tudi masivne moške prstane iz svinca in še in še. Skoraj vsak deseti kos nakita, ki so ga prinesli v našo prodajalnico, ni bil iz zlata. Pravijo, da je nekje v Italiji tovarna, ki dela tako imenovani nakit samo za turiste iz Jugoslavije.

V Grčiji pa turistom prodajajo v velikih količinah verižice, ki so double. Tako pravijo nakitu, ki ima najmanj zlata, ne da bi to laik opazil. Pri nas nakita, ki ni vsaj 14-karatno, sploh ne smatramo za zlato. V Grčiji pa 14-karatni obesek »makropola« opremljeno z double verižico in oboje prodajajo za zlato. Razen tega v Grčiji prodajajo prstane, ki imajo namesto dragega kamna obdelano steklo.

Slišal sem za skopskega zlatarja, ki je v Grčiji kupoval verižice. Ko je prišel domov, je videl, da so ga opeharili. Za vsako verižico je dal 2.600 dinarjev, vredne pa so bile vsaka 300 dinarjev.

Sef kontrole mer in dragih kovin v Beogradu: »Rade volje vsakomur ugotovimo odstotek zlata v nakitu, proti primerni oškodnini seveda. Lahko rečem, da ljudje radi prihajajo po oceno svojega nakita. Praksa je pokazala, da je nakit iz Italije kolikor toliko soliden, medtem ko iz Grčije in Turčije ni. V njem je precej manj zlata, kot je označeno. Nakit je sicer lep, toda zlata je v njem bolj malo. V večini primerov je samo na površini milimeter debela plast iz zlata. V Italiji večinoma delajo nakit iz 18-karatnega zlata, v Grčiji in Turčiji iz 14-karatnega, v Siriji in Libanonu pa iz 18- do 22-karatnega zlata.

OSEM DNI POD ZEMLJO

Dane Kosanović iz vasi Gomir je vzel sekiro in odšel v bližnji gozd, da bi pripravil nekaj drv. Iznenada se je stemnilo, toda v gozd je prišel še pred nevihto. Stopil je pod debelo drevo in počakal, da bo nevihta prenehala. Pa ni. Nasprotno. Nebo so začele parati strele. Ko se je zabliskalo, je Dane videl gozdne živali, ki so obupano iskale zavetje. Tik predenj je pritekel celo medved. In tedaj je treščilo. Daneta je vrglo kakih sto metrov stran, kjer je obležal nezavesten, sredi gozda, nad katerega se je spustil mraček.

Ker Daneta ni bilo večer dolgo domov, so ga šli iskat. Vendar so žena, sin in vasičani zaman klicali v temno noč. Drugi dan so ga šli iskat organizirano. Toda zaman. Tako je bilo tudi tretji dan, peti pa sedmi in osmi, ko so priskočili na pomoč tudi voljaki, gasilci in miličniki iz Ogulina. Ob desetih zvečer pa je Dane nemočno potrkal na vrata domače hiše. Po vseh štirih se je pripeljal iz bližnjega šeststo metrov oddaljenega gozda. V bolnišnici, kjer so mu komaj rešili življenje je povedal:

— Videl sem medveda, potem pa se ne spominjam več. Sele danes dopoldne sem se zbudil iz omotice. Zakopan sem bil pod zemljo. Zdelo se mi je, kot da je kdo to storil za šalo. Zdaj pa mislim, da je bilo takole: strela, ki je usekala v bližnje drevo, me je omanila, medved pa me je zakopal za hude dni. Munka sem se odkopal in se deset ur plazil do doma.

ČISTO POSEBNA ZVRST SEZONCEV

Odhod naših državljanov, še prav posebej strokovnjakov, na delo v tujino je povzročil vrsto moralno političnih, ekonomskih in mednarodno pravnih problemov. Zveni paradokso, toda od vseh naših strokovnjakov so na zunanjem tržišču dosegli najvišje cene nogometiški. Njihov, lahko bi rekli množični izvoz iz Jugoslavije pa ogroža kvaliteto našega nogometa in sploh naš nogomet v celoti.

Doslej je FSJ (Nogometna zveza Jugoslavije) puščal v tujino nogometiške, na katerih reprezentativno delo ni nič več računalo. Od vseh lepih praviljic o vzgojnem delu z nogometiški (o tem, da bi se med igralcem usposobili za normalno delo in za življenje po končani športni karieri) ni bilo ničesar. Zavarovanje njihove prihodnosti s sezonskim delom v tujini pomeni zvito potezo, da se odgovornost zvrne s športnih organizacij na same igralce.

Za Vukasa, Boškova, Veselinovića, Bearo, Zebca, Čajkovega in za Horvata smo predčerašnjim mislili in za Đurkovića, Jusufija, Sekularca in Šoškića smo še večeraj verjeli, da jih lahko zamenjamo s prav tako dobrimi. Toda komisija za sestavo državne reprezentance meni danes, da sta Skoblar in Vasović ne samo koristna, ampak da sta tudi stebra državne ekipe.

OFK Beograd in FK Partizan sta s Skoblarjem in z Vasovićem sporazumno pretrgala pogodbi. Ali bosta lahko po pravilih FIFA in FSJ sedaj avtomatsko lahko igrala za tujne klube, ko bodo ti plačali njunima doseganim kluboma približno 30.000 do 40.000 dolarjev.

Po pravilih FIFA lahko neamaterja Vasović in Skoblar takoj odpotujeta, ker sta ju njuna kluba pripravljena pustiti (prodati).

Po odločitvi FSJ pa ne smeta igrati za tuja moštva, ker sta na spisku kandidotov za državno reprezentanco. Zato FSJ Skoblarja in Vasovića noče dati uradne izpisnice.

Ali bosta nemška ali holandska nogometna zveza lahko ne glede na to registrirali igralca za svoje klube — kupce ali ne? Odhod Vasovića in Skoblarja, kakor sta pristala njuna kluba, ni v nasprotju s pravili FIFA niti z zakoni Jugoslavije — trenutno je v nasprotju le z odločitvijo FSJ (po kateri igralci, ki so potrebni za reprezentanco, ne morejo biti angažirani v tujih klubih).

Skoblar in Vasović ne bi rada doživela usode Sekularca, za katerega je Juventus iz Torina ponujal Crveni zvezdi 260.000 dolarjev, pri čemer bi imel Sekularca trideset odstotkov. Sekularcu niso dovolili odhoda. Od trideset trenutka dalje ni bil več športno uporaben, začel je svoj neslavni konec, še najbolj uspešen je bil, kadar je polnil kroniko škandalov. Štiri leta pozneje ni dobil od nemškega kluba niti četrtine te vsote, Crvena zvezda pa niti dvajsetine nekdanje ponudne vsote. Skoblar in Vasović se hočeta prodati, dokler imata še visoko ceno, njuna kluba, ki ju nikakor ne moreta zadržati, pa želita vsaj kolikor toliko visoko oškodnino.

Dokler bo Vasović dobival od nekega tujega kluba vsak mesec milijon do dva milijona starih dinarjev (v devizah), doma pa je tristo tisoč do štiristo tisoč, potem se bo družil tudi s hudičem, samo da bi to uresničil.

Nogometni zvezi pa preostaja le upanje, da se bo evropsko tržišče vsak čas zasililo z jugoslovanskimi igralci in da bo odšlo manj nogometišev. Zaprt je italijanski trg, postopoma se zapira tudi nemški trg, toda odprta sta dva nova trga — holandski in turški. Kdo lahko predvidi, kje se bodo jutri odprla za naše nogometiške nova področja?

Najbolj pametno bi bilo, da bi Nogometna zveza Jugoslavije z glavnimi kupci naših nogometišev sklenila sporazume o prepovedi sprejemanja naših nogometišev brez posebnega dovoljenja Zveze.

V tem primeru pa bi morala Nogometna zveza prevzeti odgovornost za prihodnost igralcev, ki jim bo posredno onemogočila (pa tudi njihovim družinam in našemu gospodarstvu) pomembne dohodke. Ali Zveza lahko to stori? Moralo in ekonomsko? Tako se ves problem vrača na svoj praznčetek: na ekonomiko.

SLOVESNA OTVORITEV

Iz nekega članka v navadno dobro obveščnem časopisu Ekonomska politika je bilo zapisano, da je bil na višku turistične sezone naposled dokončan most čez Šibenški zaliv. Toda po mostu je bilo še celih pet dni prepovedano hoditi in voziti. Zalostno (toda tudi je zo) so tisoč pešcev in avtomobilistov gledali lepi most, čez katerega niso smeli. Na voljo jim je bila samo majhna ladja za prevoz vozil in potnikov, tako imenovani trajekt, ki je lahko naenkrat sprejel samo majhen del čakajočih množice.

Da so odložili uporabo mostu, ni bila kriva tehnika, ampak nekaj drugega, kar navadno imenujemo politika. Pešci in avtomobilisti so v neskončno dolgem čakanju na trajekt lahko dan za dnem opazovali, kako na mostu građe slovesno tribuno. Najprej naj bo torej gorov, potem pa naj vozijo po mostu. Brez blagoslova ničesar.

Članek v Ekonomski politiki je pisal vsekar eden izmed tistih, ki so se po nepotrebnem pekli v vročini pred Šibenikom, njegova jezica zaradi teh petih dni odložitve je vsekar upravljena. Vseeno pa je treba poudariti, da gre za izjemen primer. Mi znamo, to se je pokazalo že večkrat, delati tudi čisto drugače. Najprej imamo lep slovesen govor, še lažje odpremo most ali tovarno, most ali tovarna pa sta v resnici uporabna šele čez leto dni ali bogvekdaj.

SATURNUS: PREJ BI Povedali!

Samoupravljanje postaja tista kategorija v našem vsakdanjem življenju, o kateri razpravljamo organizirano in tudi neorganizirano. V vsakodnevnih pogovorih. Tako ali drugače.

To, da brez samoupravljanja v naši vsakdanji praksi ne moremo več, je povsem na dlani. Vendar se siehnermu izmed nas — bolj ali manj smo vsi samoupravljavci — nehote zastavljajo vprašanje: »Kaj počnem kot samoupravljavec in kakšen je moj vpliv na odločanje?»

Dostikrat kar rečemo: »Saj je vseeno, kaj govorimo in sklepamo, naredijo tako ali tako po svoje!«

Tak odgovor pa je pavšalen. Ne izraža resničnega položaja, ki je morda v mnogih primerih res tak. Malokrat pa se vprašamo, ali vemo, kaj in o čem »samoupravljamo«? Ali smo tudi sposobni razpravljati o tem in onem, kar zadeva gospodarjenje v posameznem podjetju? No, to je že druga stran medalje.

● V podjetju Saturnus v Ljubljani so imeli za novo izvoljene člane delavskega sveta in upravnega odbora poseben seminar, na katerem jim je strokovnjak razlagal in lepo (tako pravijo) razložil večno »skrivnost« gospodarjenja. Zato tudi naša odločitev, da smo se zglasili v tem kolektivu, da bi preverili njihovo znanje — »s čim in kako samoupravljajo.«

Vratar je malica in ko sem mu rekel, ali bi lahko poklical predsednika delavskega sveta, je imel pravzaprav srečo. V vratarjev loži je bil še nekdo, ki ga je vratar vprašal:

— Ti, ali ni »ta in ta« predsednik? Prisotni tovariš mi je odgovoril.

— Da, on je. Toda v tujini je. Na službenem potovanju.

— Pa bi lahko dobil njegovega namestnika?

— Ja, to je tov. Vabšek. Dela v OTP. Nato mi je napisal dovolilnico za vstop v podjetje in mi še povedal, da ga bom našel v prvem nadstropju desno.

Tovariša Jurija Vabška, namestnika predsednika centralnega delavskega sveta podjetja Saturnus, sicer pa šefa tehniškega oddelka, sem res tam našel. Ko sem mu povedal, da bi naše uredništvo rado preverilo znanje o samoupravljanju nekaterih članov delavskega sveta, ki naj bi jih izbrali kar na oko, se je strinjal. Povedal sem mu tudi, da bi jim rad zastavil nekaj vprašanj, na katere naj bi mi odgovorili. Toda vprašanja bodo izvedeli šele, ko se bomo skupaj usedli.

Strinjal se je. Pred menoj je s seznama izbral tri člane delavskega sveta, ki so jih po telefonu poklicali v tehnično knjižnico, kjer sva čakala. To so bili: Franc Osterman, strojni tehnik — orodjar v razvojnem oddelku, Ivanka Margonova, delavka, vlagalka v obratu tiskarne, in Janez Alič, šef kooperacije.

● Če je morda pri prvem zastavljenem vprašanju — »Ali veste, kako se v vašem podjetju formira dohodek?« — kazalo, da gre bolj ali manj za »zasiševanje«, se je pogovor pozneje razvnel in smo se pogovarjali tako, kot da smo že stari znanci.

Franc Osterman je na prvo vprašanje odgovoril:

— Točno vam ne bi mogel povedati. Vem pa, da gre nekaj na sklade, potem so tu osebni dohodki. No, ne vem, če ste s tem odgovorom zadovoljni.

Ivanka Margonova pa je dejala:

— Ja, vse gre tja, kamor mora iti. Da mo najprej stran tisto, kar ni naše, potem pa razdelimo tisto, kar je naše.

— Težko boste dobili na to vaše vprašanje temeljit odgovor — je dejal Janez Alič. — Na našem seminarju so nam to lepo razložili, vendar dvomim, da bi lahko katerikoli izmed naših članov delavskega sveta podrobneje odgovoril na to.

Drugo vprašanje, ki smo ga zastavili sobesednikom se je glasilo:

● »Ali veste kakšne družbene obveznosti ima vaše podjetje? Ali veste torej, kolikšen je prispevek vaše delovne organizacije celotni naši skupnosti?«

Na to vprašanje so vsi štirje sobesedniki skomignili z rameni. Odgovora niso dobili.

Potem pa smo se začeli pogovarjati o tem, da bi bilo pravzaprav dobro, če bi člani delavskega sveta to vedeli.

— Marsikaj politični problem bi ob

tem odpadel, — sem rekel in dodal: — Če danes marsikje poslušajo pogovore o tem, zakaj ni pri nas bolje ali pa zakaj je pri nas tako, kot je, ti marsikdo odgovori: »Saj nam vse poberejo!«

— Točno, — je dejal tovariš Alič, — tudi pri nas so verjetno taki problemi. Vendar nihče izmed nas ne ve ne odstopka ne določene vsote denarja, ki gre skupnosti v taki ali drugačni obliki. Mislim, da bi bilo prav, če bi ves kolektiv, ne le člani delavskega sveta, vedel za to. Imate prav!

Z njegovo ugotovitvijo so se strinjali tudi drugi trije in so potem pristavili:

— Marsikaj so občiti na račun skupnosti neutemeljeni, ker skupnost pomekod ne »pobere« ničesar, druge pa celo »daje«. Če bi vedeli, kako in kaj je s to rečjo, bi lahko marsikomu, ki iz nevednosti ali pa podedovane miselnosti natoleče.

Pri drugem vprašanju so torej člani delavskega sveta v Saturnusu — »padli« na izpit.

● »Kako pride do sklada za osebne dohodek?« — je bilo naslednje vprašanje. Tovariš Osterman je dejal, da »je več vrst denarja v hiši«. Ena izmed teh je tudi za osebne dohodek. Tovariša Margonova ni vedela na to odgovoriti, medtem ko je tovariš Alič dejal:

— Zdi se mi, da delimo pri nas dohodek na sklade in za osebne dohodek v razmerju 75:25. Seveda, če se to ni zdaj spreminilo, ker je bilo nekaj govorjenja o tem.

● Problemov pri nas ne manjka. — Če jih ni, jih pa »proizvedemo«, — je dejal eden izmed udeležencev pogovora.

Zato smo tudi zastavili vsem prisotnim tole »kolazilno« vprašanje:

»Kateri problem je, po vašem mnenju, najbolj pereč v vašem delovnem kolektivu?«

Pri odgovorih to pot ni bilo zadrege.

ZE DOMA SKRIPLJE

Toda ali se vse to splača? Ali bo potem Zastava uspeša, ko vemo, da zelo redkim tovarnam s 300.000 vozili letne proizvodnje uspe konkurirati na tržišču. Kdo bo kupoval zastarel tip vozila, ko vemo, da je v ZDA milijon 200 tisoč vozil v zalogi in da ima Renault 190.000 neprodanih vozil? Lani je 12.000 naših ljudi kupilo vozila v tujini, letos pa predvidevajo, da jih bo 16.000 kupilo avtomobil zunaj za devize. Na koga potem računata Crvena zvezda? Renault je mesec dni proučeval Zastavino ponudbo, potem pa odkrito odgovoril, da Jugoslavija ni tržišče, ki bi lahko zmoglo 160.000 vozil letno, da sodelovanje ne pride v poštev, ker nimamo surovinske baze. Lastna avtomobilska, motorna in kooperantska industrija navezavajoč nimajo bodočnosti tudi zato, ker bo nemara nekot tudi ukinjena prepoved uvoza avtomobilov, ko bo dinar transferbil in bo tudi carina nemara že prenehala krepiti monopolistične težnje in ne bo več ščitila negospodarskega gospodarjenja. Vse to pa sodi med naloge gospodarske reforme. Zanj se borimo.

Crvena zvezda bo težko plasiirala svojo proizvodnjo doma. Tudi zaradi kvalitete ne. Kako pa šele na tujem? To vprašanje vznemirja tudi Crveno zvezdo, ki že razmišlja, kako bi se vključila v evropsko avtomobilsko tržišče. Pri Crveni zastavi nastanek vozilo, da se bo z njo svetovne avtomobilske industrije utrnulo precej zvezd. Ampak oni ne bodo med njimi. Ne zato, ker niso zvezda, ampak ker se bodo priključili eni izmed 4 ali 5 skupin, ki bodo obvladale svet. H kateri, še ne vemo. Vsekakor bodo v evropski grupaciji, čeprav z njimi kokeritirajo tudi Japonci.

Prav nič jih ne skrbi, kako bodo zaplesali v mednarodni areni. Vedo le to, da jim bo odprlo vrata v avtomobilski saloni domače vozilo. Čez štiri leta ga bomo dobili. In kakšno bo to ljudsko, domače folklorno vozilo? Še ne vemo dosti. Pa je nemara zato dejal direktor Prvolas Raković v ekskluzivnem intervjuju za beograjski Ekspres:

— Novo vozilo predstavlja največjo skrivnost, odkar obstajajo zavodi Crvena zvezda. In v Crveni zastavi je še dosti skrivnosti in odprtih vprašanj, na katere družba ni dala odgovora.

Enajst let si kolektiv prizadeva, dela, se trudi in čuti, da ni poti nazaj. Letos upajo, da bodo naredili okrog 50.000 vozil vseh vrst. To res ni veliko. Pa je zato toliko bolj aktualna uganka: ali bo Crvena zvezda uspeša z velikoserijsko proizvodnjo ali bo doživela poraz?

Ne želimo ji nič slabega, da pa bi morali zaradi nje stiskati pasove, nam tudi ne bi bilo prav.

E. HRAUSKY

ZAPIS IZ ROKAVA O III. AERO RALLYJU

YU-CER PRVI

● nadaljevanje s 1. str.

Toda vse skupaj se je začelo v Ajdovščini. V petek popoldne je priletelo prvo letalo in potem so se vse popoldne zbirali letalci v hangarju. Od vsepovsod. In sami znanci.

— Bo vreme?

— Bo, — se je oziral v nebo domačin Lorencon, gledal za vetrom in obljubljal vse najboljše.

Večer so preživeli v Novi Gorici v prijetnem tovariškem večeru in kramljanju. Tistim, ki jim ni bil mar strip-tease s pisanim perjem, je pripovedoval zgodbe iz Moskve mladi letalec Silvo Orožim, ki je bil tamkaj mesec dni in ki se je navdjal nekaj novih držnih prvin akrobacij.

— Saj res, Silvo, kako je že bilo s tvojim propagandnim nastopom nad Novo Gorico danes popoldne?

In Silvo je kot Krjavelj zmeraj znova povzel zgodbo.

»Že, že, ampak nad katero Gorico si izvajal svoj zračni ples?«

»Se ve da nad našo.«

Fantje so ga spraševali, kakšen trg je videl pod seboj.

»Lep trikoten je bil.«

»Pa si videl na desni strani trga baročno cerkev?«

»Seveda, takšno kot na Brezjah.«

»Si videl na levi strani rdeč grad?«

»Videl.«

»Potem si bil nad staro Gorico.«

»Pa me je res malo motil tisti grad.«

Silva je počasi minilo veselje, da bi se pripovedoval, kako navdušeno so mu nesčani mahali, ko jim je zapihal nad gla-

— Mene najbolj motijo nestanovitni plani v proizvodnji. Kako boš planiral pravilne količine reprodukcijskega materiala, če pa ne veš, ali ga boš dobil, koliko ga boš potreboval in podobno. Seveda, to je moje osebno gledanje. Mislim, da bi se dalo v urejenosti proizvodnji bolj delati z manjšimi stroški in bolj učinkovito, — je rekel Janez Alič, ki je imel v mislih prav svoj »resor« — kooperacijo.

V Saturnusu je večina zaposlenih žensk. Več kot osemsto jih je. Zato tudi problemov ne manjka. Ali je potemtakem kaj čudnega, če Ivanka Margonova sodi, da so najhujši problem v podjetju prav nova določila o socialnem zavarovanju, ki bodo najbolj prizadela matere in seveda še bolj tiste matere, ki so samohranilke.

— Do zdaj je lahko ostala doma, če je bil otrok bolan. Dobila je celotno nadomestilo osebnega dohodka, kot če bi delala. Zdaj pa se je to znižalo za polovico. To bo zelo hudo, tudi v našem podjetju, saj nas je večina žena in mater.

— Premalo strokovnjakov imamo, — je dejal orodjar Franc Osterman, Jurij Vabšek pa ga je dopolnil:

— Premalo dobrih!

— Mislim, da bi morali temu posvetiti vso pozornost, — je nadaljeval Osterman. — Pa tudi

LJUBEZEN GRE SKOZI ŽELODEC

V številnih slovenskih kuhinjah, zlasti tistih preprostejših, visijo na zidu beli stenski prti, na njih pa je z dobro vidnimi pisanimi črkami izšit napis: Ljubezen gre skozi želodec. Ljudski pregovor nam tako vsak dan posebej tiči v zavesti, vendar se zdi, da ga vedno pogosteje preslišimo. Naši želodci imajo vedno več lukenj, zobje so vedno bolj gnili, ljubezni, ki bi hodila skozi želodec, pa vedno manj. Prenekaterikrat je vzrok slabega počutja na delovnem mestu, pa tudi v prostem času prav slaba in nepravilna prehrana. Rada nas boli glava, kot državljan dvajsete stoletja pa rešujemo glavobol raje z aspirinom kot s telečjo pečenko.

Začinimo torej takrat, ko se začenja naš dan. Začenja pa se zgodaj, prezdaj. Ob šestih je večina delovnih ljudi že v službi, zato je treba vstati ob petih, če je pot do tovarne dolga, tudi ob štirih in še prej. Angleški zajtrk — s čajem, jajci, s šunko in slanino pripravljajo na Slovenskem samo v restavracijah — za tuje. Sami največkrat sploh ne zajtrkujemo, v najboljšem primeru stoji popijemo kaneč bele kave, če nam jo pripravi boljša zakonska polovica, sicer niti tega ne. Mnogi spijejo za dobro jutro požirek žganja, sadjevca ali pelinkovca. Nato tožijo o bolečinah v želodcu in spijejo na zdravje še kozareček. Tako so že navsezgodaj v prijetno zaspanem razpoloženju, ko še ne vedo prav, ali so že bučni ali pa še sladko sanjajo.

Pogonsko kurivo za naše delo v podjetju, tovarni ali pisarni je torej skromno in se hitro izčrpa. Nadomestujemo ga z malicami. Včasih je delavec nosil v žepu kos kruha in morda še košček slane. V tistem obdobju našega socializma, ko se nismo gledali na vsak dinar, pa so v podjetjih ustanovljali obrate družbene prehrane. Anketa izpred nekaj let trdi, da dobi dopolnilsko malico v podjetju vsak drugi zaposleni. Šestdeset odstotkov dopolnilskih obrokov je toplih — enolončnic, 28 odstotkov je mrzlih malic, devet odstotkov je kosil, tri odstotke pa večerji. Večina podjetij je v preteklosti primaknila k malicam krepke dinarje, tako da so bile zares poceni. Dandanes so podjetja že bolj varčna, po reformi pa so nekatera podjetja v duhu časa brž

ukinila tople obroke, češ da niso tako nujno potrebni.

Kosilo, ki je po svetu že davno izgubilo svojo veljavo, je pri nas še vedno osrednji dnevni obrok. Najbolj imenitna kosila ne gledamo na domačih mizah, ampak na televiziji. Televizijska kosila gledajo slovenske gospodinjice z velikim užitek in se obenem prisrčno zabavajo. Domača kosila in televizijska kosila so kot noč in dan. Povečini so na hitro pripravljena, ali so gospodinjice dopolne v službah ali pa tekajo od mlekarne do trgovine in do otroškega vrta, če imajo seveda srečo, da tak vrtec v bližini sploh obstaja. Tako kosimo sredi popoldneva. Večerja so v mnogih družinah samo mrzle ali pa se zadovolje s peto belo kavo in kruhom seveda.

Kruh je še vedno na prvem mestu, v primerjavi z zahodnimi deželami ga pojemo nekajkrat več. Tudi močnatne jedi, pa celo kruhove cmoke in poparjene žemlje jemo s — kruhom.

Pri kosilu ali pri večerji tudi pijemo, to smo se navadili šele v zadnjem času.

Toda pijemo šele potem, ko pojemo, namreko da bi pili med jedjo, kot to počnajo Francozi, največkrat pa pijemo brez vsake podlage. Zato smo že po malo kozarčiči okrogli.

Mimo kruha ljubimo ali smo prisiljeni ljubiti predvsem močnatne jedi in krompir na sto načinov. V mestnih gospodinjstvih se je močno povečala poraba mesa, v delavskih družinah pa je meso na mizi še vedno samo ob nedeljah in praznikih.

Slovenske ljudske jedi komaj še poznamo, zato pa smo sprejeli za svoje čepčevce, različne in spjekavice in sploh vsakovrstno meso na žaru, poznamo tudi ajvar in feferone, domačemu fižolu pa smo dali novo ime — pasulj.

Težko je potegniti črto in reči: povprečen Slovenec je tako in tako. Obstaja pač velike razlike med meščanom in kmetom, med delavcem v industrijskem naselju in delavcem, ki ima mimo svoje službe še nekaj njiv in smisel za pridelovanje.

Statistiki so izračunali, da porabi en član kmečke družine na leto 120 kg moke (v prejšnjih letih jo je porabil še več), samo 15 kg mesa, 158 litrov mleka, 130 jajc, 102 kilograma krompirja, 7 kg fižola, 43 kg zelenjave, 87 kg sadja in sadnih izdelkov, 16 kg sladkorja in medu, 28 litrov vina in tri litre žganja.

Nekmečka gospodinjstva pa izdajo največ denarja za meso, predvsem za goveje in telečje, manj pa za svinjsko in za perutnino, potem za kruh, sadje (predvsem jabolka in za južno sadje) in za krompir, precej denarja pa izdajo tudi za sladkor, za jajca in za kavo.

V menzah pogosto vidimo ljudi, ki pišejo namesto vina ali sadnih sokov mleko, vendar je poraba mleka in mlečnih izdelkov še vedno majhna. In vendar pišemo, da smo dežela mleka, sira in surovega masla.

Čeprav se kakovostna naša hrana spreminja na bolje, je vedno bolj površno pripravljena. Ne samo samski može, tudi gospodinjice vedno bolj pridno segajo po najrazličnejših konzervah. Naše konzerve pa so prava loterija, saj človek nikoli ne ve, kaj bo pravzaprav dobil v konzervi in kako stara je vsebina, dostikrat pa ne razumevamo niti napisov na konzervi, saj navadno ni napisan v slovenskem jeziku. Zato marsikdo, ki je v samopostrežni trgovini kupil fižolek v dobri veri, da gre za hudo imenitno jed, šele doma s pomočjo slovarja ali s pomočjo ugotovi, da so imenitni fižolek čisto navadni — vampi.

Prehrana slovenskih družin je v prehodni dobi. Pesimisti trdijo, da bo vedno slabše in da bomo že jutri, najpogosteje po jutrišnjem jedli samo tablete, optimisti verujejo v renesanso, ne sicer v tisto idilično kmečko, ki je vsa družina zajemala iz ene skledice, ampak v tisto televizijsko — ko se bodo vse mize šibile pod težo krožnikov, zvrhanih najokusnejših jedi.

J. K.

POPRAVEK

V zadnjem nadaljevanju naše serije nam je bil zagled tiskarski škrt. Zapisal je, da ima časopis »Družina« 150.000 izvodov naklade, v resnici znaša naklada časopisa »Družina« 105.000 izvodov.

V vseh pralnih strojih pere MIXAL najbolj belo, ker je najustreznejši. Izbira torej ne bo težka, če poznate MIXAL, ki zagotavlja idealno strojno pranje.

mixal

PO NAŠI DEŽELI

NEKOČ IN DANES

TEHTNA VODILA UČITELJEM

Vodja ipavske šole tehtna vodila daje učiteljem, kako da imajo sprejeti učence pretega razreda, kako z njimi ravnati in kako potem učiti jih kazavni in kersanski nauk, pisanje, branje in računstvo. Kaj da ga je napotilo o tej stvari govoriti, to nam pove v prvem oddelku svojega spisa, ki se tako-le glasi: »Mnogokrat se mišči tožiti, da učenci glavnih šol premalo podučeni prestopajo v višje razrede, kjer se poduk ne more nadaljevati s takim uspehom, da bi bilo mogoče vstreti tudi gimnazijskim tirjavim. Tako se pritožujejo učitelji glavnih šol, naposled se grajen glas sliši še iz gimnazij, kajti nikdo noče kriv biti slabega napredka svojih učencev, skleni svojega spretnika dolži, tako da nazadnje breme vseh pregreškov sloni skoro le na učitelju pretega razreda.«

Ta glavna šola je imela 5 učiteljev in 410 učencev in učenki; učila je se v njej zvrševali navadnih predmetov tudi sadjoreja, sviloreja, vinoreja, čelaratstvo in gospodinjstvo. Tako je prav! NOVICE, 12. septembra 1866.

IZID VINSKE RAZSTAVE

Vinska razstava v Ljubljani se bliža svojemu koncu, kakor kažejo jako zredene steklenice v paviljonu »E«. Vendar je še skoro od vseh vzorcev toliko, da pride danes v nedeljo še vsak obiskovalec na svoj račun. Cena nekaterim vinom se bo celo znižala, da se omogoči poskušnja teh izvršnih vin vsem slojem. JUTRO, 12. septembra 1926.

TT IŠČE GOSTILNE S 5 ZVEZDICAMI

KAJ PA ŽAGAR NA KOROŠKEM

Kadar človeka zanese pot čez državno mejo na sosednjo Koroško, se bo prav rad ustavljal v dobri gostilni, še posebej, če v njej govore slovensko! In, če povemo še, da je v tej gostilni tudi naš dinar valuta, potem smo menda povedali že skoraj vse.

Komaj deset kilometrov zahodno od Spittala — tik pred križiščem cest proti Mallnitzu in Grossglocknerju stoji gostilna Espresso-Leopard, last našega rojaka Johana Žagarja, ki pravi takole:

»Veseli sem prav vsakega gosta, ki se ustavi pri meni. Jedača in pijača sta plačljivi v vseh valutah — tudi v dinarjih! Vsak dan imamo svež srbski pasulj, 7 šil., pečenice 16 šil., cvrte piške 25 šil., polnjeno papriko 16 šil., koroški narezek in druge domače jedi. Točimo pa odprto nemško pivo »Pils« ter črno in belo vino.«

Ta prijetna gostilna je odprta vsak dan do druge, včasih pa tudi do četrte ure zjutraj — seveda zaradi plesa. Gostilničar ima na razpolago tudi 18 postelj. Prenosičev velja 35 do 40 šillingov za noč. Za goste, ki žele ostati pri njem dlje časa, pa so cene še nižje. Posebnih popustov so deležni skupinski gostje, in sicer dobe brezplačno prenočišče, hrano in pijačo!

Žagarjeva gostilna stoji v bližini najvišjega alpskega jezera na Koroškem — to je Belo jezero — in nekdanji slovenske vasice Požarnice, ki je menda dobila ime po kresovih, ki so jih kmetje kurili, da so opozarjali alpske kmete na prihod Turkov. V neposredni bližini je tudi sistem smučarskih žičnic, ki so vabljuje predvsem za zimске turiste.

Pri Žagarju obračunavajo dinarje po običajnem kurzu — zdaj v sezoni in posezoni 1 šilling za 50 dinarjev.

„VIKTOR“ NA BISTRICI

— Kdor je že bil pri nas, — pravi Viktor Potočnik, ki ima daleč naokrog znano gostilno na Bistrici med Naklim in Podbrezjem na Gorenjskem, — bo še vedno rad prišel kljub temu, da mi bo nova cesta na Bled verjetno odvzela nekaj gostov. Predvsem tistih, ki se ustavijo le za silice žganja ali kozarec piva.

Tako je dejal živahni gostilničar, ki goste pozna »v jetra«, kot sam pravi.

Ker kolje sam, ima na zalogi tudi vrsto specialitet, ki se glede cen še meriti ne morejo z drugimi gostilnami na Gorenjskem. Toliko nižje so namreč.

Poglejmo njegov jedilnik: domača pečenica, 400 dinarjev. Porcija domačega želodca 340 din; ima žolco s kisano čebulo po 200 dinarjev porcija. Za svinjska rebra boste odšteli le 320 dinarjev! Domačo salamo ali domače klobase boste dobili za pličih 400 dinarjev, z domačo gorenjsko zaseko, če boste hoteli.

— In s čim se lahko oddejemo?

— S čimerkoli. Imam namreč stalno na zalogi deset vrst vina: od domačega cvička in rebule (600 dinarjev liter) do najdražjega traminca, ki velja 900 dinarjev liter.

Na parkirnem prostoru je vedno polno avtomobilov. Zdej v sezoni tudi s tujo registracijo, saj ima prizadevni Potočnik že tri lepo urejene sobe s šestimi ležišči, ki so uvrščene v I. kategorijo zasebnih turističnih sob. Dogradil pa bo še letos tri na daljnje sobe. Prenosičev velja 1.200 starih dinarjev.

Za jedačo in pijačo v tej gorenjski gostilni res ni zadrega.

E. HRAUSKY

KDO POŽIGA PO VASEH OKOLI CELJA — REPORTERJEVA NOČ V LJUBEČNI

STRAH IN OGENJ V OČEH

Noč je zlezla z vegastih streh, iz po-temnelih gozdov, iz mrkobnih oblakov, in ob čisti je zabrela luč na kandelabru, ki je sepal v temo, v tisto črno, težko, dušečo, prekleto, skrivnostno, tisočkrat prekleto temo, ki je v svojo ogabno, črno pelerino zavijala tiste pretreče vzgalice, ki prasketajo v rokah za skednji...

— Gori! Na pomoč, gori!
Ne, tisto noč ni gorelo. Gorelo pa je dve noči kasneje in že nekaj noči prej...

V Trnovljah, Ljubčini, Leskovcu in Zepni ne poznajo več miru. Od nepozabne noči, ko se je julij sprevrgel v avgust, so v Trnovljah v poldrugi uri ognjeni zublji kar trikrat zagospodovali v kmetijah. Potem je gorelo še šestkrat. V dobrem mesecu devet požarov. Kdo je požigalec?

Psi so se trgali z verig. Nezaupni pogledi so se iz trdih obrazov uprli vame. Bilo mi je hudo neprijetno.

— Kdo pa ste? Kaj počnete tu?

Ljudje so postali nezaupni do domačinov in do tujecev.

— Novinar sem.

Nad Ljubčino se je spuščal mrak. In z njim mračna negotovost. Z Marijo Svetek sva se pogovarjala na stopnicah njene gostilne.

kakšno ukano ste nam napravili. Ob čisti ste nastavili jedralno letalo.

Kajpak jim ni nihče ničesar nastavljal. Tisto jedralno letalo ob čisti v Planino je že dolgo okras in igrača otroškega vrta.

Ker ima rally turističen poudarek, je bila druga naloga: podrti cerkev nad Podpečjo. Vsi so jo spoznali. Tudi avstrijski piloti, ki so razločili iz zraka celo Kirnovovo gostilno, v kateri jih je bilo nekaj že poprej. Tretja naloga je bila spoznati razvaline celjskega gradu.

Mariborsko letališče je preveč daleč iz mesta, s katerim ga vrh vsega veže še grda cesta, ki je v resnici le pot. Gledalec zato ni bilo dosti. Pa je nemara zato komisija pri znaku T lahko bolj v miru uradovala, ko so pristajala letala.

— Pazi, libis gre na prelet!

Stane je vzel pod pazduho vizir in s stoparico stopil na črto za pristajanje. A ga je žegnjal vzklík:

— Umakni se, cesarna pristajala!

Stane, član komisije, je tekal sem ter tja ter narekoval Emiliju, sodniku iz sosednje Italije v zapisnik:

— Čarli, papa, jenke, 55,43, drugi kvadrat.

— Čarli, fokstrot, indija, 57,04, nula.

Tako je šlo dve uri, dokler niso pristala vsa letala. Le tu in tam je kakšen mladi letalski zagrzenelec vzklíknil:

— Mejdusi, je filov.

Čej to pomeni, ne vem natančno. Ampak ta strokovni izraz sem slišal ob več priložnostih. Če je letalec pristal zunaj kvadrata predaleč, če je pristal pred kvadratom, če je prehitro letel, če je prišel do sekunde točno ali ne, in še in še.

PILOT PA NIČ

Stajerci so se izkazali še posebej na kosilu v Miklavžu, avstrijski organizatorji pa potem naprej. Letala so zgodaj popoldne drugo za drugim odletela vsake tri minute v Kapfenberg čez Sentilj in čez Gradec...

— Bo že kak domačin. Najbrž bomo zelo razočarani, ko bomo zvedeli, kdo je kar bojim se.

— Pa nekoga vendar sumite?

— Ljudje veliko ugibajo. Pravijo, da bo menda tisti od...

Dan kasneje sem prebral »Deluc, da bo tovariš ta in ta tožil vsakega, ki bo njegovo ime še omenjal v zvezi s požari.

Tožb ne maram. Sem jih imel že preveč.

— Kaj pa ponoči? Tudi pri vas stražite?

— Kaj pa hočemo. Hoteli smo zidati, pa smo se premislili. Sin pravi, da ne bo zidal, drugi pa bodo potem požigali. Zalostno je.

— Povem vam, pri nas je Teksas! Skozi črno pajčevino zgoznelih brun se je v večernem mraku risal neometan stolp gasilskega doma.

— Pazili smo, luč je gorela. Še malo prej smo bili na dvorišču delali opeko, luč pa nalašč pustili prižgano. V gostilno sem šel na brizgane. Ko sem se vrnil, je že gorelo...

Jože Gabar in njegov brat pa še sosedo so mi v prihajajočem večeru povedali marsikaj. Marsikaj, kar človeka strese, pretrese in česar ne razume.

...in skozi nevihto. Oblaki na levi niso obetali nič pri... Razločno je bilo videti še sonce, ko je letalo že začelo premetavati sem in tja pa tudi navzgor. Potem se je okrog glave stemnilo. Na steklo je udarjal dež in drobna toča. Krilo je zginjalo v silhueto in motor je v presledkih poprijemal v gost oblak. Pilot je vsem tem ni trznil z obojem. Zapri je loputice za zrak, ki je izmenal svež, kot bi ga vzel iz hladilnika. Naravnost je instrumente in krmalu se je začel oblik razblinjati v kosmiče. Gradec se je kopal v toplih sončnih žarkih. Mura pa je kot umazano bela kava v študentski menzi razodevala, da ni bilo dolgo tega, kar je na njenih bregovih deževalo.

Leoben, Bruck, Kapfenberg in čisto blizu Semmering.

Kapfenberg je industrijsko mesto, tretje po velikosti na avstrijskem Stejskim in je znano v svetu po svojih imenitih jeklinh. Leži ob cesti, ki vodi na Dunaj in ob reki Mürz in je znano razen tega še po imenitni pozorenasanci mestni hiši, po nekdanjem ustaškem taborišču in letališču.

»SNOPSBOMBARDER«

Toliko ljudi, kolikor jih je pričakalo na letališču udeležence rallyja, smo bili pri nas navajeni videti, kadar je bil na povedan aero miting.

To pa je na Slovenskem že zgodovina. Zato je bil za nas sprejem na letališču toliko bolj prisrčen. Za opazovalce pa, ko je pristal na letališču posebej označovan in star dvokrilce PO-2, iz katerega je stopil dobrodušen Stajerec z zelenim klobukom na glavi, oblačen v zelen »bljbec« in veliko žepno oro. Takoj je pritegnil pozornost gledalcev. Še bolj pa ko je k letalu pristopil avstrijski carinik in vprašal kot vprašajo mnogi cariniki v Evropi:

»Zigarete, silivovite? Imate silivovko?»

»Imam, poln avion,« mu je Mariborčan pojasnil in tudi pokazal dva zaboja. Carinik ni vedel, kaj naj stori. Dobrodušni pilot mu je potisnil v roko silivovko za spomin. Carinik silivovke, razumljivo, ni

— Povem vam, pri nas je Teksas! Teksas v Trnovljah, Ljubčini, Leskovcu, Zepni...?

Začelo se je pred meseci... Delavci so se pozno zvečer vračali z avtobusom iz Cinkarne. Na cesti za Trnovljami je stal znak stop.

Sofer avtobusa je ustavljal. Trije zakrknati mladeniči so planili v avtobus. Bilo je sredi meseca, na dan, ko so delavci prejeli plače. Začeli so jih na silo preskivati in jim hoteli z ustrašovanjem vzeti denar.

Toda delavci se niso pustili. Zavih-teli so svoje trde pesti... Nepridipravi so pobegnili. Pobegnili so brez sledu, kot nekaj dni kasneje tudi tisti, ki so po privatnih opekarnah, ki jih je v teh krajih nekaj desetih, pomendrali v eni sami noči na tisoče še mehkih opek... V stlačeni ilovici so ostale jasne sledi bosih nog, ki so divjale po vrstah in uničevale, uničevale...

Storilcev niso dobili. Potem je začelo goreti. Najprej v Trnovljah, potem v Leskovcu pa v Zepni, Ljubčini, Zadobrovi...

— Po mojem bo vse to v zvezi. Nekdo načrtno uničujejo so mi dejali pri Gabarjevih.

— Čez dan ljudje garajo kot živina. Ko na večer utrujeni pridejo domov, morajo na stražo.

V Ljubčini se je primeril kaj nena-vaden dogodek.

Sosed ne zaupa več sosedu, miličniki ne domačinom.

Vsak straži in čuva svoje.

Zgodilo se je, da je miličnik, ki je bil skrit v zasedi, spustil psa na domačega sina, ki je v trdi noči obsel skedenj. Miličnik je mislil, da je požigalec. Pes je

vzel, pa jo je pilot zato razdelil ob navdušenem ploskanju najbližjim gledalcem.

O letemču bifeju, ki ga je opremila ptujska »Petovica« — vsekaror je bila odlična in učinkovita reklama — in ki ga je vozil upravnik mariborskega letališča, upokojeni kapetan Franc Rožman z nad 9000 ur letenja, je bilo dosti govora, šal in smeja, lokalni list pa je sporočil novico o aero rallyju Alpe-Adria in rezultatih posameznih etap s štirikolonskim naslovom:

»V Kapfenbergu pristal šnopsbombar-der.«

Pač, ni turizma brez pelinkovca in silivovke. In aero rally je imel turističen poudarek.

Prijateljske stike s Kapfenbergom pa ni pogolobila samo silivovka, ampak jim je dal poseben ton, ton resnega spoštovanja, mladi upravnik letalske šole na Lescah Silvo Orožim, ki je dvakrat izvedel akrobacije s povsem novimi prvini, ki se jih je bil navadil v šoli v Moskvi in ki jih še nismo bili videli. Z letališča so ga odnesli na ramenih.

Zvečer je župan povabil vse udeležence na prijateljski večer in prišlo je tudi precej veljakov. Ne samo onih iz lokalnega okvira, precej več drugih iz deželnih in zveznih ustanov. In Hofrat dr. Galsbacher je dejal v zdravici našim letalcem:

»Sosedje smo. In vseh ste nam. Ne samo zaradi vaših nogometišev, ki jih nek igra tudi v našem lokalnem moštvo. Zato, ker ste izrezani iz istega lesa kot mi.«

TAM MINISTRI, PRI NAS ŽUPANI

Naslednja etapa je imela cilj v Celovcu, kjer je letalec pričakal deželni glavar Sima, zadnja in končna pa je bila na Lescah, kamor je prišel na zaključek samo predsednik občinske skupščine v Radovljici.

Ne, letalec to ne jezi, nimajo te pravice. Samo pri duši jim ni čisto prav. Računajo, da bo v tem pogledu drugo le-

to boljše. Kajti prihodnje leto bo že četrta aero rally Alpe-Adria, ki ga bodo organizirali avstrijski letalci.

In ta tradicionalni aero rally je v času vesoljskih poletov za nas mnogo bolj važen kot mislimo oziroma kot sploh ne mislimo.

TT NAGRAJENEC

Letos je zmagal Tone Rajšp iz Maribora. Kdo bo drugo leto? Favorit bo prav gotovo njegov tekmeč dr. Franz Wiesner, ki je letos z razliko tridesetih točk zasedel drugo mesto in dobil od našega uredništva spominsko darilo — preprogo, gusle in dalmatinsko cepico — kot najboljši inozemski tekmovalce.

Dr. Franz Wiesner je odvetnik in zvezni poslanec. Star je petinštirideset let ter je že osem let pilot.

»Stristo petdeset ur letenja sem opravil, bil na dveh evropskih aero rallyjih in vso zadevo jemljem sportno. Najraje letim skupaj z ženo in sinom. In s sešesno sem bil že v Španiji, trikrat v severni Afriki, na Kanarskih otokih in tri četri ure sem letel nad Atlantikom. Bil pa sem velikokrat že tudi pri vas. Vse do Dubrovnika. Radi letimo k vam. Imenitno bi bilo, če bi bila carina tudi v Mariboru. V četrte ure bi bil iz Gradca na kosilu v Mariboru. No, pa se bo to tudi nemara udeležo.«

Letalci so povedali, da bi jim bilo prav, če bi imeli vhodna vrata — ne klasični koridor — še čez Ljubelj in pri Novi Gorici ter če bi usposobili letališče v Portorožu.

Morje je zanimivo. In s turističnim letalstvom bo treba računati vsak dan bolj. Lani je v Sloveniji, na Brniku, pristalo 250 tujih malih športnih letal. V Portorožu bi jih še več, na Lescah in v Mariboru tudi.

In prav zavoljo takih drobnih misli so mednarodni aero rallyji zelo koristni. Silijo stvari z mrtve točke naprej. In kar naj jih, pri nas jih ne manjka!

CAT BALLOU

Ameriški film v barvah; scenarij: Walter Newman — Frank P. Pierson; režija: Elliot Sill-vestein; snemalec: Jack Maria; glasba: Frank De Vol; igrajo: Jane Fonda, Lee Marvin; produkcija: Columbia 1965; distribucija: Kinema, Sarajevo.

Nat King Cole udari na strune kitare in s spremljevalcem zapoje prvo kitico songa o kra- lju razbojnikov Cat Ballou in povezuje nato vse pripoved, vstopata v dogajanje, izstopata v pravem trenutku, ga komentirata in vodita na način, ki je običajen v gledališču pri odskih delih Bertolta Brechta.

Scenarij je imenito skovan. Zgodba se prične tisti trenutek, ko si Cat Ballou v ječi pri- pravja poročno obleko, znanj sredi trga za preizkušajo zanj vislice, a Nat King Cole in njegov spremljevalec prepevata o dekletu tako, kot sta si jo po izročilih zapomnila zaradi njenih do- godivščin ljudsko izročilo in domišljija. Dogodivščin in snovi se ni manjkalo, kajti zgodba se dogaja na divjem zahodu. Kitica se vrsti in odvijta za kitico, Cat Ballou je bila čedno deklet- sa, močevnja in godna za ženitev, ko so ji ubili očeta, da bi se polastili njegove zemlje. Dekle ni mogla ostati v sredini, ki je trdila, da je ubijalec sedel ves čas med uhojem pred krmom. Odišla je in sestavila čudno družino odpadnikov z revolversom zalotne postavne na čelu skupine. Ob koncu Cat Ballou ohejstvo. So jo ohejili ali je padla pod visticami le v objem svojega ljubčka in z njim pobegnila v mirvaškem vozu novemu življenju nasproti, kdo ve, pesem poje, da je bila prava kraljica razbojnikov, in mirvaška kočija z odpadniki dirja proti novim obzorjem. Videz in realnost, domišljija in stvarna dejstva so ob koncu že tako med seboj prepletana, da ni več prave meje.

Meja za vse je neposrednost, nepovrženost in nekonvencionalnost. V imenito izbrani za sedil so igralci kot zgleđni člani ansambelske skupine, med njimi pa vendar stopata v prvi plan, kot je tudi prav. Jane Fonda kot Cat Ballou in Lee Marvin kot ostareli revolvovski zalotne po- stave in njegova temna senca, kot hi zrasel iz ljudske pesmi. Marvin je dobil nagrado za naj- boljšo moško vlogo, Oscarya za leto 1965.

Film Cat Ballou je posnet v barvah, izrez pa je samo klasičen, del ideje je, format cinema- scope bi izvedbi in ideje izvedbe uničil. Kamera je skoraj statična, kot v tistih davnih časih nemega filma, prevladuje star, preizkušen rez v montaži in preprosto kadiranje skencev. Vse ostalo, kar je v kadru, kar vidimo, pa je virtuozno opazovana, komentirana in parodirana sknj- ska opera, ki je še sama po sebi prevračanje v smeh.

Cat Ballou je še danes klasičen film, z leti pa bo postal opojen kot dobro, staro vino.

VOJKO DULETIC

MINIKRILA NA POHODU

MED ULICO IN DVORANO: LIDO SI JE ODDAHNIL, IMEL JE SVOJ FESTIVAL IN DOVOLJ SENZACIJ

Letošnji filmski festival na Lidu se bliža koncu, za nami bo kmalu 13 vročih dni dogajanj na platnu, raz- mišljanj in razprav o kozmopolitski pestrosti oblik in vsebine letošnjih filmov v konkurenci, o povabljenih, zani- mivih, lepih filmskih delih drugod že proslavljenih in ko bo TT prišel med bralce, bodo znani tudi že nagraciji, toda ali nagrade vedno povedo vse? Največkrat ne, tudi tako slavna imena ljudi iz filmskega sveta, kakor so letošnji člani žirije: Lindsay Andersen (Velika Britanija), Luboš Bartošek (Češkoslovaška), Mitchell Butor (Francija), Lewis Jacobs (ZDA), Lev Koulešev (SZ), Erwin Leiser (Nemčija) in Giorgio Bassani (Italija), ne morejo vedno zajamčiti poštene izbire, posebno če se spomnimo lanskoletnega prvonagrajenca Viscontija, ki je odnesel z Lida zlatega leva za najgrši film, kar jih je naredil v svoji dolgoletni, sicer uspešni karieri filmskega režiserja.

Beneški Lido, 1966

Včasih je beneški festival res zapletena zadeva, mnogi bi radi, da bi bila to kvaliteta, pred- stavna samo za izbrane okuse in resnične oboževalce tako muha- ste umetnosti, kot je film, drugi ne morejo pozabiti, da se fe- stival pravzaprav odvijta na Lidu, svetovljanskem zbirališču še pre- živele aristrokacije vsota sve- ta. In ker je starih gospa v ko- čijah na Lidu vedno manj in vedno manj tudi postavljenih mlade- čev brez denarja, potrebuje Lido novih atrakcij; in ker je bilo lansko leto vzdušje zares čisto intelektualno, kar pomeni dolgočasno, preveč seriozno in moreče, so se letošnji organizator- ji potrudili. Ne samo da so ob- ložili stene festivalne dvorane z velikanskimi lestenci iz pravega muranskega stekla, povabili so na Lido več kot 70 filmskih igralcev in igralke z vseh konti- nentov. Fotografji, televizijski snemalci, pa novinarji, ki hre- peno po senzacijah, so imeli ta- ko posla na pretek! Velike zvez- de: Ingrid Thulin, Barbara Rush, Tina Louise, Catherine Spaak, Sil- via Koscina, Franca Bettoja, Le- silie Caron, so tekmovala z mlaj- šimi, takimi, ki jih filmski svet še ne pozna dovolj dobro, saj so v večini zabletele morda le enkrat na velikem belem platnu te ali one dvoranice v njihovi ožji domovini. Toda bitka za sli- ko na prvi strani tedenske re- vijale ali kulturni strani dnevnika tostran in onstran oceana je bi- la kratka in odločno v prid mladi- dam. Ni zmagal talent, zmagala so minikrila! Je že tako — če si mlad, lepo naščen, brez pred- sodkov in tudi nekoliko neznan, je minikrilo kot mlača, da te ujame oko kamere. In minikrilo je bilo na Lidu zares v obilju!

Kratki razgledi: londonska moda z zamudo osvaja Italijo

Prvi trenutek zres osuplo v no- go, ki jih zakriva le nekaj cen- timetrov blaga, nato se bolj za- čudeno upreš oči v bosa stopa- la (zadnji krak mode), toda po- lagoma tega ne opazi več. Prav- zaprav je tako, če si ženska, opa- zis le tiste, ki takih kril ne bi smele nositi — vse, kar je nad 25 let, si štednje pri tekstilu ne bi smelo več privoščiti — če pa si moški, vidiš le lepe postavne in teh je bilo tudi na Lidu malo. Predvsem so se izpostavljale Američanke in Francozinje, sle- dilo je jim malce bolj sramež- ljivo Italijanke, toda ker je celo »profesore« (direktor festivala Chiarini) zaprl oči pred novim modnim krikom, so tudi doma- činke brez sramu zasedle v ru- men baržun na novo obtežene naslonjake velike festivalne dvorane.

Lido se je končno oddahnil, imel je spet svoj festival in tu- di dovolj senzacij!

FRANCOZI V OSPREDJU

Francija je imela letos prvo besedo in je pri nagradah ver-

Najlejša funkcija: hotra bene- škega festivala Silvia Koscina.

»ALŽIR«
GILLA PONTECORVA

Gillo Pontecorvo, ime je v Ju- goslaviji znano. Posnel je pri nas »Cesto dolgo leto dni«, s katero se je proslavil v Karlovih Varih, pa »Kapot«, s katerim je zabe- stel med filmskimi režiserji. Tok- rat se je lotil dolgoletne borbe za neodvisnost Alžirije. Franco- ski uradno zastopstvo le na dan predstave zapustilo Lido, izražajo- joč negotovanje nad vključitvi- jo filma »Bitka za Alžir« v se- znam konkurenčnih filmov. Tako smo vsi pričakovali film, ki naj bi ovekovečil dolgoletne borbe alžirskih osvobodilcev proti francoskemu okupatorju, upali smo, da bo Pontecorvo uspešno pokazati ne samo vzroke in na- gibe upora, marveč tudi organi- zacijo uporniškega gibanja, ki ga je občudoval ves svet. Pa se je Pontecorvo zadovoljil le s toč- nim nizanem kronološkega do- znanja v Alžiru, vse od 1957 do 1960 (osvoboditev je prišla še le 1962). Vendar ni bil to doku- mentarec, kar smo gledali, mar- več igrani film, ki je sicer v množičnih scenah dosegel več- krat poetične trenutke in ti bodo ostali v gledalcu neizbrisani, to- da v igri posameznikov so sla- bosti, kakršne pripisujemo naše- mu Bulajčiču, Morda Pontecorvo tudi ni segel po najboljših ig- ralcih. Vendar nas to ni motilo! Spraševali smo se bolj, komu je namenjen ta film, Alžircem, Francozom ali je bil poslanica svetu, ki je ob novih vojnih za- riščih v nenehnem iskanju miru? Verjetno si je zadal to zadnjo nalogo, kajti Alžirci, njihova sa- boterska gesta in razdejanja ni- so nič manjša, nič hušila in nič manj človeška od tistih, ki jih v filmu počenjajo Francozi. Oba partnerja sta si skoraj enaka, vsak zasleduje svoj cilj in za ta cilj je opravičljivo vsako sred- stvo, pa naj bo še tako moriško in še tako nečloveško. Zato je bila demonstrativna odsotnost Francozov nepotrebna. Ponteco- rvo so Italijani po predstavi že- lo ploskali, mi pa smo ostali ti- hi na sedežih in razmišljali, da smo morda dostej napacno sodi-

li, da smo morda še vedno pre- več uprti s pogledom nazaj in ne znamo razodno in trezno o- cediti zgodovinskih dogajanj, ka- terim smo bili priča! Morda.

KAJ PA CAPPAQUA?

Najbolj simpatična osebnost letošnjega festivala je bil Ameri- čan Conrad Rooks — pa ne za- to, ker se je po predstavi filma, na tiskovni konferenci potvil pred novinarji z značilnim kav- bojskim klobukom in visokimi škornji (klobukom ko je bila nje- gova temnopolta tajnica v mini- krilu), marveč, ker je tako za- svotno branil svoj film in nam s svojim obnašanjem vili upanje, da je v mladi ameriški generaci- ji še mnogo takih talentov, ki pa jih žal Hollywood zapostavlja, čeprav v svojo škodo. Conrad Rooks nam je predstavil »Cap- paqua«, avtobiografski film in ko smo ga gledali, skoraj nismo mogli verjeti, da je moč vsa strašna doživljaja uživalca mami- l prenesti na filmsko platno, do- gajanja, ki se prepletajo, barve, ki označujejo takšno ali drugač- no vzdušje, pekel, ki ga doživlja uživalec, ko je tik pred uniče- njem samega sebe. Toda Conra- du Rooksu, mlademu pesniku, filmskemu igralcu (iz dramske šole Leeja Strassberga v New Yorku), snemalcu in režiserju je to uspelo. V filmu je glavna osebnost on sam, odlično nam zaigra svojo življenjsko »tragedi- jo«, katere se je na tiskovni kon- ferenci v začetku nekoliko sra- moval, pa jo je končno pod ne- sramnim pritiskom nekaterih no- vinarjev odločno zagovarjal. Za- govarjal je tudi svoj film in ob ostrih kritikah dejal, da ni niko- mur prepovedano, da ne bi vsaj snovi iz podzemnega življenja uživalec mami! Toda šele za- tem, ko bo vanj sam zašel, bo ugotovil, kako strašna je usoda človeka, ki v mamljivi išče rešit- ve za svojo nemoč in nesposob- nost, da bi zaozal v vsakdanje življenje, ki nam nalaga poleg prijetnosti tudi težka, včasih za- res prehuđa bremena. Conrad Rooks je tudi svoj film in ob ostrih kritikah dejal, da ni niko- mur prepovedano, da ne bi vsaj snovi iz podzemnega življenja uživalec mami! Toda šele za- tem, ko bo vanj sam zašel, bo ugotovil, kako strašna je usoda človeka, ki v mamljivi išče rešit- ve za svojo nemoč in nesposob- nost, da bi zaozal v vsakdanje življenje, ki nam nalaga poleg prijetnosti tudi težka, včasih za- res prehuđa bremena. Conrad Rooks je tudi svoj film in ob ostrih kritikah dejal, da ni niko- mur prepovedano, da ne bi vsaj snovi iz podzemnega življenja uživalec mami! Toda šele za- tem, ko bo vanj sam zašel, bo ugotovil, kako strašna je usoda človeka, ki v mamljivi išče rešit- ve za svojo nemoč in nesposob- nost, da bi zaozal v vsakdanje življenje, ki nam nalaga poleg prijetnosti tudi težka, včasih za- res prehuđa bremena. Conrad Rooks je tudi svoj film in ob ostrih kritikah dejal, da ni niko- mur prepovedano, da ne bi vsaj snovi iz podzemnega življenja uživalec mami! Toda šele za- tem, ko bo vanj sam zašel, bo ugotovil, kako strašna je usoda človeka, ki v mamljivi išče rešit- ve za svojo nemoč in nesposob- nost, da bi zaozal v vsakdanje življenje, ki nam nalaga poleg prijetnosti tudi težka, včasih za- res prehuđa bremena.

DORICA MAKUC

Kravate - terital

SATURNUS

LJUBLJANA

Na Jesenskem zagrebškem velesejmu v šestem paviljonu. Pridite in oglejte si naše izdelke!

OB VSAKI PRILICNOSTI IN ZA ŽEJO SAMO...

TO JE MOJA DRUŽINA

MERIMA

LIKOSAN JORGOVAN LANOLIN CRNA MAČKA RUŽA MENTOL

PABERKI

Doris Day vedno plete, ko čaka na smenjanje. Zdjaj je pričela pletati novo posteljno pregrinjalo. »Pletem zato, da si umirim živce.«

Nancy Sinatra, hči Franka Sinatre, ki je tudi že znana pevka, snema v Rimu. Znal so samo ubojati z Broderickom Crawfordom, v režiji Rogerja Colmanna. V filmu pa Nancy ne bo pela.

Raquel Welch, ki snema v Rimu, je vzkliknila, ko so ji predstavili igralca Edwarda G. Robinsona: »Končno sem se spoznala z osebnostjo, ki je terorizirala moja otroška leta! In potem razložila, da ji je oče vedno, kadar ni ubogala, pokazal sliko velikega igralca v vlogi gangsterja in ji zagrozil: »Vidiš, če ne boš pridna, te bo medved Robin- son odnesel!«

Trevor Howard meseci ni smel, ker je odbijal vse ponudbe za vloge angleških oficir-jev: »Te vloge so mi zrasle čez glavo in mi niso dale več živeti. O novih vlogah, ki sem jih spre- jel, pa ne morem reči tega. Mi- sim, da so zanimive in drugač- ne. To so vloge v filmih Trojni cross, Dolgi dvoboj, ki ga bom smelal z Yulom Brynerjem v Indiji, in še en film, ki pa naj ostane skrivnost.«

SILVAIN REINER: TRAGEDIJA MARILYN MONROE

4 PRVA UČNA URA

Sključijo tiskovno konferenco. Dve uri odgovarja Marilyn na vsa vprašanja. Vljud- na je in ljubezniva.

»Kolektor visi vendar v vseh garažah in frizerskih salonih. Zakaj bi tajila? Saj ga lahko povsod kupite.«

»Ne, ne sramujem se. Nič hudega nisem storila. Nujno sem potrebovala denar.«

Nekoliko v zadregi, nekoliko zasoplo pri- poveduje nato Marilyn, kako je prišlo do tega.

»Kelleyeva žena je bila ves čas navzoča. Oba sta bila zelo prijazna z menoj. Naredi- li smo dve seriji, eno stoječo in drugo leže- čo na rdečem žamet. Tom je rekel, da me ne bo nihče prepoznal. Takrat sem imela še dolge lase. Toda ko je fotografija izšla, so le vsi vedeli, da sem bila jaz. Moškimi je bila fotografija všeč in so želeli odtise. Ni res, da bi te fotografije razpošljala s svo- jim avtogromom. Samo dve sem podarila. Eno je dobil neki delavec v studiu. Zaradi nje je kar naprej tekal za mano. Končno sem mu napisala posvetilo na koledar. In drugo sem poslala nekemu bolnemu fantu. Obesil si jo je nad posteljo in je čisto srečen.«

Tiskovna konferenca se konča z ganljivo Marilynino prošnjo: »Morate me razumeti. Kaj pa naj bi storila? Bila sem tako sama. Včasih mi ni svetlova. Tega ne bi nikoli sto- rila, če bi bila vedela, da bom pri filmu ta- ko hitro uspela.«

Prva Marilynina učiteljica: Natasha Lytess, žena Bruna Franka, in učenka Maxa Reinhardta je z možem emigrirala iz nacistične Nemčije v Ameriko

Naslednje jutro poznajo vsi zgodbo o de- klaciji siroti, ki je morala prodati svoje telo, da je lahko plačala najemino za stanova- nje. Val sočutja preplavi Ameriko. Tako imenito reklamo ne bi mogli plačati niti z milijoni. Marilyn Monroe je zdaj pojem. Norma Jean Dougherty začenja z novim imenom Marilyn Monroe svojo veliko kari- ero.

Hollywoodu je dolžna vse. Tudi svoje ime. Dal ji ga je Ben Lyon, poleti 1946, ko jo je prvič poskusno smel.

Helen Ainsworth iz agencije Blue Book, ki je že pin-up modelu pomagala do precej- šnje fotografske kariere, je podpirala tudi Normine filmske ambicije. Peljala je foto- genično dekletko k staremu znancu Benu Lyo- nu, pozabljenemu zvezdniku nemega filma, ki si je pri Centfoxu služil kruh kot iskalec talentov. Trdovratnosti Helen Ainsworth ni bil dorasel. Sposobna agentka je tako tiš- čala vanj, da je Lyon celo pristal, da bo brez oficijalnega dovoljenja posnel poskusni film.

Poskusno smenjanje se začne jutraj ob šestih. Pogoji so zmeraj isti. Novinec ali no- vinka ima 12 minut časa, da pokaže svojo nadarjenost pred kamero. Kak izkušeni igra- lec daje iztočnice. Za začetnika se je težko spoprijeti z rutino. Tu se izkaže, ali kaj zna.

Toda Ben Lyon snema poskusni filmček z Normo na svojo pest. Zato ne more — kot običajno — poklicati kakega igralca za asistenco. Potemtakem bo Norma sama igrala, 12 minut, brez besedila, brez iztočnic.

Za Normo to ni slabo. Nanjuje se je ba- la prav navzočnosti igralca, ker bi morala

govoriti. Norma jeclja, če je razburjena. Zdjaj ne bo nihče opazil te njene napake. Ben Lyon da znamenje: »Izmislil si kaj, punčka, karkoli. Kamera, dajmo.«

Norma ne zna ničesar boljše, kot kazati samo sebe. Ponovi vse poze, ki so jih jo na- učili fotografi. Prižeje si cigareto, punhe dim, spleza na barski stolček, pokaže noge in še več. Nasmešne se, ponudi ustnice ne- vidnemu v poljub.

Naslednji večer pokaže Ben Lyon po- kusni trak šefu produkcije Zanucku. Ta je navdušen. Čestita Lyonu za odkritje. Konec avgusta 1946 sklene Centfox pogodbo z Nor- mo Jean Dougherty.

»Kako boš podpisala?« vpraša Ben Lyon. Norma ne razume, kaj hoče Ben Lyon: »S svojim imenom kajpada. Vam ne ugaja?«

»Ime je važnejše, kot si ti misliš,« pravi stari filmski maček. »Ime potrebuješ, ime, ki si ga bodo ljudje zapomnili. Norma Jean Dougherty se lahko pišeš, če v kinu pro- dajaš bonbone, ne pa, če hočeš postati slavna. Saj to hočeš — ali ne? Kratko mora biti ime, blagoveneče, zdrsniti mora z jezika.«

Ben Lyon zeha in se ziblje v gugalnico. »Za ime bi predlagal nekaj takega kot Ma- rilyn. Marilyn Takopatako. Zdjaj bi moralo priti nekaj solidnega, nekaj znanega. Tako znanega kot ime predsednika ZDA. Lincoln ali Taft ali Monroe. Marilyn Monroe — tako je. Kaj praviš, otrok? Saj se kar naprej pri- tožuješ, da ne poznas svojega očeta. Daru- jem ti novo očeto ime. Ime očeta ZDA.«

Tako podpisše Norma svojo filmsko po- godbo z imenom Marilyn Monroe. Ko se vrača domov, stopi v knjigarno. Izposodi si leksikon, lista po njem. Tam najde zapisa- no: Monroe, James (1758—1831), predsednik Združenih držav Amerike od 1816 do 1824, znan po doktrini, imenovani po njem, po kateri je zavrniti sleherno evropsko vme- šavanje v notranje zadeve Amerike.

K novemu imenu iznajde Marilyn tudi

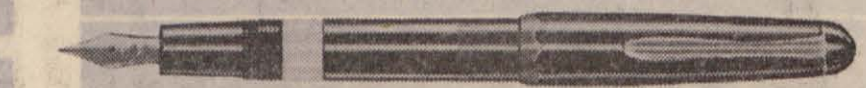
novo življenjsko storijo. Novinarje obispava z množico detajlov iz svoje nesrečne mlado- sti. V njeni fantaziji se grobotstvi surovih rednikov mešajo z gorami umazane posode, ki jo je kot otrok morala pomivati. Slednjic si izmislil celo zgodbo o zoprnem starcu, ki jo je osemletno posilil. »Razumeti morate,« pravi jokaje, »odkar se mi je pripetilo to- strašno, ne morem ob moškem ničesar ob- čutiti.«

Na veliko priložnost pri filmu pa Mar-ilyn zamen čaka. Po dolgih mesecih sme ne- koč stopiti iz skupine statistik in reči »do- ber dan«. Toda tudi to majceno sceno po- tem izrežejo. Ta film se imenuje »Scudda Hoo Scudda Hoo«. Cez nekaj tednov odpove družba Centfox pogodbo. Neumorna agentka Helen Ainsworth, ki je z desetimi odstotki udeležena pri Marilyninem angažmaju, išče naprej. 8. marca 1948 sklene za svojo varo- vanko šestmesечно pogodbo pri Columbiji. Plača: 125 dolarjev na teden.

Pri Columbiji Marilyn sicer ne dobi no- bene vloge, zato pa dobi nekaj boljšega: učiteljico. Natasha Lytess, uradna repetitor- ka Columbie, je emigrantka. S svojim možem, pisateljem Brunom Frankom (»Hči«), je morala zbežati pred nacisti v Ameriko, Mr- šava, nepopisno grda. Natasha nikoli ni pre- bolela, da ji je emigracija uničila sanje o igalski karieri. Učila se je pri Maxu Rein- hardtu. In na svoj način se zdaj masčuje nad prsatiimi zvezdicami, ki jih ji pošilja- jo v uk.

Ko pride Marilyn k prvi učni uri, vrže Natasha samo zaničljiv pogled na deklet- v tesno prilagojenih se hlačah, ki v zadregi stoji pred njo, in njena sodba je: »Tole mla- do bitje je vulgarno.« Ne da bi izgubljala dosti besedi, ji obrne hrbet, odpre knjigo in bere. Marilyn se živčno prepreda na stolu. Čez čas sliši učiteljicin glas: »Od mene za- tehtavao, da v treh tednih napravim iz vas veliko igralke! Se vam zdi to mogoče?«

priporoča svoje kvalitetne izdelke

P 501 - Solidno, elegantno pero z iridium peresom - Cena Ndin 24,00

P 221 - Odlična standardna izdelava z iridium peresom - Cena Ndin 9,60

Dobite v vseh trgovinah s šolskimi potrebščinami, knjigarnah in trafikah

NA LOŠKEM GRADU SE JE URESNIČIL

sen Petra Jovanoviča

Peter Jovanovič, kmečki delavec in dinar, razstavlja svoje risbe in lesene kipe v lepi razstavnici galeriji na gradu v Škofji Loki. Uresničil se je dolgoletni sen slikarja samouka. Pred dvanajstimi leti je Peter Jovanovič na svojem rojstnem domu v Doljni Žetini pod Blegošem, kjer živi še danes, prvič resneje zarisal s tušem po risalnem papirju. Lepota samotne vasi, ohranjene stare navade in običaji, očanci s pipo v ustih, razgovori v vaški gostilni, otroci na poti v šolo, otroci pri igri, lovci med malico, sušenje sene, kmečka dela in opravila, vožnja bale na ženinov dom — vse to je želel narisati. Pošiljal je svoje risbe takratni mladinski reviji Mlada pota. Lepe besede so ga spodbudile, delal je vedno več in vedno bolje. Poskušal je slikati tudi z oljem, z barvanji, začel je oblikovati v mavcu, dokler ni uropel začel oblikovati v lesu. Nabeneza prakica se ni izučil, pomagala je doma na njivah in hodil dminarit. Nekaj njegovih risb je bilo objavljenih, majhne honorarje je zapravil za papir in tuš. Vedno zveča je okleval med tem, da se nekje redno zaposli, in med svojo neugnano željo po slikanju in oblikovanju.

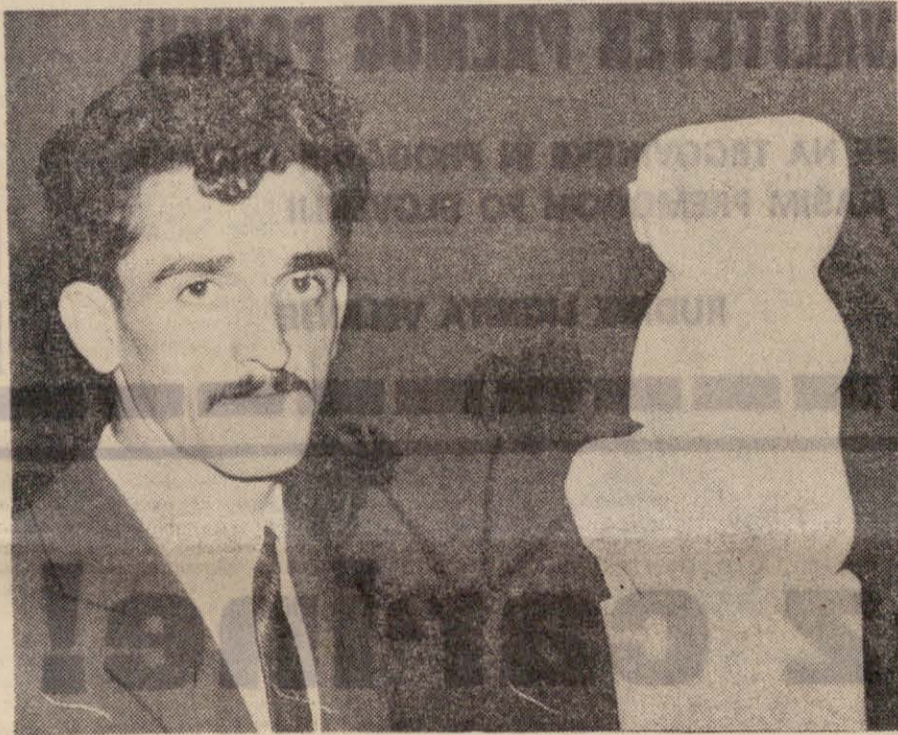
preveč zgovoren se je vzgajal predvsem sam. O njem so časopisi dosti pisali, toda za res pomagati mu ni mogel nihče.

Danes razstavlja v loškem gradu. Tako se je tudi uradno vključil med nekatere že poznane slovenske slikarje amatere, obenem pa nadaljuje slikarsko tradicijo rojstne doline, ki je dala vrsto odličnih slikarjev.

Razstavljenih je petinštirideset risb in dvanajst lesenih plastik, to je samo delček samoukove dolgoletne žetve. Razstavlja je predvsem risbe in plastike, ki jih je izdelal v zadnjem času. Njegovi možje, otroci in prizori iz vsakega življenja, narisani in izdobljeni z roko slikarja navca, učinkujejo pristno, izvirno. Mimo slikarskega čara imajo tudi etnografsko vrednost.

Prva samostojna razstava bo Petru Jovanoviču prav gotovo pomagala premagati še marsikatero stisko. Saj bo tudi v najbližji javnosti utrdila vero v njegovo darovitost. Priznanja in hvale so sicer lepa reč, vendar si osemindvajsetletni slikar samouk želi, da bi tudi prodal. Barve, tuši in risalni listi navsezadnje stanejo denar, vsaj nekaj denarja pa je potrebno tudi za življenje.

JAK

PRVA RAZSTAVA. Plod dvanajstletnih prizadevanj osemindvajsetletnega slikarja samouka Petra Jovanoviča

BRANA CRNČEVIČ:

PIŠI KOT MOLČIŠ

Naš jezik ima več predlogov, kot sem lahkoverno mislil.

Živali so najbolj nevarne, kadar se v njih prebudi človek.

Že večkrat sem bil odlikovan z drugo stranjo medalje.

Življenje je nezadovoljno s svojim človekom.

Veliki ljudje imajo lahko majhne možgane, kakor imajo tudi majhni ljudje lahko velike možgane.

(Književne novine)

GRAJSKI BIKI NA PLATNU

matl v avtentičnem okolju, namreč v samih vzgajalščih. Snemanje v vzgajalščih jim ni bilo dovoljeno. Želeli so, da bi pri filmu igrali pravi gojenci — vendar so bili njihovi vzgojitelji mnenja, da bi sodelovanje gojencev v takšnem filmu gojence v življenju onemogočilo. Tu pa se začne začetki novega filma. Film o odnosu do umetniškega obravnavanja pereče sodobne snovi. (V filmu »Crni biseri« so sodelovali pravi gojenci — mnogim je bila to prelomnica v svoji življenji!)

Film, ki bo v črno-beli tehniki in v wide-screen sistemu, bodo smelali predvsem v gradu na Bokalcih pri Ljubljani, ki so ga za potrebe filma nekoliko preuredili, razen tega pa bodo smelali tudi na Igu, v Trbovljah in seveda na ljubljanskih ulicah. Snemanje bi se moralo začeti že v začetku septembra, ker pa si je eden izmed igralcev, Kole Angelovski, zlomil roko, so snemanje preložili za štiriinajst dni. Tako bodo začeli snemati šele 15. septembra. Režiser pravi, da se ne boji dežja, jesenska pokrajina bo njegovemu filmu še bolj ustrezala. Predvideni je štiriinaset smemalnih dni. Nekateri od njih so zelo obremenjeni, saj bodo na dan posneli tudi več kot dvajset kadrov.

V filmu bo nastopilo veliko igralcev, vse je težko naštet. Omenimo naj vsaj nekatere. Janez Rohaček, Kole Angelovski (v glavni vlogi Petra), Vinko Hrstelj, Miki Mičović, Radko Polič, Matjaž Kocbek, Branka Petrič, Polde Bibič, Maks Bajč, Arnold Tovornik, Metka Pugljeva, Stane Sever, Elvira Krajeva, Aleksander Valič in drugi. Pomembno vlogo bo imela češka igralka Hana Brejchova, ki je postala slavna s svojo vlogo v Formanovih »Plavalaskah« (Ljubljani), nastopi pa bo še Lado Leskovar, ki bo v filmu tudi zapele. Razen teh bodo v filmu igrali »ljudje s ceste«.

Direktor fotografije je Janez Kalíšnik, scenograf ing. arh. Mirko Lipužič, kostumograf Mija Jarčeva, direktor filma pa Lado Vilar.

Film, pravijo, ne bo predrag, veljal bo manj kot povprečen jugoslovanski film.

Za snemanje filma so potrebovali večje število kostumov, ki jih ima Triglav-film. Vendar je njihova prošnja za posojilo garderobe naletela v konkurenčnem podjetju, ki sploh ne snema, na gluha ušesa. Režiser pravi: »Odobril so nam deseti milijonov starih dinarjev manj, kot bi bilo nujno potrebno. Ni prav, da filmsko podjetje ne pove, da nimamo denarja, potem pa so potrebni številni kompromisi.« Spominjamo se, da je podjetje med puljskim festivalom objavilo megalomanski načrt 6 filmov. Ogrožena pa je celo tekoča proizvodnja.

Kakšen bo torej Pogačnikov film? Sam pravi, da je zanj »važnejša vsebinska stran filma kot pa po silil atraktivna filmska oblika. Kako bo film uspel, bomo presodili po novem letu, ko bodo »Grajski bik« predvidoma doživeli premiero.

J. K.

SLIKA ZGORAJ: Glavno žensko vlogo Marije bo v Pogačnikovem filmu igrala mlada češka filmska igralka Hana Brejchova, ki jo pozna svet po odlični vlogi v filmu »Plavalaskine ljubezice«. Bo Hana Brejchova utirala »Grajskim bikom« tudi pot v svet?

Sele nekaj let je, odkar je mladi pisatelj Peter Kavalar objavil drobno knjižico, svoje prvenec z naslovom »Grajski bik«. V tej knjižici je avtobiografsko in zelo odkritosrčno spregovoril o zapletenosti odnosov in o razmerah v naših vzgajalščih — »poboljševalnicah«. Knjižica je ob izidu vzbudila precej pozornosti in tudi negotovanja s strani nekaterih vzgajalšč. Poznejši dogodki v nekaterih domovih so potrdili avtentičnost Kavalarjeve kritike. Režiser Jože Pogačnik se je odločil, da bo posnel o tej aktualni temi celovečerni film v proizvodnji Vibe filma. Ta film, ki ima isti naslov kot Kavalarjeva knjiga, bo obenem režiserjev celovečerni prvenec. Grajski bik — tako imenujejo gojence slovenskih vzgajalšč preprosti kmečki ljudje, saj je pretežno večina vzgajalšč prav v starih gradovih.

Kdo je režiser novega filma? Jože Pogačnik je do danes posnel šestnajst kratkih filmov različnih žanrov. Pozornost je vzbudila predvsem njegova družbeno kritična serija. Miadega režiserja je zanimala predvsem »senčna stran ceste«. Pri tem ga je vodila misel: Ne kazati teme zaradi teme same, ampak zato, da bi se stvari izboljšale. »Na stranskem tiru«, »Sestre« in »Primer strogo zaupno« so naslovi treh filmov, ki so bili deležni še prav posebne pozornosti zaradi pronicljivega, pedantnega in nekompromisnega obravnavanja perečih problemov našega časa. Film »Primer strogo zaupno« govori prav o vzgajalščih in pomeni za Pogačnika nekakšno generalko pred celovečernim startom.

Scenarij »Grajskih bikov« je napisal Primož Kozak s sodelovanjem Marjana Brezovarja, snemalno knjigo pa režiser.

Potem ko je filmski sklad ugotovil družbeno pomembnost filma, se zdijo paradoksalno težave, na katere je filmska ekipa naletela pri delu. Ponovila se je stara praksa, da si kritiko bolj želimo, kot pa jo dopuščamo.

Pogačnik je trdno prepričan, da so slovenskemu filmu potrebne predvsem sodobne teme. Zato je vesel, da bo debitiral prav s sodobno temo.

Večina filma se odigrava v vzgajalšču — v gradu. Pobeg iz vzgajalšča, lov na ubežnika, odnosi med vzgojitelji in vzgajanci, družinske razmere gojencev, obračunavanje med samimi gojenci pa nemočno prizadevanje vzgojiteljev — vse to je snov novega filma. Režiser pravi: »Glavni junak filma je brezimna masa fantov, ki po krivici nosijo pečat zaznamovanih.«

Razumljivo je torej, če je želela ekipa »Grajskih bikov« snemati.

Kravate - terital

ZANIMIVOSTI PO JUS

GLOBLJI VZROKI NEKE KRITIKE

Mladi režiser Vuk Babič je v svoji filmski komediji »Pred vojno«, ki je inspirirana pri dveh Nušičevih komedijah, pokazal nedvomno lep komediografski dar. Ta je toliko bolj dragocen, ker je komedija v našem filmu redkost. Običajstvo pa se želi predvsem zabavati in smejati.

Babičev film »Pred vojno« se ni uspel prebiti v letošnjo puljsko Arenu. Mnogi so bili mnenja, da je to krivično. Pred kratkim je novinar beograjskega Sveta vprašal Babiča: »Kritika je pisala o vas dobro in slabo. Milutin Colić (Politika) predvsem slabo. Branite se.«

Vuk Babič: »Morda bi bilo zanimivo, da tudi javnost izve za zgodovino tega primera. Leta 1960—61 je Colić napisal scenarij po Nušičevem Dr. (kot komedijar). Scenarij pri Avala filmu ni bil sprejet. Pol leta pozneje sva Dejan Curković in jaz napisala nov scenarij, ki ga je Avala tudi realizirala. Komedijski Dr. je uspešno režirala Soja Jovanović. Z izvrstno igralsko ekipo je film doživel velik uspeh. Morda se je Colić razjezil, pa se je njegova tedanja jeza pokazala šele dve leti pozneje, ko je po tisku in radiu napadel šele pravkar objavljeno možnost pisanja scenarija in filmanja dveh Nušičevih komedij pod skupnim naslovom Pred vojno. Scenarij storiti ni mogel prebrati, toda vseeno ga je napadel. Ko je bil film posnet, je Milutin Colić kot član festivalske žirije v Pulju glasoval proti

njemu. Ko so film pokazali v Beogradu, je isti kritik osilil svoje pero in dosledno raztrgal film Pred vojno na več časopisnih stolpcih pod naslovom PRED VOJNO — brez mere in okusa.«

Zdi se, da je včasih dobro poznati zgodovino kake kritike.

KAJ PRINAŠA S SEBOJ STANDARD

Ko reporter beograjskega časopisa NIN razmišlja o kulturnem zaostajanju srbskega podeželja, pravi med drugim:

Zanimivo je, da je hitra rast standarda vzrok manjšemu zanimanju za kulturo, vsaj zdi se tako. Ljudje si želijo omogočiti boljše pogoje za delo in življenje, toda film, koncerti in književne revije bodo prišle že potem. Čas mineva. Inženir kemije, ki zadnjih deset let ni prebral niti ene knjige, je bral knjige prej kot študent. Danes ima avto, televizor, urejeno stanovanje, toda ni več navajen brati. Obisk kinematografa mu predstavlja odevčen napor. Leta in leta se je pripravljal, da bi živel tako, kot si je želel, sedaj ima vse pogoje za to, toda minil je že čas, on pa nima več interesa za tisto, zaradi česar si je pogoje ustvarjal. Zvečer odhaja k svojim prijateljem in igrajo karte.

Neverjeten je tudi mehanizem, s pomočjo katerega se klubi prosvetnih delavcev spreminjajo v kvartalske klube. Kulturni prostori se spreminjajo v kavarne.

SREČANJES ČEŠKIMI UMETNIKI

NE ENO - NE DRUGO

— Največje doživljanje? Brez dvoma to, da sem prvič v življenju videl osla! Na štirih nogah, seveda. Tiste na dveh, o ja, sem že srečal! — je dejal o svojih vtisih s počitnic v Jugoslaviji, kjer je bil prvič, Ivan Mistřik, gledališki in filmski igravec iz Bratislave, ki sem ga v družbi Zite Furkove, prav tako gledališke igralkice, Milana Veselija, slikarja, in gledališkega in literarnega kritika Morica Mittelmana — Dedinkega, povsem slučajno srečal in spoznal v Vrsarju v Istri.

Ne kdo ve kako »bogati« češki turisti (ob tem se mi vsiljuje paralela z nami, kadar gremo v zahodne in turistične dežele), ki jim modro Jadransko morje pomeni »vse«, se ob njem (pa tudi ob slivovki, naj bo »Badele« ali »Alkoo«) kaj hitro zmežljajo tega finančnega kompleksa.

Beseda je dala besedo, pogovor pa je bil povsem dopustniški, saj smo se pogovarjali kar v kopalnih. In ker sem sam še tudi bolj ali manj z eno nogo na dopustu, ne zametite, če si nisem zabeležil prav vsega tako, kot bi si morda, če bi se pogovarjali za pogrnjeno mizo, v sukničih in kravatih.

Bolj znan (v mednarodnem merilu) je Mistřik kot filmski igravec. Zlasti iz dveh čeških filmov, »Romeo, Julija in tema« ter »Višje načelo«. Ko sem ga vprašal, kdaj se bolje počuti — ali v filmskih ali gledaliških vlogah, je dejal: »Skoraj vseeno mi je. Več uspeha pa sem dosegel v filmu.« Obiskoval je tudi filmsko šolo in se celo poizkušal v scenariju. Toda, kot sam pravi, brez večjega uspeha.

Vprašal sem ga, kako je s kulturo na Slovaškem. Predvsem — s finančne plati. Odgovor me morda ni ni tolikanj presenetil, saj vem, da na Vzhodu nimajo problemov z denarjem za to dejavnost. Rekel je: »Kar kultura prinese in daje človeku, državljanu, to kultura tudi dobi nazaj. Daje pa precej. Naši planerji, ki so na sploh vrli (pri tem se je malce nasmehnil), so tudi to izračunali. Zato nimamo kakih velikih finančnih težav. Kot vem, gre skoraj deset odstotkov narodnega dohodka za kulturno dejavnost!«

Starejši, že malce plešasti, vendar na moč živahni gospod Mittelmann, mož židovskega porekla s širokim kulturnim obzorjem, je eden izmed najbolj znanih slovaških gledaliških kritikov in literarnih zgodovinarjev. Mednarodno priznan, saj sicer ne oti že dve leti zapovrstjo predava zgodovino gledališča v Zahodnem Berlinu, čeprav je na Bratislavo bolj ljubosumen kot na Prago.

Udeležuje se tudi kot zelo ploden prevajalec, saj je prevedel »Faust« v slovaščino, in prav tako iz hebrejščine »Canto canticoorum« ter »Pridgov«. Prevajal pa je tudi Horaca.

Gledališče je njegov drugi dom. Zato sem ga pobaral o naših slovenskih gledaliških umetnikih, saj je Ljubljana z Bratislavo navezala tesne stike na tem področju. Dejal je:

— Zame so od vaših ljubljanskih umetnikov, najboljši Souček, Sever in Duša Počkajeva.

— Kaj pomeni za vas gledališče?

— Zbolel bi brez gledališča. Obenem pa se mi zdi, da bi bil popolnoma zdrav, če bi bil izven tega okolja, — se je nasmehnil, nato pa mi je na vprašanje, ki sem ga mu zastavil kot svetovljanu, o razliki med kulturnim življenjem na Zahodu in na Vzhodu ter o življenju nasploh diplomatsko odgovoril:

— Menim, da ni zdravo posnemati samo Vzhoda kakor tudi ne Zahoda ...

— Pota sodobne gledališke ustvarjalnosti?

— Zdi se mi popolnoma narobe korakiti po poti od avantgardizma v gledališki umetnosti — k tradiciji. Ta pot bi morala biti prav obratna. Menim, da se razumemo?

Komaj tridesetletni slikar Milan Veselji je bil bolj živahen v pogovoru. Ker je njegova »specialiteta« plakat, je bilo tudi tej temi posvečeno največ besed. Tudi se je za mednarodno uveljavil, saj je mimo domačih prejel drugo nagrado pred dvema letoma v Varšavi. Kot najbolj uspešno lastno delo ocenjuje plakat predvserja Slovaške akademije znanosti in umetnosti, sicer pa sodi, da je v tej dejavnosti pri nas opazil skromercializiranost. Strinja se, da je tudi to potrebno, vendar se navdušuje za »čiste« plakate, brez primisi »finančnega efekta«.

Morda to zveni malce absurdno, saj se mimo slikarstva, »plakaterstva« ukvarja tudi z industrijskim oblikovanjem. Kar samo se je zatorej ponujalo vprašanje, ali češka in slovaška industrija sledita razvoju v tej smeri. Odgovoril je: »Sem in tja se tudi to dogaja. Sicer pa bi lahko na splošno rekli, da industrija pri nas ne gre v korak s hotenji in — če hočete — potrebami po sodobnem oblikovanju. Čas bo zahteval svoje, o tem sem prepričan, le dostikrat bo tedaj že prepozno.«

Proti večeru, ko se je sonce že skoraj čisto okopalo v morju na horizontu, smo se poslovali. Poslovili pa se nismo, kajti prihodnje leto bodo spet prišli na siji Jadran.

— Saj ne moremo brez njega! Ano!

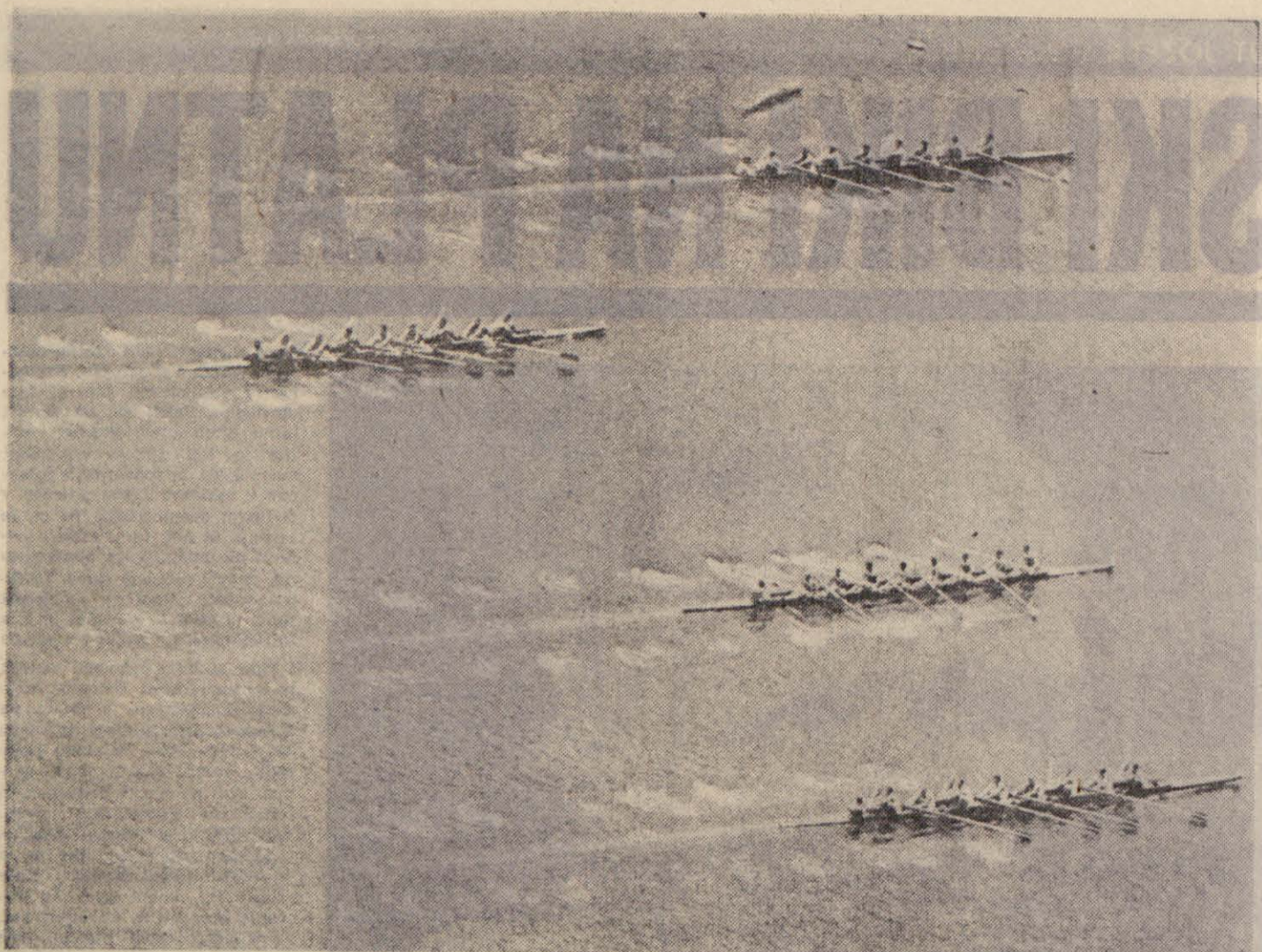
I. AUSEC

VSE ŠPORTNE DOGODKE LETA SI OGLEDJTE DOMA

- Televizor RIZ 222 0 - avtomatik 59 cm
- Televizor RIZ 222 0 - UHF avtomatik 59 cm omogoča zelo dober sprejem prvega in drugega programa

Naš servis je najodobnejše organiziran. Brž ko kupite televizor RIZ 222/0, bomo storili vse, da vam omogočimo čim boljši sprejem.

KRMARJI OSMERCEV O SEBI, TEKMECIH IN II. SVETOVNEM VESLAŠKEM PRVENSTVU NA BLEDU

Najmanjši z največjo nalogo

V hladni senci košatega kostonja, na klopki tik ob jezeru, sedim in opazujem vrvež pred veslaškim hangarjem. Krepke mišice nosijo na gladino lahke, vitke čolne. Čez nekaj sekund se že prvi valovi odbijejo od obale. Drugače pa je tiho vsenaokrog; z jezerske strani ni slišati niti običajnih rezkih komand hripavih krmarjev v posameznih čolnih: »Ho-hop! Ho-hop!« Saj res — šele zdaj opazim, da so na vodi samo posadke brez krmarjev. Le kje so ti fantje? »Da,« se šali moj sosed, »za več ko 700 veslaških gostov smo na Bledu med drugim zgradili tudi veslaški dom, pozabili pa smo na otroški vrtec za krmarje, najmlajše in najmanjše tekmovalce med njimi!« Pa res ne bi bilo slabo, ugibam, če bi te vrazje fante kjerkoli našel »na kupu«. A imam srečo; »pravi dan« sem obiskal Bled, v sredo, dan pred velikim prvenstvom (in prav zadnji dan pred zaključkom redakcije naše športne strani v TT), dan, na katerega je tehnično vodstvo celotnega prvenstva tehalo vse krmarje dvojcev, četvercev in osmercev.

V Zako, pred hangar jih je prišlo največ skupaj s svojimi varuhi — starejšimi veslaškimi funkcionarji. Precej pa jih je bilo tudi, ki so držali v rokah platinene ali najlonske vrečke. Krmar mora tehtati najmanj 50 kilogramov. Kdor med njimi že doma ni jedel dovolj zabeljenih žgancev in je tehal pod normo, se je pred tekma mišice hipoma zredile z vrečko peska. Prvi, ki so prišli na uradno tehtanje, so si jih napolnili kar s peskom pred hangarjem. V gneči pred tehnično namreč niso opazili, da je organizacijski komite nalašč zanje pripravil velik zaboj z mivko. Drug za drugim so stopali na tehtnico; kdor je tehal premalo, je vrečko brž napolnil s peskom. Z vrečko v roki so se tehtali, natančni merilci pa so jo nato zaplombirali s kvinceno plombo, da ne bi mogel nihče iz nje vzeti niti enega zrnca! Krmar pač mora tehtati

ko smo zasnovali bojni načrt za naše spopade na Bledu. Na sestanku smo se dogovorili takole: ondi, kjer je na jezeru najbolj tiho, med 1000 in 1500 m, daleč proč od gledalcev, na krmaju, kjer se bodo drugi tega najmanj nadejali, bomo naskočili naše nasprotnike. Na tem delu proge bomo povečali število zavestij, tako da bomo imeli nato še dovolj časa, da se še malo oddahnemo pred odločilnim finišem, kjer računamo, da nas bodo podprli — z bodrenjem — tudi gledalci. Dobro za nas je, da se po različnih točkah na obali znano orientirati; tudi z zavezanimi očmi bi pripeljal naš osmerek na cilj, na blejski gladini se počutim kot doma! Pa še to: nikar ne pozabite napisati: krmarjenje se pravi, da drži smer, je še najlažja naloga slehernega resnega krmarja; vse drugo, o čemer sem vam pripovedoval v zvezi s krmarji, bolj odloča o dobri (ali slabi) uvrstitvi.

Izkušeni sogovorniku, ki krmari že pet let, so se med pomenkovanjem posušila usta.

— Kaj pijete?

»Ze nekaj dni ničesar, pa tudi jem bolj malo; moja normalna teža je namreč 60 kg, sedaj pa tehtam 53 kg. Da, stradati moram, teža pa zbijam tudi s tekanjem okoli jezera (v neproduktivnem gumijastem oblačilu) in vročimi kopelmi. Komaj čakam, da bo konec vseh teh peklenjskih muk.«

O najboljših osmercih na Bledu je Zdenko Balas pristavil veliko dobrega, predvsem pa je pohvalil posadko SZ, ki vesla skupaj že od 53. evropskega prvenstva lani v Duisburgu (ZRN). Za osmerek CSSR meni, da je sposoben pripraviti največja presenečenja; strah ima pač velike oči: ekipa CSSR je na olimpijskih igrah v Tokiju našemu osmercu presenetljivo odčepnila bronasto kolajno. Tekmovalci iz NDR so letos na velikih mednarodnih tekmovalnih igrah v drugih vrstah dosegli velike uspehe pa tudi v veslanju veljajo čedalje več. V znamenju veslačev iz ZRN so bile številne regate vse do olimpijskih letnih iger v Tokiju. Zahodnonemški osmerek odlikuje čvrsta, a nekoliko krajša zaveslaja, zgledno pa ima tudi tehniko in kondicijo.

● Peter Niehusen je prišel k nam iz kraja, ki se ponaša celo z veslaško akademijo — iz Ratzeburga v ZRN.

»Za potovanje k vam smo kandidirali trije. Prvi ni dal držati smeri, drugi pa je bil že prestar (in brkone tudi pretežak). Zelo vesel sem, da so izbrali mene. To je hkrati nagrada za moje dosedanje dveletno udejstvovanje. Na Bledu se bom poslovil od krmarskega poklica. Mlad sem še; star sem 15 let in hitro rastem, z menoj vred pa moja telesna teža. Sedaj tehtam že 53 kg. Nekeč, ko sem bil še majhen, sem si vroče želel, da bi bil velik; zdaj, ko sem se plasiral v naš reprezentativni osmerek, si želim, da bi ostal tak, kakršen sem. A žal...«

Ne glede na blejske rezultate olavolasi Petreček najbolj ceni krepke fante iz sovjetskega moštva, ki so športniki in pol. Po znanju so se jim močno približali člani posadke NDR, s katerimi pa mi, zahodnjaški, nimamo no-

benih stikov. Nič se ne pogovarjamo tudi s češkoslovaškimi veslači. Z Jugoslavi pa smo se spoprijateljili že na mednarodni regati v Luzernu. Teda so bili vaši res boljši kot mi. Res, v Švic nisimo nič taktizirali, samo čestitali smo jim lahko za imenitno drugo mesto. Študenti iz ameriškega čolna pa niso dorasli svojim prednikom.«

● Štirindvajsetletni Viktor Mihejev je član ČVSK iz Mokske, kjer je tudi zaposlen kot športni inštruktor.

»Moja naloga je, da vzgajam nove šampione. Štiriletnega sinčka imam in prizadevam si, da bi se tudi on navdušil za veslanje. Ta zvrst pri nas ni kdove kako razširjena; središča so Moskva, Leningrad, Kijev, estonska in latvijska mesta ob Baltiku itd.«

O blejskem mitingu lahko rečem samo, da je doslej največja regata, kar jih je bilo v zgodovini tega športa. Vsi čolni, tudi osmerci NDR, ZRN, CSSR, ZDA in Jugoslavije pa tudi naš — so se za spopade pripravili kot še nikoli. Naš adut je dobra tehnik zaveslaja, do katere smo se dokopali prek veslaških sol.«

Simpatični Viktor, ki je prvič pri nas, kjer mu je seveda zelo všeč, je štiri dni pred finalom tehal 54 kg.

»V finalu jih bom imel 50 in še nekaj dekagramov!«

● Richard Hersh (24 let) je iz Bostona, po poklicu pa je učitelj zgodovine in ekonomije. Med vsemi krmarji iz favoriziranih osmercev je najtežji: 58 kilogramov.

RICHARD HERSH (ZDA)

MIROSLAV KONJČEK (CSSR)

»Bled je v vseh pogledih fantastičen, taki pa so tudi naši tekmeči. Za evropske pojme smo mi premalo časa skupaj. Na kvalifikacijah v Philadelphiji smo premagali gloviti Wesper, ki je v Tokiju osvojil zlato kolajno. Trije iz tega čolna veslajo tudi na Bledu. Drugi smo iz UBC iz Bostona, ki združuje predvsem študente iz harvardske univerze in massachusettskega tehnološkega inštituta. Kombinirana ekipa ZRN je na primer dalj časa trenirala skupaj kot mi, še bolj pa velja to za tekmovalce iz SZ, ki jih poleg dobre tehnike odlikuje tudi joklena kondicija. Zelo cenim tudi posadko ZRN, ki si od nas vseh najbolj prizadeva, da bi se uveljavila na mednarodnem odru. Čehov podrobneje ne poznam, saj sem prvič v Evropi. Za Jugoslavo smo slišali

»Naši rojaki iz ZRN so se za Bled pripravljali tudi v Avstriji, na nadmorski višini 2000 m. Veslači CSSR se uspešno zgledujejo po drugih ekipah. Osmerci ZDA je — kot zmeraj — »mesna neka, ki je ameriško veslanje pokazal v najlepši luči. To velja tudi za Jugoslavo, ki ima občinstvo, kakršnega še nisem srečal nikjer. Sovjetski veslači pa so sprito svojih temeljnih pripravo tako na vseh regatah med favoriti.«

O sebi, svojih tekmečih in blejskem šampionatu so za vas spregovorili krmarji osmercev NDR, SZ, ZRN, ZDA, CSSR in Jugoslavije, prav tistih posadk torej, za katere smo dan pred začetkom prvih tekem na Bledu menili, da se bodo uvrstili v finale; upamo, da smo »zadelili« čimveč finalistov. H.

RUDNIK LIGNITA VELENJE

VSEM POTROŠNIKOM
PREMOGA PRIPOROČAMO,
DA SI PRAVOČASNO
PRISKRBIJO NAŠ
KVALITETNI CENENI
PREMOG

ZA GOSPODINJSTVA,
CENTRALNO KURJAVO,
OBRT,
KMETOVALCE ITD.

CENE ZA ZIMSKO NABAVO PREMOGA
NESPREMENJENE

PRAVOČASNA
NABAVA -
SUH KVALITETEN PREMOG POZIMI

OBRNITE SE NA TRGOVINSKE IN PRODAJNE ORGANIZACIJE Z NAŠIM PREMOGOM PO SLOVENIJI

RUDNIK LIGNITA VELENJE

Brez carine!

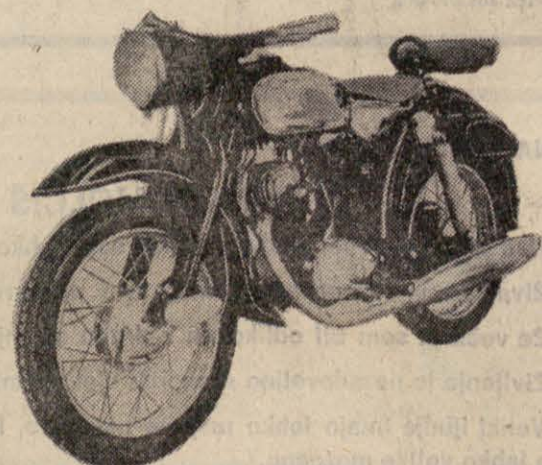
LAHKO KUPITE TUDI NASLEDNJE PRETISOVE IZDELKE:

motorbicikel »MAXI« 175 ccm
za DM 1192

motoskuter »PRIMA« III 150 ccm
za DM 976

motoskuter »PRIMA« V 175 ccm
za DM 1052

moško športno kolo (export) za DM 84
žensko športno kolo (export) za DM 88

V GORNJIH CENAH JE UPOŠTEVANA TUDI CARINA IN DAVEK NA PROMET.

Lahko vplačate celotni znesek ali v obrokih na naslov:

— »PRETIS«, Sarajevo, tekoči račun pri KB Sarajevo 101-1721 ali

— CEFRA, GMBH, München 15, Bayerstrasse 33 für Gemeinwirtschaft AG, München - Konto 7809.

Vplačate lahko vi, vaši sorodniki in prijatelji.

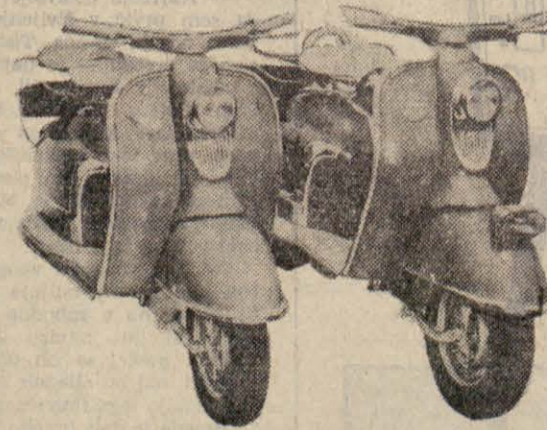
Ko boste vplačali celotni znesek, vam bomo poslali vozilo v 10 dneh na vaš naslov v Jugoslaviji.

Za pojasnila pišite na naslov:

— »PRETIS«, SARAJEVO ali na

— CEFRA, MÜNCHEN, Bayerstrasse 33, tel. 55 59 85.

ZA VPLAČILA PREK CEFRE ZAGOTAVLJA

PREDUŽEČE TITO SARAJEVO

„KOMET“ - KONFEKCIJA - METLIKA

V KORAK S ČASOM

V ŽELJI, DA BI ZADOVOLJILI ČIMVEČ POTROŠNIKOV

NA ZAGREBSKEM VELESEJMU JE »KOMET« RAZSTAVIL NAJNOVEJŠE MODELE ŽENSKEGA PERILA, ŽENSKIH OBLEK, MNOGO NOVIH IZDELKOV ZA PIONIRJE IN OSTALE IZDELKE.

»MARIANCA« PELEKINA S KLOBUCKOM ZA NESTALNO JESENSKO VREME IZ PROGASTEGA ZAMETA, PODLOŽENA S KARIRANIM DIOLENOM. POSEBEJ PRIMERNO ZA DEKLICE OD 4 DO 12 LET. PRIPOROČLJIVO ZA SOLARKE.

ma in potrošniki ocenili razstavljene predmete. Zaradi kakovosti blaga in materiala, iz katerih so izdelani oblačilni predmeti, ter praktičnosti prijetnih krojev smo prepričani, da bo podjetje tudi z novimi izdelki zadovoljilo najzahtevnejše potrošnike.

Materiali, ki jih podjetje uporablja za izdelavo modelov in oblačilnih predmetov, ter z njimi tako prijetno usklaja modne pobude s prijetnim izgledom, so domače proizvodnje, vsaj v glavnem, saj uporablja podjetje »KOMET« iz Metlike predvsem izdelke naše domače tekstilne industrije.

»HELEN« STEZNIK IN PRSNIK STA IZDELANA IZ LAHKEGA PIKASTEGA PERLONA, KI JE KOMBINIRAN S CRNIM LASTERKOM. TUDI JUTRANJA HALJA JE IZ ISTEGA BLAGA. PODLOŽENA PA Z ENOBARVNIM PERLONOM. PREDNOSTI: HALJO LAHKO NOSITE NA ENI ALI NA DRUGI STRANI, OKRAŠENA PA JE S FINO SINTETIČNO ČIPKO.

MODEL »SELMA« - DEKLISKI KOSTIM - JE IZDELAN IZ UVOZENEGA ČESKEGA ZAMETA. SUKNJIC NI PODIČ. ŽEN, KONICAŠTE ZAPLATICE DAJEJO KOSTIMU VIDEZ PREPROSTOSTI IN SPORTNO ZNAČILNOST.

JESKE HLACE IN KARO SRAJCA »PIONIR«. HLACKE IZ DRUŽNO REBRASTEGA ZAMETA »VELVETON«. ZA VSE STAROSTI OD 2 DO 14 LET. OBLEKICA »ČENKA« PRIMERNA ZA DEKLICO OD 4 DO 6 LET. BOMBAZ. MESAN S SINTETIKO.

»METKA« OTROSKA OBLEKA, DIOLEN, DROBNI KARO ZA VSE PRILICNOSTI, ZA STAROST OD 2 DO 4 LET.

Prav presenečeni nad uspehi tega mladega konfekcijskega podjetja — novega milijarderja na področju proizvodnje konfekcije — predstavljamo našim bralcem nekaj najnovejših modelov za sodobno oblačenje in ostale izdelke, ki jih podjetje že nekaj let uspešno prodaja na našem tržišču in tudi v sosednjih republikah.

»ANITA« OP-ART ŽENSKA OBLEKA, KI PREHAJA NEKOLIKO V MINI-KRILO, JE IZDELANA IZ LAHKEGA DIOLENA. KROJ JE V OBLIKI ZAKLJA, OBLEKA JE IZREDNO PRIMERNA ZA VEČERNE SPREHODE.

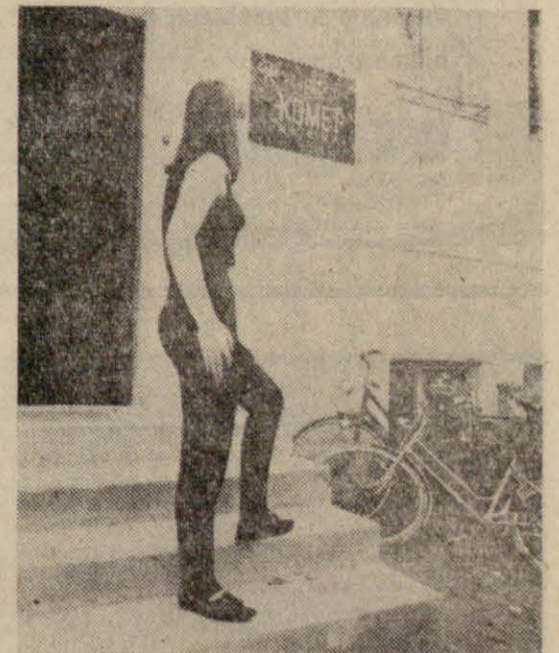
OP-ART ŽENSKA OBLEKA »FLORA« JE GLEDE NA MODEL PRIPOROČLJIVA ZA DEKLETA. LAHKI DIOLEN, KI PREHAJA V MINI-KRILO, KROJ JE V OBLIKI ZAKLJA, OBLEKA JE PRIMERNA ZA PLESNE PRIREDITVE ALI VEČERNE SPREHODE.

»DENIS«. OP-ART ŽENSKA OBLEKA JE IZRIZIT MODEL ZA ZRELEJŠE ŽENSKO. PRIPOROČLJIVA ZA ZVEČER, SE TOLIKO BOLJ, CE TRAKOVOM DODAMO APARTNO BROŠKO, V TEM PRIMERU TUDI ZA GLEDALISCE NA PROSTEM ALI KONCERT

OP-ART OBLEKA »MERYLYN« JE PRAV TAKO IZ LAHKEGA DIOLENA, PRI KATERI SE OVRATNI IZREZ SPUSČA PRECEJ NA RAMENA. PRIPOROČAMO JO DEKLETOM OD 20 DO 25 LET ZA SLAVNOSTNE PRILICNOSTI.

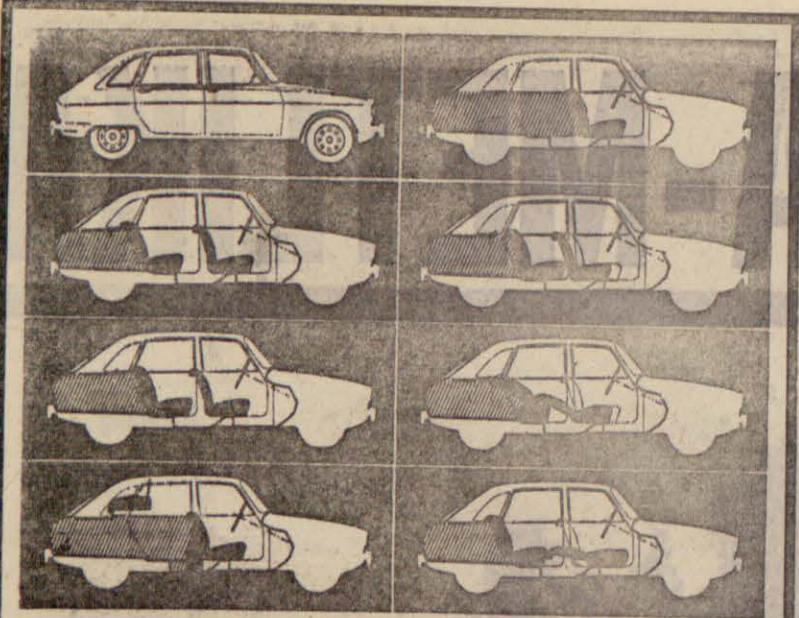
Vsi prikazani modeli še niso v prodaji. Tudi letošnji sejem je preizkusni kamen zanje ali še bolje, njihova proizvodnja v prihodnje zavisi od zanimanja, ki ga bo pokazala naša trgovina, in od tega, kako bodo obiskovalci velesej-

Našim bralcem, ki bodo še obiskali zagrebški velesejem, priporočamo ogled razstavnega prostora v paviljonu 25, izložbeni prostor 109, kjer razstavlja podjetje Komet. Predstavniki podjetja jih bodo z veseljem seznanili z izdelki in jim podrobneje obrazložili razstavljene izdelke in njihove značilnosti.

CRNE ELASTIČNE HLACE »JELKA« TKANE, DOVOLJ RAZTEGLJIVE, PRIMERNE ZA MLADINO IN ODRASLE.

Za nakup v jeseni se odločite čimprej. Komet vam nudi izredno izbiro otroških oblačil iz zameta in velveta in tudi ženskih oblek ter še dokaj drugega, kar je podjetje pripravilo za razstavo na zagrebškem velesejmu in za prodajo. Obiščite razstavni prostor podjetja »KOMET« iz Metlike.

RENAULT 16

NOVOST, KI RAZVESELI VSAKEGA LASTNIKA!

- zunanost predstavlja novost in osvežitev med motornimi vozili,
- do kraja sprovedene vse možne konstrukcijske ideje omogočajo največjo izrabo notranjosti v različne namene,
- prilagojen za vsakovrstne dnevne potrebe lastnikov vseh poklicev,
- 7 kombinacij sedežev vam nudi do 1,2 m³ tovornega prostora, izredno varno vožnjo otrok ali prijeten počitek. 1470 ccm, 142 km/h, 9 litr/100 km, dolžina 4,23 km. Cena 1520 USA \$ (ali v drugih konvert. valutah) in 13300 N-din za carino in vse ostale stroške. Dobava takojšnja! Pričakujemo Vas v salonih
- Maribor, Grajska 7, tel. 22-654
- Koper, JLA, št. 25, tel. 21-720

COSMOS

— LJUBLJANA, Celovška 34, tel. 313-141 — generalni zastopnik za Jugoslavijo

NEAPEL

POŠASTNA BABICA

Nadvse obzirna in tiha, pa čeprav prav tako temeljita preiskava je trajala vse od maja letos, in videti je, ko da so si vsi s preiskovalci vred želeli, da vse skupaj ne bi bilo res, da bi šlo za zmoto. Zakaj tisto, kar so preiskovali, je bilo res grozljivo in pošastno: babica je na-

govorila enajstletno in devetletno vnukinjo, naj zastupita mačeho, in dekletci sta jo tudi res začeli zastupljati s trupom, ki jima ga je dala babica. Sedaj ni nobenega dvoma več, in vsa zadeva je že v rokah tožila. Starica je sovražno drugo ženo moža svoje pokojne hčere, ker je menila, da je krivično zasedla mesto, ki ga je v zetovem srcu nekoč imela njena hči. Starica je bila tudi prepričana, da nova žena nima rada njenih vnukinj in da ju slabo vzgaja. Zato je kratke počitnice, ki sta jih dekletci preživeli pri njej na vasi v okolici Neaplja, porabila za to, da ju je naščuvala proti mačehi in ju potem

IŠČEJO ZAKLAD ADMIRALSKE LADJE

Dekle na naši fotografiji ni nikakršna filmska zvezdnica. Tudi opreme ribiča za podvodni lov ne nosi zato, ker bi nastopala v kakem pustolovskem filmu. Trilby Lane iz Kenta (Anglija) je sicer res fotografski model, toda letošnje počitnice je s štirimi tovariši (na fotografiji jo vidimo z zaročencem) preživela ob resnem delu: peterica ob obali Cornwalla išče admiralsko ladjo »L. Association«, ki se je tam nekje potopila leta 1707 po sicer zmagovitem spopadu s francoskim ladjevjem. Z njo je menda šlo tedaj na morsko dno tudi za nekaj milijonov funtov zlata in draguljev. Peterica — gre za same prekaljene podvodne ribiče, ki so že leta 1964 našli na morskem dnu razbitino neke druge ladje, na kateri pa ni bilo nikakršnega zaklada — je prepričana, da ji bo prej ali slej uspelo najti to britansko admiralsko ladjo in s tem tudi milijone, ki naj bi bili v njej. Da bi zbrala dovolj denarja za iskanje, je peterica varčevala vse leto. No, ker se poletje že počasi nagiba v jesen, kaže, da bo treba varčevati vsaj še eno leto in poskusiti srečo še leta 1967.

tudi pregovorila, naj mačehi zastupljata hrano s strupom, ki jima ga je v majhnih vrečkah všila v obleko. Ko sta se dekletci vrnila domov, pa jima je pisala skraj vsak dan in jima dajala navodila, v kakšno hrano naj prinesešata strup.

Na mačeho je začel delovati strup — slabo se je počutila, pogosto je bruhala, imela je glavobole in vrtoglavice, večkrat pa se je tudi onesvestila — toda nesrečna ženska verjetno ne bi bila ničesar posumila, če pastorki ne bi bili ves čas nekraj šepetali med seboj in se vedli do nje skrajno sovražno. Ker so se slabosti, sovražnost pastork in neobičajno številna babičina pisma nekako časovno ujemale s povratkom s počitnic pri babici, se je ženska odločila, da bo, kolikor se bo pač dalo neopazno, zalezovala pastorki. In tako je najprej ujeta eno, ki je stresala nekakšen bel prah v mleko, potem pa je med učbeniki našla številna babičina pisma, iz katerih je zvedela pošastno resnico. Tako je lahko na srečo, še preden je bilo prepozno, vse skupaj prijavila policiji. Ko je policija zaslišala dekletci, sta le-ta takoj priznali, da sta hoteli po babičnih navodilih zastupiti mačeho.

ZÜRICH

»BARŽUNASTE ROKE« PRED SODIŠČEM

Dokler so skoraj povsem enako izgledali iz avtomobilov trgovskih potnikov draguljarn kovčki z dragulji in nakitom, vrednim tudi po več deset milijonov, in dokler policija sploh ni vedela, kdo bi bil lahko storilec vseh teh tatvin in vlomov v avtomobile, so švicarski časniki kar tekmovali med seboj, kdo bo našel bolj zveneče ime za tolpo. »Baržunaste roke« so imenovali kriminalce, ki so v slabem letu odnesli iz avtomobilov za dobro milijardo starih dinarjev raznih draguljev in nakita, »tolpa milijarderjev« je bilo drugo tako ime. Prav zato so bili s policisti vred vsi precej presenečeni, ko so ugotovili, da tolpa šteje le dva moža. Osemindesetletni Enzo Franzoni, ki je veljal za »možgane«, in enaštridesetletni Ambrogio Brambilla, ki je bil »roka«, sta sedaj pred züriškim sodiščem. Sojenje bo mogoče trajalo precej časa, toda dokazni postopek bo nedvomno kaj kratak: njuna zadnja tatvina, tista, ki ju je pripeljala v zapor, je namreč od začetka do konca posneta na filmskem traku.

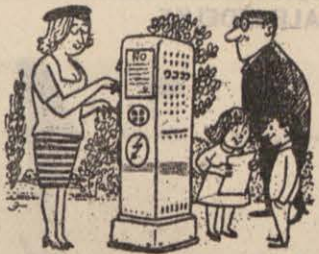
Poveljnik švicarske kriminalistične policije Walter Hubatka se je namreč odločil, potem ko so bile vse preiskave in poizvedbe zaman, da »baržunastim rokam« nastavi past. Ker sta moža kradla vedno precej podobno — vlamljala sta v avtomobile trgovskih potnikov draguljarn — sta dva policista dobila nalogo, da na vsakem koraku spremljata Hansa Halingerja, trgovskega potnika ene največjih švicarskih draguljarn, za katerega se je vedelo, da vedno nosi s seboj vzorce, ki so vredni več deset milijonov starih dinarjev. Ker »baržunaste roke« napadajo le trgovske potnike, je sklepal poveljnik kriminalistične policije, je precej verjetno, da si bodo prej ali slej skušale »privoščiti« tudi tega trgovskega potnika. In ni se zmotil. Ko je trgovski potnik nekoč zavil v restavracijo na kosilo, sta se k njegovemu avtomobilu pripeljala v športnem vozu dva moža. S sopom ključev sta kaj hitro odprla prtljajnik trgovčevega avtomobila. Ko sta s kovčkom z vzorci že spet sedla v svoj avtomobil, sta ju policista, ki sta ves čas opazovala trgovčev avtomobil in vsa tatvino tudi posnela na filmski trak, aretirala.

Tatova sta sicer priznala tatvino, toda ničesar o draguljih in nakitu, ki sta ga že prej nakradla. Toda ko je italijanska policija preiskala njuni stanovanji v Milanu, je hitro našla vrečko s skoraj štirimi kilogrami zlata. Našla pa je tudi ključ za predal v trezorju ene izmed mi-

TO SE PRIPETI SAMO...

... V DERBYSHIRU: Ničče odgovornih noče povedati, za koliko so mestnim uslužbencem zvišali plače, da bi možem prihranili spore z zakonskimi ženami.

... V NEW YORK: V nekem parku so postavili avtomatično žensko posredovalnico. V njej je elektronski računski stroj. S pomočjo dolge vprašalne pole, ki jo izpolni kandidat, najde stroj najprimernejšega partnerja.

... V ANGLIJI: Univerzitetni profesor Oldfield želi raziskati, koliko ur na dan govorijo ljudje. Poskusne študente je izbral med zelo zgovornimi, zelo molčečimi in normalno zgovornimi. Opremil jih je z žepnimi mikrofoni in drugimi skritimi merilnimi napravami.

lanskih bank. Tako je prišla do prave zakladnice: v predalu so namreč našli 49 vrečk s kakimi tristo briljanti, 450 zapestnic, 200 prstanov z dragulji, 4 kilograme zlata in še nekaj vrečk najrazličnejšega nakita.

BINFIELD

POZABLJIVI PREČASTITI

Tudi duhovnik, ki naj bi vpregel mladoporočena v zakonski jarem, utegne biti pozabljen. Ann Medland in Barry Blyth sta pravkar prišla iz cerkve, da bi ju sorodniki in prijatelji zasuli z rižem in čevlji, ko je za njima prišel prečastiti Gerald Streffield. »Vrnita se,« je zavpil, da mu ne bi ušla, »nekaj smo pozabili.« In sta se vrnila. Ko sta bila spet v varnem zavetju cerkve, jima je pojasnil, da je pozabil na ves tisti del ceremonije, v katerem se nevesta zavezuje, da bo ubogljivo sledila možu. Zenin se je — saj je šlo njemu v škodo — na to pravočasno spomnil in je skušal na tiho opozoriti du-

STAŽIST DR. X: DNEVNIK

BAL SE JE, DA SE NE BO VEČ ZBUDIL

DR. X: »POSADITE GA V KAD,« SEM REKEL SESTRICI »IN KO SE OMEHČA, MU DAJTE PRAVI VROČI GROG.« — »Z ALKOHOLOM?« ME JE VPRAŠALA. — BEDASTEMU PACIENTU SEM ŠE NEKAKO KOS. IDIOTSKI SESTRICI PA NIKOLI NE PRIDEM DO KONCA.

PONEDELJEK, 9. JANUARJA

Cez vikend sem bil dežurni. Najhujša je bila poškodba delavca s farne, ki je padel s konja in si zdrobil nadlaket. V petek zvečer mu je Everett naravnal roko in jo namestil v stransko natego. Ko smo poškodovano roko pogledali pod rentgenom, smo ugotovili, da sta glavna drobca kosti sicer nameščena v pravi smeri, da pa režila za dvanajst milimetrov. In to ni ravno najbolje.

Pri jutranji viziti naju je — Franka in mene — Everrett prosil, naj bolniku zveder popraviva natego. Spremeniva naj natezi kot in poskusiva nekoliko zavrteti roko. V nedeljo zjutraj naj poškodbo spet slikava in mu sporočiva, kako je bolniku. Tako sva tudi storila. Toda že pri najmanjšem gibu je bolnika strahotno bolelo, mišice so stresali krčli.

Mož ima izredno močno mišico na nadlaktu. Biceps se mu je tako napel, da je premaknil zlomljeno kost in se je nadlaket zvil kakor črka S. To je slabo.

Tudi rentgenske slike, ki sva jih posnela v nedeljo, niso kazale, da smo zlom sedaj kaj boljje namestili, kot ga je bil Everett v petek. Konca kosti sta bila še vedno 12 milimetrov narazen. Bolniku pa je bilo sedaj huje kakor prej. S Frankom sva se odločila, da mu poškodbo naravnava po starem. Frank je telefoniral Everettu, ki je odločil, da bomo nadlaket v ponedeljek operirali in takrat naravnali kost ter jo zebjali.

V nedeljo od dveh popoldne ni bilo nič posebnega. Potem pa so navallili vsi naenkrat. Najprej bolniki, ki smo jih morali sprejeti v bolnišnico, ker so jih naročili, da jih bodo v ponedeljek operirali. Pričakovali smo približno deset novih pacientov. Potem pa mi je telefoniral Everett, češ v bolnišnico vam pošiljam fantka, ki si je najbrž zlomil podlakti. Naročil mi je, naj poškodbo slikam in mu potem sporočim, kaj je narobe.

Ko sem čakal na fanta, je nenadoma ponorela alarmna naprava. Na vso silo me je klicala sestra s porodnišnice. Takoj naj pridem pomagat, saj gre za nenaden porod in stako se mudi, saj bo rodila kar na hodniku. Zdrvel sem po stopnicah v porodnišnico in ko sem prisopal, je bila porodnica že v porodni sili. Anestezist jo je uspaval. Ne vem, kaj je mislila sestra, toda porodnica sploh se ni bila tako daleč in povsem očitno je bilo, da sploh ne gre za nenadni porod.

Umil sem se, predril plodni mehur in potem ne-

koliko počakal. Porodnica je bila v popolni narkozi, pa sem hotel, da bo otrok čimprej zunaj. Zato sem namestil klešč. Nategovalem in vlekel, pa ni nič pomagalo. Otrok se je premaknil nekoliko naprej, potem pa nikamor več.

Zarezal sem presredek, nategovalem in divje vlekel, in ko sem že skoro obupal, se je otrok rodil. Na svet je prišel z obrazom navzgor, pa prej te lege nisem opazil. Kakorkoli že: sedaj sem se naučil, da je takšen porod mnogo težji, kot če se otrok normalno rodi. Mati in otrok sta bila živa in zdrava.

Medtem so že pripeljali fantka. Zlom podlakti je imel značilno obliko črke S. Odločil sem, naj ga takoj prepeljejo v operacijsko sobo, kjer bo rentgenska sestra posnela zlom. Ko sva bila pri rentgenu, je prišel Archie.

Fantek je bil star dve leti. Skuštrane svetle lasje je imel in sinje oči. Tako srčkan je bil. Roka ga sploh ni bolela, seveda pa se je zelo ustrašil. Oče in mati pa sta bila vsa iz sebe. Anestezist mu je dal večjo napravo za narkozo in mu rekel, naj piha vanjo, potem je fantek zaspal. Zlomljeni je imel obe kosti podlakti, pokostnica pa ni bila poškodovana. Everett mi je dovolil, da sem naravnal zlom. Potem sva skupaj napravila mavčni zavoj.

Tako nenavadno je bilo, ko sem vzel v svoje roke dlani to malo ročico, in bal sem se, da jo bom odrtgal. Zelo sem se trudil, da bi kost kar najbolj previdno naravnal. Pa ni šlo nikamor. Takrat je nastopil Archie, zgrabil je ročico, napravilo je »krk«, in že je bila podlaket ravna, kot mora biti. Cez dvajset minut je bil fantek že spodaj na oddelku. Še zvečer sta ga starša vzela domov.

Da je bilo v nedeljo zvečer vse še bolj zamotano, je poskrbel dr. John, katerega bolnico smo morali nemudoma sprejeti. Stari osel je bil zjutraj kar v svoji ordinaciji pacientki odprl hemoroidno veno in ko je končal, mu je bolnica povedala, da se ji kri sploh ne ustavi. Zato je tudi ves dan krvavela. Na večer so jo pripeljali v bolnišnico.

Gotovo je bila dama iz boljše družbe, saj je prišel v bolnišnico tudi dr. John, in to v nedeljo zvečer. Odšel je v operacijsko sobo in odkril nekaj žil, iz katerih je brizgala kri. Podvezal jih je in zavozlal sedem ali osem tamo trdnih vozlov, da so ti hemoroidi sedaj zanesljivo zapisani pogubi. Vso noč pacientka ni potrebovala pomoči, ali pa me morda sestra ni poklicala. Vem pa, da bo damo najmanj šest tednov žgalo v »naj-svetejšem«.

SREDA, 11. JANUARJA

V terek po viziti sem sprejel nekaj novih bolnikov. Zdelo se je, da je med njimi zelo zanimiv primer. Ime ji je mrs. Towne, šestindvajsetletna žena, ki je približno tako široka kot visoka. Natanko 137 centimetrov meri, tehtala pa 80 kilogramov.

Minulo poletje, ko je tehtala še 95 kilogramov, je prišla po pomoč k Everettu, saj ji je na desni nadlakti zrasla velika tvorba. Everett je dvakrat opravil poskusno ekscizijo, toda obakrat naši patologji niso znali ugotoviti bolezni. Menili so, da je najbolj verjetno, da si je ženska nekoč zlomila roko, ne da bi to sploh opazila. Jaz ne morem razumeti, kako si lahko zlomila roko, ne da bi

to opazil. Dejali so, da gre najbrž za novo tvorbo, ki je zrasla iz kostnega tkiva, ko sta se zlomljena konca kosti premikala, preden sta se zrasla.

Koščke izrezane tvorbe so poslali patologom po vsej državi, prejeli so sedem različnih poročil. Vsa so ugotavljala, da gre za benigno kostno tvorbo, da tvorba torej ni rakasta. Edino patološki inštitut oboževanih sil, kjer deluje najbolj priznani patolog v naših krajih, je sodil, da gre za sarkom — za zločesto tvorbo pokostnice.

No, Everett se je odločil, da počaka pol leta in bo potem videl, kaj se bo zgodilo. Operacija raka na nadlakti je preveč drastična, da bi se je zdravnik lotil, preden ni povsem prepričan, da je res rak. Pred tednom je spet opravil probno ekscizijo: tokrat je bilo očitno, da je tvorba zločesta. Ženska je shujšala 15 kilogramov, in sedaj smo jo sprejeli v bolnišnico, da ji bodo v sredo odrezali roko.

Določili so, da bom asistiral pri operaciji. Kaj takega še nisem nikoli videl. Everett je izrezal lopatico, polovico ključnice, vse mišice v rami, prepariral je žile odvodnice na roki in v rami, pod ključnico je podvezal veliko žilo utripalnice in odvodnico, potem pa je preprosto odrezal ves zunanji del rame.

Postopek je bil zelo krvav. Everettu ne rečejo zaman »krvavi Archie«. Toda zdi se, da je dobro prestala operacijo. Vsih psihično je ni preveč prizadelo, ne vem pa, kako bo sicer prestala to veliko amputacijo.

PETEK, 13. JANUARJA

Nisem pomagal pri operaciji vodenoglavke Mary Turner. Povedali so pa mi, da je dobro prestala. Danes sem jo obiskal. Zdelo se mi je zadovoljna, čeprav ni bila navdušena. Menim, da ji je povsem jasno, da bo morala še dolgo čakati, da se ji bo zdravje izboljšalo. Če se bo sploh. Dolge dneve — da, celo tedne — ne bo ničče vedel, ali je operacija uspela.

Mrs. Towne, ki so ji amputirali ramo, je res odlična bolnica. Vedno je dobre volje, prijazna in povsem objektivna. Veliko bolj ravnodušno je prenašala izgubo roke, kot sem si sploh kdaj mogel predstavljati. Rad bi vedel, koliko debelih žensk bi v pol leta shujšalo skoro za dvajset kilogramov, ker bi jim zdravnik tako svetoval? Če si bo tudi fizično tako dobro omogla in je na koncu le ne bo potrla, če po operaciji ne bo posebnih komplikacij, bo lahko že prihodnji teden odšla domov.

Ko že govorim o amputacijah: natakarcia, ki so ji po pomoti podvezali stegensko arterijo, je spet v bolnišnici. Včasih jo obiščem. Dr. Harlow ji je nogo najprej odrezal pod kolonom, potem pa ji je zaradi gangrene moral amputirati še koleno. Rana se ni dobro zazdravila. Spet je morala v bolnišnico, ker ji bodo poskušali presaditi kožo na štrcelj. Toda že danes je zdravnik strah, da bodo morali nogo še više odrezati.

Dušečno je bolnica na koncu moč. Ko so jo v četrtek zvečer sprejeli v bolnišnico in ji povedali, da ji morda ne bodo samo presadili kože, ampak bodo morda potrebne tudi druge operacije, se je razjokala. Sedaj je otopela in na vse kriplje se trudi, da bi jo spet ne premagal jok.

Ze doslej je morala zdravnikom in bolnišnici

TILLIAN GINDALL MIMENA NA ULICI

5

Kmalu potem sem eno noč prespala sama, doma v Paulovem stanovanju. Sploh nisem mogla zaspati. V temni sobi, sama, sem spet postala majhna deklica, ki se je spraševala, kaj bi odrasli — kaj bi Annette rekla, če bi vedela, da sem se preselila k Vincentu, kot da sem samo čakala priložnosti, in jo dobila z njenim odhodom? Premetavala sem se po postelji, s spanja in ni prišel, in silasila sem udarce ure cerkve Val de Grace, ki so oznanjali novih petnajst minut. Premišljevala sem o svojem odnosu z Vincentom, o tem, kam me bo to pripeljalo. Eno mi je bilo jasno — želela sem živeti z njim. Kajti želela sem sprejeti kar je izgledalo kot vabilo poganskih bogov, naj bom prirodna, naravna, naj dajem in sprejemam ljubezen na način, ki je edino možen, če živiš z ljubljeno osebo, ne pa na hitrico v parkih ali temnih cestnih kotičkih. In proti koncu te moreče noči sem tudi videla, kako bo izgledal konec. Me bo Vincent poročil? Nisem vedela, in tudi mislila nisem na to, kadar sem bila z njim. Končno sem zaspala, ampak kmalu je prišlo jutro in me prebudilo.

»Vstopi, vstopi!« me je povabil Vincent, ko sem prišla k njemu. Ravnokar si je pripravil svojo močno črno kavo — verjetno je že postal imun za vpliv kofeina, sem pomislila, toliko kave popije. Morda pa je ravno to vzrok njegove energije.

»Torej me le nisi zapustila?« me je vprašal. »Bal sem se že.«

»Ne, ne, dragi, seveda ne.« S pretirano resignacijo sem se spustila v pleteni naslanjaj. Potem ko me še vedno ni pogledal, sem spoznala, da sem ga užalila. Rekla sem: »Oprostite, dragi, ampak strašno noč imam za seboj. Sedaj pa je že vse v redu.«

»Res? Upam. Tudi jaz sem imel slabo noč — sam...«

»Veš, stvari, ki sem jih premevala, to me je spravilo v slabo voljo.«

»Kakšne stvari? Ne bi bila smela! To je slabo zate. Rekel sem ti, da bi bila morala ostati z menoj, potem ti ne bi bil pustil časa misliti na neumne stvari.«

»Ravno o tem sem premišljevala.«

»Zremil se in si prišel k meni.«

»Poglej, eno stvar si moraš zabetati v glavo.«

»Da,« sem ubogljivo rekla, presenečena.

»Ali si srečna z življenjem, ki ga živiš, in verjameš, da je to prav in dobro, osebno zate — ali pa ne. O tem se ne morem pripraviti s teboj. Kar se mene tiče, bil zelo ponosen, če bi, dokler je primerno, in dokler si brez obveznosti, imela ta atelje za svoj dom. Toliko mi pomeni, da te imam poleg sebe, morda več kot si predstavljaš...«

»Mislim, da vem,« sem hitro rekla.

»Ampak prisilisti te ne morem, in nočem. Ljudje, kot sva ti in jaz,« je rekel in se dotaknil mojega obraza, pa prst takoj spet umaknil, »ljudež kot ti in jaz se ne morejo igrati. Ti loviš!« In nikoli nimam rad, če ga pogah pahnem v položaj, kjer se ne počuti dobro.«

Za trenutek je prenehal, kot da ga se je še na nekaj spomnil. Rekla sem mu, da ga razumem.

»Moral,« je rekel čez čas, »ko kateri se mi zdi, da si nočjo premišljevala, je zelo osebna stvar.«

»Veš,« je nadaljeval, »so ženske, ki se vdajo vsakemu neznanemu moškemu, s katerim se dobro razumejo. Zanje je to eden osnovnih pogojev dobrega počutja poleg njih — lahko bi te predstavil eni takšni ženski. Zelo je pogumna in vredna, čeprav je ne poznam dobro... In so druge ženske, za katere je nenaravno, da se predajo drugemu kot moškemu, s katerim se bodo poročile, ali pa se temu ne. Seveda, nekatere od teh se dandanes trudijo, da bi skočile iz svoje kože — ampak to počno na račun svojih živcev, in s tem, da se obnašajo, kot vidijo druge, uničujejo svoje življenje in dobro počutje. In če bi mislil, da spada mednje, Jane, te ne bi bil tisto noč peljal k sebi, in ti ne bi bil rekel, da se preseli k meni... Toda ne mislim, da si tako, saj nisi, kajne, Jane? Seveda, ne mislim, da si sedaj na drugi strani, kot Liza (sedaj sem se spomnil, to je ime ženske, o kateri sem rekel, da bi te ji lahko predstavil). Imam te za pristočno osebo — resnično, toplo bitje, za katerega je intimen odnos z ljubljeno osebo prirodni in potreben del življenja. Morda je ravno v tem skrivnost tvojih privlačnosti.«

»Veš, včasih se mi zdi, da bi bilo lažje iti v posteljo s peopolnim tujcem kot z nekim stariim, dobrim prijateljem, seveda, če nekoga nimaš rad. Tisto so prijateljem bi bilo nekam neumno in neprijetno — prav tako kot razgovor o neumrljivosti duše ob skodelici kakava.«

Temu se je pristočno nasmejal. Veselilo me je, da sem ga videla ponovno sproščena.

»Da, prav imaš. Bistveno je poštenje, za razliko od dvojnega življenja — boljše je dekle, ki jo srečaš v kinu, kot dekle, ki jo poznaš več mesece in jo znaeš osvajat samo zato, ker ni nobene bolj primerne v bližini. No, draga,

ne bodi presenečena. Ne govorim iz izkušnje. Ampak kako si le prišla na to prispodobno — o ljudeh, ki debatirajo o neumrljivosti duše ob skodelici kakava?«

»Saj res debatirajo!«

»Res? Kako neprikladno — še nikoli nisem srečal takšnih, moram reči.«

»Ah, seveda, v Franciji jih ne boš srečal — oni ali verjamejo v nekaj ali ne, srednje poti ni. Ampak Angleži, ti počno to že od osnovne šole naprej.«

Za oba je bilo nekaj novega, kot da sva ustvarila novo življenje, ko sva začela živeti skupaj. Nekoga dne mi je padlo na pamet, da je eno glavnih majhnih zadovoljstev, ki jih nudi življenje v dvoje, to, da lahko z nekom klepetas, medtem ko se kopas. Bila sva vesela, zelo intimna, blizu drug drugemu, malo nora, in kot odrezana od sveta.

Veliko sva se pogovarjala o Vincentovih prijateljih, in veliko mi jih je predstavil. Tako se je središka igra v nadaljevanjih spreminjala v resnično življenje.

Kmalu sem spoznala Lizo, kot mi je bil obljubil. Obiskat sva jo šla v njen atelje na jugu Pariza. Našla sva jo sredi obdelovanja železa za novo skulpturo. Čudno delo za žensko, ker zahteva veliko ročnega dela in moči. In tudi Liza je bila čudna — z vencem rdečih las in prevelikimi usti sploh ni bila podobna Francozinji. Imela je morda devetindvajset ali trideset let, in bila je pretirano našminkana. Imela je prijazen, mehke glas, ko naju je povabila, naj seveda. Takoj nama je ponudila ruskega čaja.

»Kadar koli te pogledam, se spomnim na ogenj, Liza,« je nenadoma rekel Vincent, ko sta se pogovarjala o njenem delu. »In potem ti tvoji ognjeno reči lasje, in sminka, in potem železo in varjenje...«

»Prav imaš,« je rekla Liza ravnodušno. »Moje delo sploh ni lahko. In vse te iskre, ki lete okoli — pokvarile so mi vso kožo na obrazu. Ampak kaj hočem, ne da se pomagam. Vdala sem se v usodo.«

Zako torej, sem pomislila, njena debela šminka. Zazdelo se mi je, da bi Liza storila vse z isto mirnostjo in samoposobno-umetnostjo, s kakršno nama je povedala to o svoji uničeni koži. Kmalu nato je prišel neki temnopolt fant. Liza ga je povabila, naj sede, in z Vincentom sva ugotovila, da je čas, da se posloviva.

»Rekel bi, da je to njen sedanji fant,« je rekel Vincent, ko sva prišla ven.

»Ta, ki je ravnokar prišel? Resno misliš? Tako smešno majhen izgleda.«

»Liza ima čisto čuden okus. Verjetno ji je simpatičen. Toda vedno sem si želel, da bi bila ostala pri Chaillotu.«

»Chaillotu? Kaj je hodil z njo?«

»Seveda, več, kot, koliko že? — da, skoraj dve leti. Po zabil sem ti to povedati. Na koncu celo Chaillot ni več držal poleg nje. Tako sta se razšla — čeprav sta še vedno prijatelja. In (to te bo verjetno presenetilo, kot je presenetilo mene, ko sem zvedel) kasneje, ko sta nehala hoditi, mi je o njej rekel, da je bila »preveč odkrita z mano.«

»Ljudje so zanimivi!«

»Da,« in Liza je eden tistih ljudi, ki imajo nekaj talent, da vedno žive po svoji volji. Morda je ravno to njen veliki talent...«

Večino Vincentovih prijateljev sem imela rada. Samo eden mi je bil nesimpatičen, Marain. Bil je zelo prikupen, velik za Francoza in zelo graciozno se je premikal. Bil je igralce in imel je zelo lep glas. Mislim, da me je pri njem motilo to, da nikoli ni bil prava oseba; vedno sem toliko slišala o njegovih avanturah, vendar v njih ni bilo nobene resnične osebe. Marain je pripravil zabavo, na kateri so se vsi do nezavesti napili — Marain je bil zadnji, ki se je prejšnji teden poslovil na zabavi in popeljal s seboj ženo gospodarja — Maraina so popolnoma pijanega našli v avtomobilu, ko je drvel vzdolž Seine in sta ga dva policaja spremljala domov, pa je vendar bil naslednje jutro ob desetih prav tako čil in svež kot navadno — Marain se je skregal z režiserjem in bo zapustil gledališče — Marain je dobil vlogu v novi Cocteaujevi igri! — z eno besedo, Marain je bil rojen pod srečno zvezdo.

»Vem, kaj misliš,« je rekel Vincent, ko sem mu povedala svoje pomisleke glede Maraina. »Ampak tako živahen je in tako ljubi življenje. To mu moraš že priznati!«

»Saj — samo ne prenesem vseh teh njegovih 'bravur' — zato ga zavračam kot prijatelja.«

»Zase ne bi mogel reči, da kogarkoli zavračam,« je zamisljeno rekel Vincent. »Razen seveda ljudi, ki hoče nekemu napravijo škodo. Ne vem, morda bi moral začeti zavračati več ljudi. Kaj misliš, draga?«

»Zavrakavaš me!« kar je bilo tudi res.

Za Marainom je vedno visela neka senca — Marija Duvernou, Clócheva Marija, Pravezprav pa ni bila Clócheva Marija. Bila je »nikogaršnja« Marija, celo Marainova očitno ne, čeprav je bila bolj pogosto z njim kot z drugimi. Celot Vincent ni vedel, ali sta ljubimca ali ne.

»Tako čudna, izločena oseba je,« je rekel Vincent, »ne moreš si predstavljati, da ima nekoga fizično rada — vsaj jaz si tega ne morem predstavljati.«

»Clócheu si pa rekel, da bi se splačalo potruditi,« sem rekla.

»Res? No, saj se res sploča. Ubogi fant — upam, da se ni resnično zaljubil.«

»Ne vem,« sem rekla in se skušala spomniti, kaj je nekoli bil povedal. »Izgleda pripravljen čakati nanjo cel dan — toda to gre nekako skupaj z njegovim načinom življenja. Res gre v skrajnosti... Občutek imam, da je skoraj nujno zanj, da ima nesrečno ljubezen! In vendar, ko mi jo je opisoval, je izgledal skoraj navdušen.«

»Mislim, da to razumem,« je rekel Vincent. »Kadar ne želi komu ugoditi, se prav neverjetno umakne in stori le to, kar ji rečejo, kot ubogljiv otrok. Bo že nekaj na tem.«

Sprva, ko sem jo poznala le bežno, sem o tem dvomila. Bila je ljubka, morda na neki kaotičen način, ampak v njej je bilo čuti nekaj vrste zanemarjanj. Izgledala je zavita v svojo izgubljenost, kot Rilkejeva Evridika. Nisem se ji moglo približati, in postajala sem že prepričana, da je njena čudna nasilnost nekam skrivnostna. Toda nekoga dne se je oglasila pri meni, ko Vincenta ni bilo doma. Bilo je pozno popoldne, zunan je deževalo, in sedela sem za mizo in pisala.

»Torej tudi ti pišeš,« je rekla, in njen neradovedni glas mi je bil v osvežitve. »Tudi jaz pišem — včasih.«

»Kaj res? Nisem vedela.« To me je presenetilo. Ne bi me na presenetilo, če bi bila zvedela, da je nikoli niso bili naučili pisati.

»Da,« Otrok v njej se je igral z barvami na Vincentovi delovni mizi in jih skladal v ravno vrsto. »Ravno sedaj pišem nekaj zgodbo.«

»O čem pa?« sem vprašala, ne da bi pomislila, kako neumno se mi je zdelo tako vprašanje, kadar ga je kdo zastavil meni.

»O nekem paru srednjih let,« je urno rekla. »Pravzaprav je to samo en del zgodbe. Ampak v prizoru, ki ga pravkar pišem, je ta par izgubil svojega edinega otroka — majhno deklico. Prihajata s pogreba; in žena je zelo nesrečna — na-

ravno, kajne?« Ker je pričakovala moj odgovor, sem ji prikimala. »Da,« je nadaljevala, »seveda žalostna je, in tako jo moč, da bi jo malo razvedril, pelje ogledovati izložbo v mesto. In prideta do trgovine s štedilniki in pralnimi stroji. Zena zagleda čudovit pralni stroj, tak, kot si ga bo jutri želela, in moč globoko vzdihne in ji obljubi, da ji ga bo jutri kupil. In ona je zadovoljna, in oba sta še vedno malo žalostna, ampak ne tako žalostna kot prej, kajti spoznala sta, da si bosta sedaj, ko sta ostala sama, lahko privoščila več denarja za opremo stanovanja. In gresta dalje, se pogovarjata o pralnem stroju in oba se počutita veliko boljše.«

»In je to konec?«

»Konec tega prizora.«

»Ljubi Bog! No, vsaj originalno je!«

»Misliš, da imam kaj upanja na uspeh?« je vablivo vprašala. Toda na njenih ustih se je prikazal rahel, odrasel nasmeš.

»Da, imaš,« sem jo prepričala.

Ko se je Vincent vrnil, sem mu povedala Marijino zgodbo. Reagiraj je tako kot jaz.

»Rekel sem ti, da je nekaj na njej,« je rekel, »čeprav je to nekaj zelo čudno in nenavadno. Marija je ena tistih ljudi, od katerih človek pomisli, če ni njegov pogled na svet morda popolnoma zgrešen.«

»Nekam neprijetna, bi rekla,« sem mu odgovorila.

»Morda pa vliha celo zaupanje — da si ni treba beliti glave s tem, če si pameten ali ne. Nekaj stvari so ji objavili — pokazati ti jih moram — toda o njih je vedno zelo nepristranska. Verjetno si ji všeč, če ti pripoveduje vsebino svoje zadnje zgodbe.«

Vendar si nisem bila na jasnem, ali sem Mariji všeč ali ne — tega kratko in malo ni bilo moč povedati.

Prepričana pa sem bila, da sem všeč Chaillotu. Vsakokrat, ko je prišel k nama na obisk, me je nežno objel, izgledalo je, da mu moja prisotnost dobro dě. In čeprav mi je povedal, da ga veseli, kar živim z Vincentom, tega njemu ni omenil niti z besedico, kadar sta bila sama.

»To se mi zdi čudno,« mi je kasneje rekel Vincent. »Chaillot nikoli ne spoštuje ljudi. Misli, da lahko nekemu, ki ga imenuje prijatelj, reče vse. Ampak s teboj je tako nenavadno diskreten.«

»Spominjam se ga tisti večer. Zdelo se mu je popolnoma normalno, da sva skupaj — čeprav naju je težko videl prej kdaj skupaj.«

»Res, zelo bistroumen je, ta Chaillot. Ne bi ga sicer priporočil kot primerne prijatelja za mlado dekle,« toda, kot sem ti že povedal, je dobrega srca. Teško življenje živi, odvisev je od svojega slikanja. In če bo potreba bi se lahko zaposlala nanj, Jane.«

Kako resno je izgledal! Na kakšno potrebo je nekoli mislil? In v kateri drugi njegovi prijatelji je bil v pomoč? Vincent in Chaillot skupaj pri odporu, dvajset in več let nazaj — kako mlada sta morala biti takrat!... Chaillot in Liza... Kako čudno je bilo, premišljevat o življenju ljudi, ki sem jih pravzaprav šele začela spoznavati, o njihovi preteklosti... Njihova preteklost — Vincentova/preteklost — nikoli ne bo mogel biti njen deček... Včasih sem se počutila tako mlado.

In nekoga dne se je prikazal v najinem ateljeju sam Clóche.

»Ho, ho,« je rekel, »slišal sem, da si tukaj. Je Lébert s teboj prijazen?«

»Kaj pa moja avtoriteta?« je zaklical Vincent iz kuhinje?

»Moj bog! Odkrili so me pri delu! Salut, starik!«

»Sedi, ti mesečnik!« je rekel Vincent in ga afektirano porinil v naslanjaj. Do Clóche se je vedno obnašal na njegov način. Toda Clóche je rekel, da ne bo ostal dolgo. Ne, ne bo ostal na večerji, hvala, res ne! Ne, ni lačen. Ne, ni videl ali slišal o Mariji, naveličal se je je. In njegovo »mešanksko« obdobje ga je tako dolgočasilo in utrudilo — temu sva se z Vincentom pristočno nasmejala, in zato se je odločil, da bo porabil del svojega denarja, ki ga je slučajno dobil, za nekaj popolnoma norega! Za avto! Da! S čudovito trobljo — sledilo je veliko navdušenih pipb-ov.

Resnično! Ko je takole plesal po ateljeju in trobil z usti, se mi je zdel kot majhen deček.

»Kaj ga ne boš prišla pogledat?« mi je rekel, ko je Vincent odšel nazaj v kuhinjo. »Veš, sram me je, da bi ga pokazal Lébertu. Oh, on je mojster za vse — upam, da ti je pri njem lepo — ti je? No, pozabiva sedaj na to. Nima sicer tega namena, ampak ob njem se počutim tak slon! Ampak, ti, ti, ki si včasih kosila z menoj, čeprav si sedaj postala ugledna dama, ti si še vedno ista.«

»Clóche, ti šarlatan!« sem se zasmejala. »Nikar tako odkrito ne laži! Saj nisva z Vincentom prišla iz kakšne pravljice.«

»Boš prišla pogledat moj čudoviti avto? (v resnici je podrtija, kot jaz), mojo ljubko novo igračko?«

Objavila sem mu, da bom, enkrat prihodnje dni, kajti Vincent se je vrnil iz kuhinje, napravil smešno grimaso in me vprašal: »Kosilo?« in Clóche je izginil kot blisk.

SESTO POGAVJE

Nekoga dne v avgustu je Vincent predlagal, da bi povabila nekaj njegovih prijateljev na zabavo. »Kmalu bodo odšli na počitnice,« je rekel, »seveda ne ljudje kot Chaillot ali Liza, ampak tisti s stalno zaposlitvijo. Bilo bi zabavno, če bi se pred odhodom zbrali vsi skupaj.«

»In kdaj imaš ti namen iti na počitnice?« sem ga vprašala.

»Se ne tako kmalu, ker sem imel nekaj dni dopusta že za veliko noč — tisto v Severni Afriki ni bilo samo delo. Toda upam, da bom dobil kake tri tedne v septembru. In ti, dragica, bi lahko šla kam z menoj?«

Razložila sem mu, da na žalost to ne bo mogoče, ker bom morala septembra za nekaj časa v Anglijo, k svoji mamehi.

»Skoda!« je rekel Vincent, »res škoda, draga. Toda saj se boš vrnila? Sploh pa imava še več kot mesec dni pred seboj.«

Res sva jih imela. In živila sva za sedanjost.

Na večer najine zabave je deževalo. Od gostov je prišel prvi Chaillot — pravzaprav mi je pomagal delati sendviče. Ko se je zabava začela, sem ga izgubila izpred očij. Kasneje sem šla z njim enkrat plesati. Bila je neka južnoameriška ploča, in plesal je neverjetno dobro.

»Eh bien,« je rekel, »torej si srečna tukaj?«

Rekla sem, da sem.

»Boš ostala tukaj dalj časa?«

»Ne morem,« sem rekla in mu razložila, zakaj.

»Zakaj se ne poročiš z Vincentom?«

Zmešana zaradi njegove odkritosti sem se že hotela po stari ženski navadi nervozno zasmejati in reči »Nisem si še na jasnem s tem, ko mi je nekaj reklo, naj bom s Chaillotom odrita.«

Dvomim, da se želi poročiti z mano,« sem rekla. »Vsaj zdaj se ne. Veš, ko gre življenje lepo naprej in ni nobenih ovir, človek misli samo na danes, nikoli pa ne na bodočnost.«

TRUMAN CAPOTE

»Potem pa vstopi. Sli bova do Susan v Učiteljsko hišo. Ona bo gotovo vedela, kaj je.« V Učiteljski hiši, ki je bila nasproti sodobnega šolskega prostora, je bilo kakih dvajset sob na voljo tistim članom učiteljskega zbora, ki niso mogli ali hoteli drugačnega stanovanja. Susan Kidwell je stanovala z materjo v treh sobah v pritličju. To nedeljsko jutro je stala ob oknu in dneve sobe in gledala na cesto, kdaj se bo pripeljal črni Clutterjev čevrovet, ki naj bi tudi njo odpeljal k mami. Toda namesto Clutterjev je prišel mr. Ewalt s hčerko in svojo čudno zgodbo.

Tudi Susan in njena mati nista našli razlage. Končno je mati rekla:

»Nemogoče. Če bi kaj spremenili svoj program, bi gotovo telefonirali. Susan, zakaj pa jih ne pokličeš? Mogoče pa res spijo.«

»Telefonirala sem,« je kasneje pripovedovala Susan. »Zvonilo je skoraj minuto, mogoče tudi več. Nihče se ni oglasil. Potem pa je mr. Ewalt predlagal, naj bi šli še enkrat k njim in jih zbudili. Toda ko smo se pripeljali tja, nisem več hotela v hišo. Ne vem zakaj, kar strah me je bilo, mogoče, ker se kaj takega ni še nikdar zgodilo. Toda sonce se sijalo tako svetlo, vse je bilo veliko preveč svetlo in mirno. Potem pa sem videla, da sta avtomobila v garaži. Mr. Ewalt je bil v delovni obleki, na skorajjih je imel vse polno blata, in menil je, da ni dovolj dobro običen, da bi obiskal Clutterjeve. Zlasti še, ker ni bil še nikdar pri njih.«

Potem je končno Nancy rekla, da bo šla z menoj. Sli sva okrog hiše do kuhinjskih vrat, ki seveda niso bila zaklenjena.

ANATOMIJA KRUTOSTI

Edina, ki je zaklepala vrata, je bila mrs. Helm. Clutterjevi jih niso nikdar. Stopili sva v kuhinjo in takoj sem opazila, da Clutterjevi še niso zajtrkovali, ni bilo krožnikov pa tudi štedilnik je bil prazen. Potem pa sem opazila nekaj čudnega: Nancy torbico. Ležala je na tleh, odprta. Sli sva skozi jedilnico in se ustavili pod stopniščem. Nancyina soba je bila zgoraj ravno nasproti stopnic. Poklicala sem jo, potem pa sem stopila po stopnicah, Nancy Ewalt pa za menoj. Hrup naših korakov me je plašil bolj kot vse drugo, koraki so bili tako glasni, vsa hiša pa je bila tako tiha! Vrata Nancyine sobe so bila odprta. Zavese so bile razmaknjene in soba je plavala v sončni svetlobi. Ne spominjam se, da bi zakrčila. Nancy Ewalt pravi, da sem, da sem vplila in vplila. Spominjam se samo Nancyinega plišastega medvedka, ki me je neginjo gledal. In Nancy. In da sva zbežali po stopnicah...«

Medtem se je mr. Ewalt odločil, da bi bilo mogoče bolj, če bi šel za dekletoma v hišo. Ko je zaslišal krike, je že izstopil iz avtomobila, toda še preden je prišel do hiše, sta dekleti pridivali k njemu. Njegova hčerka je zavpila: »Mrtva je!« in se mu vrgla okrog vratu. »Mrtva, očka. Nancy je mrtva!« »Ne, ni mrtva,« je odgovarjala Susan. »Ne govori tega. Prepovedujem ti. Samo iz nosu krvavi. Saj ji vedno teče kri iz nosa. Nič drugega se ni zgodilo.« »Preveč krvi je. Kri je tudi po zidovih. Nisi pogledala.«

»Ničesar nisem razumel,« je kasneje pripovedoval mr. Ewalt. Pomislil sem, da je otrok mogoče ranjen. Zdelo se mi je, da bo najpametneje, če takoj pokličem rešilni avtomobil. Miss Kidwell — Susan — mi je povedala, da je v kuhinji telefon. Našel sem ga. Bil je res tam, kot je rekla. Toda stisla je ležala na tleh in ko sem jo pobral, sem videl, da je žica prerezana.«

Larry Hendricks, sedemindvajsetletni profesor angleščine, je stanoval v najvišjem nadstropju Učiteljske hiše. Hotel je pisati, toda njegovo stanovanje ni bilo ravno najbolj primerno za nadobudnega pisatelja. Bilo je manjše od Susaninega, pa še deliti ga je moral z ženo, tremi kričavimi otroki in televizijam sprejemnikom, ki je bil ves čas vključen. (Še tako so otroci vsaj nekoliko mirnejši.) Da bi zaokrožil svoj profesorovski plač, je vozil tudi šolski avtomobus.

»Kak dan sem lahko prevozil tudi po sto kilometrov,« je pripovedoval nekemu prijatelju. »Tako da res nisem imel kaj prida časa za pisanje. Razen ob nedeljah. In tako sem tudi tisto nedeljo 19. novembra sedel v stanovanju in prebrical časopise. Razumete, večino idej za pisanje dobivam, ko prebiram časopise. No, televizijski bil vključen in tudi otroci niso bili ravno mirni, toda ljubim temu sem silil spodaj številne glasove. Prihajali so iz stanovanja mrs. Kidwell. Menil sem, da me vse skupaj ni ne briga, ker sem pač prišel. V Holcomb sem namreč prišel šele ob začetku šolskega leta. Toda pot je Shirley, moja žena, prišla s hodnika, kamor je šla obesiti perilo, in mi rekla: »Dragi, dobro bi bilo, če bi šel dol. Čisto histerične so.«

»Ti je kdaj govoril o poroki?«

»Ne,« sem rekla, in to prvič priznala tudi sama sebi.

»Chaillot, ti si pa res radoveden!«

»Mislim, da ti bo, Vem, da na splošno misli, da bi vidva lahko živila skupaj.«

»Ti je to rekel?« sem bila radovedna.

»Da — sicer se me pa ta stvar ne tiče, o tem se morata odločiti ti in on. Kaj pa, morda se ti ne bi želela poročiti z njim?«

»Morda,« sem rekla previdno.

»Veš, zelo mlada si še. Dvajset, enaindvajset? Manj! Premišlaj, da se na gata za stalno navežeš. Razen seveda, če nisi nenavadno stalen tip. Si taka, Jane?« Pogledal me je izpod obrvi, njegove oči so se sardonično muzale. Ampak kar je rekel, je povedal zelo nežno.

»Res, ne vem. Seveda, upam, kot vsi, ampak ne vem...«

Zavestno sem se zadrževala, da ne bi Chaillot zvedel, kako zelo sem zaljubljena.

»Zelo prikupna si, Jane. Toda kasneje, ko malo odrasteš, se ti lahko zgodi, da si boš želela več izkušnje in avantur. Morda si boš želela več neodvisnosti in se ne boš hotela navezati na eno osebo samo zato, ker si vanjo zaljubljena.«

»Morda,« sem rekla, ne da bi ga razumela ali to verjela.

»Veš, zmožna si velike ljubezni, Jane. Toda ali si zmožna tudi trajne ljubezni? Ali nisi in ene tistih, ki zelo ljubijo, ampak le določeno dobo, in nato dajejo svojo ljubezen drugemu?«

»Chaillot, prosim,« sem rekla in nenadoma me je zabelo pri duši in postalo strah, »ne smeš tako govoriti! Tako razumsko zveni vse skupaj —«

»Kaj sem te spravil v slabo voljo, draga Jane?«

»Da, ne — ne vem.«

V tem trenutku me je poklical Vincent iz kuhinje. V njegovem glasu je bilo opaziti, da se mu mudi.

»Jane, Jane!«

Stekla sem v kuhinjo. Tam je Vincent stal pri mizi, v eni roki je držal nož za konzerve, drugo pa daleč od sebe, in iz nje mu je tekla kri v na pol odprto konzervo paradiznikovega soka. Njegov obraz je bil pepelnato siv. Ko je spet pogledal na rano, se je zamajal in se zrušil na mizo.

»Je že v redu — to se mu je že pripetilo.« Bil je Chaillot, ki je stal za mano. Spravila sva Vincenta na stol. Kmalu se je zavedel.

»Smolo si imel, starik!« je rekel Chaillot in mi močil senca. »Moral bi biti bolj pazljiv. Na, prinesel ti bom pijačo, da si opomoreš.«

»Zal mi je, dragica,« je rekel Vincent, pogledal rano, ki se je začela sušiti, in zaril glavo v moje prsi. Nikoli ga še nisem videla, da bi se obnašal tako nekontrolirano.

Kri ni več tekla. Rana ni bila pregloboka. Ko sem mu jo zavila, si je oddahnil.

»Nisem je potreben, dobro mi je,« je rekel, ko mu je Chaillot prinesel pijačo.

Zabava je tekla naprej, Vincent se je šalil z gosti kot prej. Toda ko sva prvo jutro pospravljala, je bil nenavadno tih. In ko sva končno šla v posteljo, me je vzel močno, brez besed, prvič, odkar sva se poznala.

Kasneje, ko sem ležala ob njem, sem bila kot zdobiljena in malodane jezna nanj.

»Jane,« je rekel nekaj minut kasneje. »Jane —?«

»Da,« Moj glas je zvenel popolnoma vsakdanje.

»Zal mi je, dragica.«

»Je že v redu.« Zavallala sem se čisto k njemu. »Toda tega ne stori nikoli več — tako samotno je.«

»Da, da, vem, dragica. Tako mi je žal. Samo — neprestano sem moral misliti na tisto!«

»Na kri?« sem bila še vedno presenečena.

»Da,« je napeto rekel. »Vem, da sem neumen. Ampak vedno sem bil reva v tem pogledu. Kratko in malo je ne morem prenesti: ne na živem telesu. Sveže meso, to še gre, ampak človeška kri... oh, bog.«

»No, dragi, no,« sem ga tolažila in stiskala njegovo golo telo k sebi, kot bi ga hotela obvarovati, in stiskal se je k meni kot majhen otrok.

»Že v partizanih je bilo to narobe,« je nazadnje rekel. »Sprva je bilo dolgo časa vse v redu... bili smo mladi, in vse je bilo samo avantura... no, ja, nekajkrat smo zašli v skripe, ampak nič hudega... Tiste dni nisem mislil na svojo kožo in vseč mi je bila nepotrebna! Toda končno je prišlo do zmede... z nami je bil neki dečko mojih let... ustrelili so ga pred našimi očmi in streljali vanj, dokler ga ni bilo nemogoče prepoznati... drugi smo se nekako skrili — toda vse smo videli... Potem sem bil malo nor, bi rekel... Chaillot je bil tam, on ve...«

»Chaillot mi je povedal nekaj takega,« sem nežno rekla. Bežno mi je bil omenil nekaj o vojni in Vincentu, ko sem pospravljala kuhinjo, toda nisem ga spraševala podrobneje.

»Res?« je rekel Vincent. »Da... bilo je slajno v partizanih... In kakšne slajne ljudi sem srečal. Potem pa tisti stari občutek tovarištv! Zaradi tovarišva si ti zdi, da se sploča vse to pretpeti. Dandanes v Evropi ni ničesar podobnega — naša civilizacija je že prestara za tako preproste občutke. Ampak v partizanih je bilo slajno... toda moral sem jih zapustiti — po tistem.«

»Po tistem, ko so ustrelili tistega fanta?«

»Da, tudi zaradi tega.«

Njegov glas je bil sedaj zadržan, prazen in nesrečen.

Kratko in malo onestvilit sem se — zame so morali skrbeti drugi. Bilo je strašno — ko sem odkril, da ne prenesem pravega boja. Bil bi v napoti, sebi in drugim... zato sem moral pustiti in oditi. Zaradi tega sem se vedno prezirala.«

»To je preteklost,« sem goreče rekla in si tako želela, zaradi sebe in njega, da bi odpravila zagrenjenost, ki je nikoli prej nisem poznala pri njem. »Taktik si bil še zelo mladi! Sploh pa mi je Chaillot rekel samo to, da ti je šla kri na živce, in pa rekel, da je šlo za kaj resnega.«

»Ne, ne,« je rekel, »verjet

Nikolaj
Lapuh

PRILOŽNOST PRIDE SAMA

Prav takrat, ko sem preživljal zadnje dneve na vroči plaži otoka, sem še bolj občutil osamljenost, ki me je težila celih štirinajst dni. Naveličan sem bil vsega, čeprav so me skoraj pestovali tisti, ki so skrbeli za moje udobje.

Sedel sem na pomolu in pomakal konce nog v vroče morje. Galeb so lačno padali v morje in vreščec iskali hrane v odplakih ladij. Oblaka ni bilo nobenega in divje je žgalo sonce.

Iz por moje kože je lil pot. Od sonca in soli me je peklo po telesu. Na obrveh sta se nabrali kaplji potu. Polzele sta navzdol proti očesu. Z roko sem ju zbrisal — in takrat mi je pogled ušel na plažo. Kot pisane gobe so štrleli kvišku sončniki, pa tudi šotori so bili v senci borme pinete. Avtomobili poleg njih so bili podobni velikim, mrtvim ribam, naplavljenim ob obali.

Laguna je oživala. Kot na borzi — se mi je zdelo — hočejo prepričati drug drugega. V trenutku sta se mi še bolj zozili zenici oči. Ujeli sta tisto, kar sem pogrešal.

Stopala je ponosno, z dvignjeno glavo kot mlad lipčanec. Bolj se mi je bližala, bolj sem vsrkaval vse njeno telo, ki je bilo tako lepo. Z njenim prihodom sem pozabil na vse tegobe vročega popoldneva. ONA! Niti njenega imena nisem poznal, pa sem vseeno mislil, da je moja, ali da bo kmalu.

Nekoliko me je motila samo družba malega, svetilasega dečka, ki je bil vedno ob njej. Vsekakor — sem si mislil — je to njen sinček in mamica si bo morda kmalu zaželela za spremembo drugačne družine. Morda bi bil to lahko prav jaz?

Požiral sem jo z očmi. Zagorel život v kratkih belih hlačah, zgoraj pa samo kopalni del. Rada je prihajala tako napravljena na plažo.

Res, bilo je toliko kopalcev, da se je stezka prebijala proti prostoru, kjer se je navadno utaborila.

Z očmi sem spremljal vsak njen korak. Mučno sem bil ljubosumen na vsako moško glavo, ki se je obrnila za njo. Končno je pristala na svojem prostoru. Bilo ga je zares malo, pa vseeno dovolj za lepo gospo, ki ji ugaja, da je družina kar se da številna in gosta.

Ni bilo dolgo, ko je stala v bikiniju pripravljena, da se pože v vodo. Pa se ni. Fantek je že lovil ribice in jo klical. Da, slišal sem, rekel ji je: mamica, mamica!

Glasno klicanje otroka ji je očitno prijalo, saj so ljubkega otroka pogledovali prav vsi. Ona pa ni bila daleč vstran. Zelo počasi je ležala v vodo in glavo, kot bi bilo potrebno, odgovarjala svojemu sinčku. Zdelo se mi je, da se na njej nabirajo moške oči kot risalni žeblički na magnetu. Med drugimi so bile, tam tudi moje — neke ob pasu.

Končno je le z glasnim ahl! padla vsa v vodo in poskušala hitro zaplavati. Videl sem, da je dobra plavalca. V podobnih prizorčkih nam je minevalo vroče popoldne. Zdel sem si sončnega zahoda...

Z mrakom sem se začel pripravljati za »korzo«. Nagonsko sem slutil, da bo tam nočjo tudi ona. Skrbno sem se uredil, pazil na vsako malenkost svoje zunanosti. Kazalci ure pa so se leno pomikali ob številnicah. Mutilo se mi je, pa vendar sem imel dovolj časa. Vedel sem, da je bilo paše za oči dovolj. Bolj bi jih še nadalje samo pasel in ob tem željno premišljeval o njej, slabše bi bilo za mojo dušo. Stopil sem na cesto, zavil proti obali in se vključil v tok reke množice, ki jo je gnalo nad gladino ob morju, pa zopet nazaj. Zaman sem iskal obraza, njenih oči. Zopet sem se prepustil toku, ki me je nosil. Z leve strani sem videl cvetoče grmovje in rože, z desne pa slišal blago pljuskanje vode.

Kot bi me poiskala, sem jo uzrl nedaleč

vstran. Bila je z otrokom in starejšo gospo. Kri mi je udarila v glavo, postal sem čudno nervozen. Premišljeval sem, če si je morda tudi ona zaželela moje bližine, ali je to le naključje. Zdelo mi se je, da bi se uresničilo prvo.

Hodili smo počasi, vse bolj sem se ji bližal in lovil njene oči. Kot rapirja so se nama večkrat prekržali pogledi in v vsakim naslednjem sem vse bolj verjel v svojo zmagao.

Reka množice je začela naenkrat usihati, postajala je vse manjša. Ko je s svojo družbo zapuščala sprehajališče, sem ji sledil proti mestu. Na koncu parka sem se spustil na prosto klop. Razložila je videla, da sem to jaz. Občutili je morala moje veliko hrepenenje, moje sio, ki me je nočjo preplavila.

Njen pogled je bil dolg, kot da ga noče odlepiti z mene. Sedel sem in čakal, da se bo vrnila.

S premišljevanjem sem sam vrgel njene mreže nase. Na obzorju sem zagledal veliko, bližajočo se ladjo, razsvetljeno z mnogimi lučmi. Ko se mi je že zelo približala, sem se zdrnil iz premišljevanja. Vedel sem, da doimam čakam. Nekaj me je priklopalo na klop, nisem vstal. Prišla bo, mora priti. Njene oči so mi povedale.

Ogrnjena s črno večerno tancico je prišla po belem pesku. Šla je mimo mene kot prikazen, kot žive sanje, v katerih lahko tudi zgrabiš. Takrat je popustila čudežna sila in, lahko sem vstal. Sledil sem ji v noč.

S hitrejšimi koraki sem jo dohitel ob lovorjevem grmu. Roka je segla za njo kot v prazno, kot da hoče zgrabiti privid. Ko sem se jo s konci prstov rahlo dotaknil, je obstala. Še vedno je gledala naprej. Stal sem za njenim hrbtom in se dotaknil ramena, potem obeh. Z občutkom moči sem vse močneje pritiskal roki na njena ramena. Počasi se je obrnila. Zrl sem v velike oči zelene barve, iz katerih me je obsel plamen nečesa, kar sem slutil blizu. Bila je kot s hipnozo obmorske noči začarana žena.

Kot ogromne silnice so se takrat v meni združile želje, strasti, nežnost in ljubezen. Postal sem nečakan, čudno sproščen in željan kot divji konj. Veliko moč ob njeni moči sem čutil v sebi. Brez besed sva stopala proti morju. Ko sva zopet obstala, sem jo previdno poljubil. Potem sem se ji zazrl v oči. Zlomila mi je premagovanje. Samo poljubljaj sem jo, poljubljaj. Noč je bila v svoji sredini. Vodila me je s seboj.

Ko sva prišla do njene sobe, je potihoma odprla vrata. Svetilka z ulice je metala svojo svetlobo na blazino, kjer je počivala mala deška glava. Razločno sem videl njegov obraz z rahlo priprtimi ustnicami. Včasih so se premikale, kot bi pripovedovale o svojem ugodju.

Neslišno je zaprla vrata in obrnila tudi ključ. Bila sva sama ob spečem otroku.

Ostala je pri vratih, se nanje naslonila z vso svojo višino in čakala. Njen obraz je bil lep, ob soju medle svetlobe in mraka miren, blag in predan. Ogenj v duši pa so razkrivale njene zelene oči. Pogledale so me nase, vzburkale strasti v neustavljive valove zadovoljstva in začete želje.

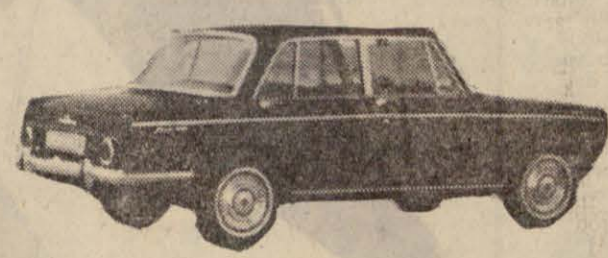
Takrat sem pozabil vse. V izgubljanju razsodnosti sem močno začutil, da mi z očmi pripoveduje in ukazuje, kaj mi je storiti. Nisem se upiral. Sprva sem počasi in željno dvignil roke v objem, potem sem zagorel kot ogenj ob močnem vetru. Drget njenega telesa je postal v meni tiste skrite studence hotenj, ki so bili presahnil. Postali so močni in divji, podobni gorskemu potoku, za katerega skoraj ne veš pred nalivom. Potem pa postanejo nevarni hudourniki, ki podirajo in lomijo. Sami izbirajo strugo in pojenjajo z močjo takrat, ko zgoraj odtiče voda.

Svetlobo luči s ceste je začela preganjati svetloba porajajočega se jutra. Ugasi ogenj v zelenih očeh sta pokrivali spet vekli. Kot ona sredi noči, sem sedaj jaz počasi obrnil ključ v vratih in jih neslišno zaprl za seboj. Svež zrak jutra mi je začel vlivati v glavo razsodnost. Premišljeval sem o odteklem divjem potoku, ki je v zgodnjem jutru usahnil. Ko sem stal v suhi travi na obali, sem se domislil, da sva v nečem oropala spečega dečka.

To sem ji nameraval odkrito povedati na kohanju še tisti dan. Zaman me je popoldne peklo sonce. Ni ju bilo.

Zvečer mi je gospa, pri kateri sta stanovala, povedala, da sta odpotovala. Mutilo se ji je, ker je bila že prejšnjega dne domjenjena s svojim možem, da se snidejo neke na skrajnem jugu obale, kjer bodo preživeeli vsi trije še teden družinskih počitnic.

Simca automobiles Paris

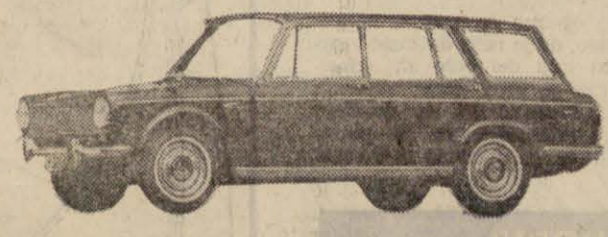

Nova udobnost za dolge vožnje, sproščeno udobje novih dvojnih sedežev, širokih in globokih, prevlečenih z yersajem.

SIMCA 1300 LS
\$ 1350.- FF 6615.- DM 5400.- Asch 35.100.-
carina, prometni davek in prevoz cca N-din 12.645.-
Dobavni rok 5 dni iz konsignacijskega skladišča, Ljubljana, Celovška 258, po predložitvi potrdila o vplačilu na naš devizni račun: Industriaimport, Titograd, šte. 201-1-618/351-250-4

Za potovanje, camping, šport, lov...

kot izbran model, eleganten, moderna izvedba, udobna in varna vožnja

BREAK 1500 Tourisme
\$ 1620.- FF 7940.- DM 6480.- Asch 42.120.-
carina, prometni davek in prevoz cca N-din 14.580.-
Dobavni rok 6 do 8 tednov po predložitvi potrdila o vplačilu na naš devizni račun: Industriaimport, Titograd, šte. 201-1-618/351-250-4
Stalno na konsignaciji znana popularna vozila Simca 1000 L, 1000 LS, 1000 GL, 1000 GLS

Vse informacije: Generalni zastopnik
INDUSTRIAIMPORT, Titograd
predstavništvo: Ljubljana, Igriška 14 - telefon 23-049

IBREST
CERKNICA
DELOVNE SOBE
DELOVNI KABINETI

slednja vrata — vsem je bilo takoj jasno, da je to Kenyonaova soba. Množica razmetanih deskah stvari. In prepoznal sem Kenyonaovo očala. Opazil sem jih na knjižnici poleg postelje. Toda čeprav je bilo videti, da je v postelji že nekdo spal, je bila prazna.

Potem smo šli do konca hodnika, do zadnjih vrat in tam smo na njeni postelji našli mrs. Clutter. Tudi njo so zvezali. Toda drugače. Roke je imela zvezane spredaj, tako da je bilo videti, ko da moli, v eni pesti pa je bila stiskala robcem. Može pa je bila le taka papirnata zaveza. Vrv, s katero je imela zvezana zapestja, je potem šla do glazneje, ki so bili tudi zvezani, potem pa še naprej do postelje, kjer je bila pritrjena na eno izmed prečk. Zapleteno in spretno opravljeno delo. Pomislite samo, koliko časa je zahtevalo! Ona pa je ves čas ležala, nora od groze. No! Imela je nakit, dva prstana — zato sem takoj izključil krajjo kot motiv za umor — domačo haljo, belo spalno srajco in bele nogavčke. Usta so ji zamastili z oljem, toda potem so ji tako od blizu usretili v glavo, da je obliž otroci. Imela je odprte oči. Na široko odprte. Ko da bi še vedno gledala morilca. Zakaj, nobenega dvoma ni, morala ga je videti, ko se je pripravljala, ko je nameril puško. Vsi smo močitali. Skoraj oprtni smo. Spominjam se, da je šerif pregledal sobo, če ne bi moglo kje nase tudec od naboj. Toda tisti, ki je vse to storil, je bil veliko preveč nabrit in hladnokrven, da bi pustil za seboj tako pomembno sled.

Seveda, spraševali smo se, kje je Clut-

ter. In Kenyon? Šerif je rekel: »Poglejmo spodaj.« Najprej smo šli v veliko spalnico, v tisto, kjer je spal mr. Clutter. Odeje so bile razmetane. Ob postelji je ležala lističica. Papirji so bili raztreseni naokrog, ko da bi kdo kaj iskal, kak zapisek, kako pobotnico. Kdo bi vedel, kaj. Da ni bilo denarja, ni pomenilo nič, saj sem še jaz, ki sem bil v Holcombu šele dva meseca, vedel, da mr. Clutter nikdar nima pri sebi gotovine. Toda prav tako sem vedel, da ne Kenyon ne mr. Clutter ne vidita prav ničesar brez očal. Očala mr. Clutterja pa so ležala na pisalni mizi. Zato sem sklepal: »Kamorkoli sta že šla, gotovo nista šla prostovoljno.« Ogledovali smo se po sobi. Nikjer ni bilo sledi kakega boja. Le telefonska zica je bila prerezana. Šerif je našel v omari lovske puške, pa jih je ovoljal, da bi videl, če je pred kratkim kdo streljal z njimi. Rekel je, da ni nobenega vonja — še nikdar nisem videl tako obupanega človeka — potem pa je vzkliknil: »Moj bog, le kje bi lahko bil Herb?« Prav tedaj pa smo zaslišali ropot iz kleti. »Kdo je?« je zaklical šerif, ko da bo zdaj zdaj ustrelil. »Jaz sem, Wendle.« Bil je Wendle Meier, šerifov pomočnik. Očitno je prišel v hišo in se, ko nas ni nikjer videl, odpravil v klet. Šerif mu je rekel:

»Wendle, ničesar ne razumem. Zgoraj sta dve trupli.«

»No,« je odgovoril Wendle, »spodaj pa še eno.«

Sledili smo mu v klet. Prostoru bi lahko rekli igranica. Ni bilo temno, skozi okna je prihajalo veliko svetlobe. Kenyon

je ležal na kanapeju v kotu. Čez usta je imel obliže, roke in noge pa je imel zvezane podobno zapleteno kot mati: vrv je šla od rok k nogam, potem pa je bila pritrjena še na eno izmed nog kanapeja.

Pravzaprav mi je Kenyon ostal še najbolj v spominu, mogoče zato, ker je bil še najmanj izmalčen, pa čeprav je bil ustreljen naravnost v obraz. Imel je majico in kavbojke in bil je bos, ko da bi se oblekel v naglaci, ko da bi pač zgrabil isto, kar mu je bilo najbolj pri roki. Pod glavo je imel blazino, ko da bi mu jih bil kdo podstavil pod glavo, da bi laže nameril vanjo.

»Kam pa to pelje?« je vprašal šerif in pokazal na vrata. Sam je prvi stopil v prostor, v katerem ni bilo videti prsta pred nosom. Mr. Ewalt je končno našel stikalo. Bila je kulinica. Bilo je zelo vroče. V tem kraju se ljudje grejejo s plinom, ki ga zastojno črpajo neposredno iz zemlje. Zato je v vseh hišah kar prevročje. Zagledal sem mr. Clutterja in komaj da sem ga lahko pogledal še enkrat. Vedel sem, da samo od strela iz puške ne bi moglo biti toliko krvi. In nisem se zmotil. Tudi on je bil ustreljen naravnost v obraz, toda verjetno je bil mrtev že prej. Zakaj imel je prerezan vrat. Občeljen je bil samo v progasto pižamo. Čez usta je imel obliž, tudi noge je imel zvezane, toda rok ne. Uspela mu je, kdo bi vedel kako, mogoče zaradi besa ali pa zaradi muke, pretrgati vezi na rokah. Ležal je ob peči, na veliki škatali iz lepence, za katero bi rekel, da jo je nekdo prav

zato prinesel k peči. Bila je to škatala za žimnico.

»Poglej to,« je rekel šerif Wendle. S prstom je kazal na odtis podplata v mlaki krvi. Potem pa je nekdo izmed nas, ne morem se več spomniti, kdo, opazil konec vrvi, ki je visel z netakne cevi ob peči. Očitno je mr. Clutter najprej na zvezanih rokah visel na tej cevi, potem pa so ga odvezali. Toda zakaj? Da bi ga mučili? Mislim, da tega ne bomo nikdar zvedeli. Nikdar ne bomo zvedeli, kdo je to storil. Niti zakaj, niti kaj se je pravzaprav zgodilo tisto noč.

Potem pa so začeli prihajati ljudje. Rešilni avtomobil pa miriški oglednik, pastor, policijski fotograf, policisti, novinarji. Večina jih je prišla naravnost iz cerkve. Videti je bilo, ko da nihče ne more verjeti svojim očem. Nekli policisti me je vprašal, če imam kaj opraviti v hiši. Odšel sem ven in pred hišo sem zagledal šerifovega pomočnika in Clutterjevega delavca Alfreda Stoeckelina. Može je z družino stanoval v hišici za sklednjem, ki je bila oddaljena le kakih sto metrov. Pravkar je pojasnjeval, da ni slišal ničesar. Rekel je: »Se pred petimi minutami nisem vedel ničesar, potem pa je prišel eden izmed otrok in povedal, da se je pripeljal šerif. Z ženo skoraj sploh nisva spala ponoči, ves čas sva vstajala, ker je najmlajši bolan. Toda slišal sem samo, kako je okrog pol enajstih ali enajstih odšel nek avtomobil, Bob Rupp odhaja,« sem rekel ženi.

Mrs. Bob Johnson, žena zavarovalskega agenta, je odlična kuharica, toda kosila, ki ga je pripravila tisto novembrsko nedeljo, niso pojedli, vsaj toplega ne. Ko je mož že hotel zarezati pečenega fazana, je namreč zaveznil telefon.

»In tako sem od nekega prijatelja,« pripoveduje zavarovalniški agent, »zvedel, kaj se je zgodilo v Holcombu. Nisem mogel verjeti. V žepu sem še vedno imel Clutterjev ček, kosček papirja, ki je sedaj vredil osemdeset tisoč dolarjev. Če se je tisto, kar sem zvedel, res zgodilo, toda mislil sem si, da to ne more biti res, da gre za pomoto, saj se take stvari ne dogajajo, saj ne prodaj nekemu tako velike zavarovalne police, da bi ga že minuto kasneje našel mrtvega. Ubitega. Se pravi, dvojna odškodnina. Nisem vedel, kaj bi. Telefoniral sem direktorju našega urada v Wichita. Povedal sem mu, da imam ček in da ga še nisem odposlal. Vprašal sem ga, kaj naj storim. Nerodna zadeva. Kaže, da po zakonu niti nisimo bili dolžni plačati. Toda moralno je to bila povsem druga zadeva. Seveda, odločila sva se, da bova storila tako, kot velevala morala.«

Edini naslednici. Eveanna Jarchow in njena sestra Beverly, sta nekaj ur po pošastnem odkritju potovali proti Garden Cityju. Beverly je prihajala iz Winfielda, kjer je bila na obisku pri zaročniku, Eveanna pa s svojega doma v državi Illinois. Obvestili so tudi druge sorodnike, telefonirali in telegrafirali so vsem tistim, ki so bili na Clutterjevem seznamu za družinski shod. Večina jih je takoj odhitela na to družinsko srečanje, ki pa ni bilo za

IBREST
CERKNICA
STILNO POHIŠTVO

SATIRA NE POZNA MEJA
JAMES THURBER, ZDA
O SOVI, KI JE BILA BOG

Živela je sova, ki je neke ponoči, ko na nebu ni bilo nobene zvezde, sedela na hrastovi veji. Dva krita sta se tiho in neopazeno poskušala prikristi mimo.

»Hej, vidva!« je zaklicala sova.

»Kdo?« sta zjavkala prestrašena krita in presenečena hkrati, zakaj nista mogla verjeti, da bi ju kdorkoli mogel vdati v trdi temi.

»Vidva, da,« je ponovila sova.

Krita sta zbežala in pripovedovala drugim živalim po polju in gozdu, da je sova največja in najmodrejša žival vseh živali in lahko odgovori na vsako vprašanje.

»No, bomo videli,« je rekla sova in neke prav tako temne noči poklicala sovo.

»Koliko krempjev držim iztegnjenih,« je vprašala sova.

»Dva,« je odgovorila sova — in res je bilo.

»Povej mi drugo besedo za fantazija,« je vprašala sova.

»Domisljaja,« je odgovorila sova.

»Zakaj žaljubljenec obiskuje svojo te voljenko?« je spet vprašala sova.

»Da ji dvoji,« je odgovorila sova.

In sova je pohitela nazaj med ostale živali in potrdila, da je sova-zares največja in najmodrejša žival na svetu, ker vidi v temi in lahko odgovori na katerokoli vprašanje.

»Pa lahko vidi tudi podnevi?« je vprašala sova.

»Seveda,« sta hkrati odgovorila polh in koder.

»Ce lahko vidi tudi podnevi?« Vse druge živali so se zasmejale temu neumnemu vprašanju. Planile so po listih in njenih prijateljih in jih pregale iz dežele. Potem so k savi postale sta in jo prosile, naj bo njihova voditeljica.

Ko se je sova pojavila med živalmi, je bilo poldan in sijalo je sonce. Sova je stopala počasi, kar ji je dajalo imeniten videz visokega dostojanstva, in pogledovala je okrog sebe z velikimi, na široko odprtimi očmi, kar ji je še posebej dajalo pečat nezastirane pomembnosti.

»Ona je bog,« so zavreščale divje kure.

»Ona je bog,« so povzela tudi druge živali in ji sledile. Kamorkoli je šla, in ko se je pričela zaletavati v stvari okrog sebe, so se zaletavale tudi one. Potem so prišli na široko cesto. Sova jo je ubrala kar po sredi in vse druge živali so ji sledile. Inenada je kragulj, ki je bil žnidnik, opazil tovrnjak, ki se jim je bližal s petdesetimi miljami na uro. O tem je obvestil sojo in sova je obvestila sovo.

»Nevarnost je pred nami,« je rekla sova.

»Kako?« je rekla sova.

Sova je ponovila. »Vas ni strah?« je vprašala sovo.

»Koga?« je mirno vprašala sova, zakaj ona tovrnjaka ni videla.

»Ona je bog,« so znova zavpile vse živali in še so upile, ko jih je tovrnjak zadel in so se znašle med kolemi.

Nekaj živali je bilo hudo pohabljenih, večina njih, med njimi tudi sova pa so bile mrtve.

Moral: Preveč jih je, ki jih lahko predolgo vlečeš za nos.

IBREST
CERKNICA
VITRINE — SEKRETERJI
STOLI — FOTELJI

obloženo mizo, pač pa na skupinskem pogrebu.

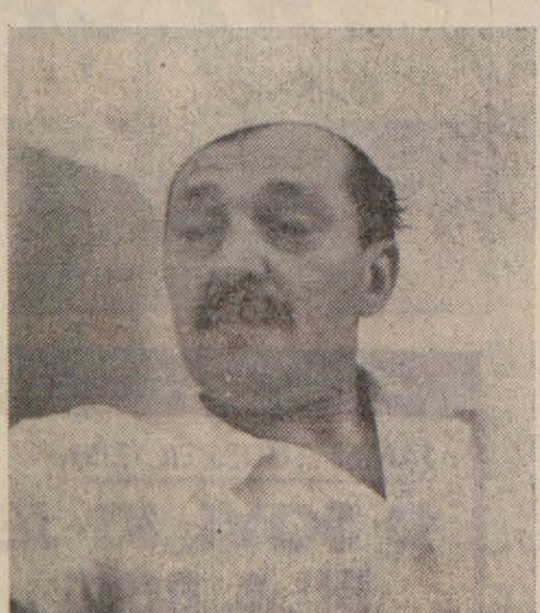
V Učiteljski hiši se je Wilma Kidwell morala obvladati, da bi vsaj nekoliko mirila svojo hčerko, ki je z oteklimi očmi in med napadi slabosti ves čas ponavljala, da hoče iti, da mora iti do pet kilometrov oddaljene farme Ruppovih.

»Si sploh predstavljaš, mama?« je ponavljala. »Ce Bobby zve? Rad jo je imel. Oba sva jo imela rada. Mora zvedeti od mene.«

Toda Bobby je že vedel. Ko se je mr. Ewalt vračal domov, se je ustavil pri Ruppovih, da bi se posvetoval s svojim prijateljem Johnnyjem Ruppom, očetom osmih otrok, med katerimi je bil Bobby tretji po starosti. Mož sta skupaj odšla k hišici, v kateri so spali sinovi — v hiši ni bilo prostora za vse otroke — in tam sta našla Bobbyja, kako postaja. Poslušala je mr. Ewalta do konca, ničesar ni vprašala, in zahvalila se mu je, da je prišel. Potem je stopil pred hišico in obstal na soncu. Posvetov Ruppovih je na vzpetini, tako da je od tam videti polja River Valley Farm. Bobby jih je gledal mogoče uro, nihče ga ni mogel zamotati. Zazvonilo je h kosilu. Mati ga je klicala v hišo, vse dokler ji ni mož rekel: »Ne. Bolje ga je pustiti samega.«

Tudi Larry, Bobbyjev mlajši brat, ni hotel ubogati zvona. Hodil je okrog brata, ves voljan, da mu pomaga, pa čeprav mu je Bobby rekel, naj izgine.

NADALJEVANJE PRIHODNIC

Kralj blejskih »kremšnit« Ištvan

BLEJSKA KREMOVA REZINA

— Nikoli ne jem »kremšnit«. Rajši imam dva deci merlota. — je dejal Ištvan Lukačević iz Vojvodine, ki že 18 let živi na Bledu. Je glavni slaščičar v hotelu Park. Svoje obrti se je izučil v Subotici, toda tiste imenitne »kremšnite«, ki so postale popularen spremljevalec blejskega turizma, je izumil sam. Pred desetimi leti. In zdaj ni turista, ki si ne bi ob takšni ali drugačni priložnosti privoščil v blejski kavarni znamenito blejsko specialiteto — kremovo rezino.

— Lani so bile »kremšnite« večje, — smo začeli slaščičarsko problematiko.

— Ni res. Res pa je, da je bila kvaliteta malo slabša v začetku sezone. Pokvarila so mi jo uvožena jajca iz Poljske.

— V čem je skrivnost vaših kremovih rezin?

— Če je osnovni material dober, je vse v redu, sicer pa skrivnosti ni. Plošča se ne sme preveč zapeči pa tudi premalo ne, vendar moram povedati, da imata tudi smetana in maslo pomemben delež.

— Lahko poveste recept?

— Zakaj ne! Evo ga, pišite: pol kilograma maslenega listnatega testa, za dve plošči govorim, in krema. Zanj porabim 18 jajc, 80 dekagramov sladkorja, 30 dekagramov moke, dva litra in pol mleka in 2 zavitka vaniljinega sladkorja. Za smetanovo plast pa porabim liter smetane, 10 dekagramov sladkorja in prahu in 2 zavitka vaniljinega sladkorja. Delam pa tako: pri ubijanju jajc je treba ločiti rumenjaki in beljaki. Na ogenj dam mleko s 50 dekagrami sladkorja, potem vmešam v rumenjake 30 dekagramov moke, dva vaniljna sladkorja ter vse skupaj razredim z mlačnim mlekom. Ko se mleko zakuha, ga vlijem na rumenjake in vse skupaj kuham pet minut. Med tem časom stepem beljake s 30 dekagrami sladkorja. Ko je krema skuhana, vanjo vmešam stepene beljake. To zmes potem namažem na listnato testo precej debelo in počakam, da se ohladi. Posebej stepem smetano, sladkor v prahu in dva zavitka vaniljinega sladkorja ter vse skupaj spet debelo namažem na ohlajeno kremo in pokrijem z drugo ploščo listnatega maslenega testa. Potem je treba samo še razrezati.

— Koliko rezin pride iz ene plošče?

— Šestdeset. Vsak dan naredimo pet, šest pek, ob nedeljah pa, ko je turistov še več, spetemo 700 kremovih rezin.

— Pa cena?

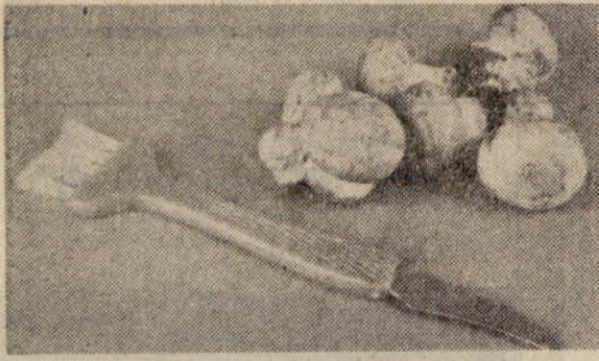
— Je vedno ista, sto šestdeset dinarjev.

— Ooo, v slaščičarni pa so po devetdeset dinarjev in so ravno tako dobre.

— Kaj ne bodo, saj se je slaščičar pri meni izučil obrti. Ampak njegove rezine so manjše.

Sicer pa je vseeno. Te all one blejske kremove rezine so po pravici in v resnici turistična posebnost. hy

NOVOSTI ZA GOBARJE

Gobarjenje — mogoče pri nas eden najmlajših športov — se zadnje čase izredno hitro razvija. Gobar je lastnik avtomobila ali kolesa, gobar je vsega naveličan mešan, denarja potreben upokojenec, skratka gobarji so stari in mladi. Skoraj v enaki meri, kot se širi krog gobarjev, se širi spoznavanje in nabiranje novih vrst gob. Res da so med gobarji nekateri, ki bodo vse življenje nabirali le jurčke in lističke, veliko je pa tudi takih, ki so že spoznali in se spoznavajo, da so okusne še druge gobe in da po kakovosti ne zaostajajo za najbolj popularnimi. Zato ne bi bilo napak, če bi se našel kdo, ki bi poskrbel, da bi prišel na naše tržišče nož s ščetko, ki ga kaže slika in je izredno namenjen gobarjem.

Vsi, ki hodijo po gozdovih s košaricami, pridejo kmalu do spoznanja, da je najboljše gobe čistiti kar sproti. Posebno pa cenijo tak način nabiranja gospodinj, saj jim odpade doma, posebno pri tistih gobah, ki niso ravno gladkih površin, zamudno odstranjevanje blata, iglic, suhih listov, vejic in mrčesa. Med nošnjo se namreč vna nesnaga še globlje zarije v gobe in onečedi se čiste. Zato nam bi nož s ščetko v gozdu ogromno koristil. Ne le da bi gobam porazili neuporabne dele, lahko bi jih tudi temeljito očistili, tako da bi pri nekaterih vrstah pred uporabo doma odpadlo vsako močenje oziroma pranje gob.

Kakor vemo, gob danes, kot so jih včasih, ne parimo več in vode ne odlivamo, saj tako zavržemo dragoceno hranilno snov. S krogom prelijemo le nekaj vrst, ki so surove strupene, poparjene pa dobre užitne gobe.

Če bi torej imeli pripravo — nož s ščetko —, s katero bi že v gozdu lahko gobe popolnoma očistili, bi jih doma pripravili hitro in mogoče na enega izmed najbolj okusnih načinov: spekli bi jih kot meso.

Gotovo bo sledilo začudenje: saj lahko tako pripravimo tudi oprane gobe. Res je! Pa vendar je razlika med opranimi in neopranimi. Vam je že kdaj padla kaplja vode v razbeljeno maščobo? Nič koliko mastnih madežev je pustila na štedilniku, na steni, na obliki in mogoče celo mehuru na koži. Gobe, ki so v glavnem sestavljene iz vode, pa polagamo vselej na vročo maščobo, saj bi se sicer bolj kuhale in predolgo bi čakali, da bi se rjavo obarvale kot zrezki! Take, neoprane, hitro pripravljene, s ščepecem soli, odlično teknejo! A. K.

ČARANJE S CVETJEM

S trohico potrpežljivosti in domišljije lahko tudi vi napravite umetnino iz preprostega cvetnega šopka. Ikebana, cvetna umetnost z Daljnega vzhoda, je večšina, ki se je lahko tudi vi hitro naučite. Zanj ne potrebujete orhidej in drugih dragocenih rastlin, zadostuje že nekaj domačih vejic in travniških ali vrtnih cvetic. Uredite jih v skledah, kozarcih, košaricah in vazah vseh mogočih oblik. So seveda neka pravila, ki jih velja upoštevati, in ta so zapisana v raznih priročnikih. Iz enega takih priročnikov bomo tudi mi v prihodnjih nekaj številkah objavili fotografije in popis, pri čemer računamo na vašo pozornost in posnemanje. Da, veselilo nas

bo, če se bodo naši standardni šopki naposled le začeli spreminjati na lepše, ne samo po domovih, ampak tudi po cvetličarnah, kjer se v izlozih nemalo krat košati slab okus, da o dolgočasnih, vedno in vedno enakih šopkih, ki jih prodajalke vežejo za kupce, sploh ne govorimo. Upamo, da boste torej veseli našega kratkega tečaja Ikebane in da bodo vaze v vašem stanovanju počasi dobile drugo podobo: »Rajši manj kot preveč.« je pravilo pri urejanju šopkov. Škoda le, da objavljene slike ne bodo v barvah — opisali pa bomo barvne kombinacije, da boste dobili lažjo predstavo, hkrati pa za nazornost dodajali še risbe silhuet. Prihodnjic začnemo torej z Ikebano!

ČIŠČENJE BALKONA

K stanovanju spada tudi balkon. Kako zelo ga pogrešajo tisti, ki ga nimajo, in kako grdo je našarjen tam, kjer ga imajo. Ali vas zares nič ne motijo križem križem napete vrvice, potrgane in na novo zavozlane, preprežene kot sračje gnezdo? Morate pa delamo srakam krivico. Se vam ne zdi, da bi morali biti stanovalci sami toliko kritični, da bi bili balkoni na pročeljih zgradb res samo v omarah? Na take balkone sodi le cvetje, in še to mora biti skrbno negovano.

Če pa uporabljamo balkon v druge namene, ga ne spreminjamo v drvarnico s skladišči, ne drvo ali v skladišče praznih skatel in zabojev, na balkonu ne odlagamo vseh zimskih športnih rekvizitov, metel, omet, leste in še vse druge ropotije, ki jo potisnemo kar na balkon.

Balkon nam lahko, posebno v tesnem stanovanju, nadomesti marsikaj: v zimskih mesecih je lahko hladilnik, ob poletnih večerih nas hladi, ob pralnem dnevu je sušilnica, ob velikem čiščenju pa odleže za dvorišče. Zato ga moramo enkrat na teden poribati, saj je promet z balkona v stanovanje tako velik, da bi s podplati prenesli preveč prahu in pozimi še saj, pomešan z meglo, če bi to delo opustili. Pri vratih namestimo predpražnik ali sešljemo iz nerabnega plašča ali starega krila lepo obrobjeno krpo, po kateri postrgamo podplata, kadar stopimo v sobo ali kuhinjo.

Tudi popleskane lesene dele na balkonu večkrat očistimo, obrišemo svetliko, če jo imamo, poravnamo napete vrvice in teraco premažemo z lanenim oljem vsakega pol leta. Mažemo 3 dni zapovrstjo po enkrat na dan.

Ko čistimo že balkon, ne pozabimo, da je naša dolžnost vzdrževati tudi del veže ali stopnišča, ki je pred stanovanjskimi vrati. Predpražnik na dvorišču dobro izprašimo, če je potreben vode, ga operemo in v senci

posušimo. Raztrgane ali razcefran robove zašijemo ali jih na novo obrobimo z enobarvno obrobjo.

Tal pod predpražnikom ne mažemo s parketnim loščilom. Res da je pogled pred stanovanjska vrata lepši, vendar kdo bo od-

govoren, če prav tam zdrsnе gos-tu, poštarju ali inkasantu? Tu prevelika vrnema ni na mestu! Red in snago pred vrati zdržajmo s pometanjem vsak dan in pomivajem vsak teden. Zato še enkrat, ne loščite tal pred vhodnimi vrati!

NOVO

V NOVI RAZRED V NOVIH ČEVLJIH

MODNI KAZIPOT

ZLAT NAKIT

Milena T. — Opazila sem, da zlat nakit ne pristaja k vsem barvam oblek enako. Mi lahko poveste, h katerim bolj?

TT — Zlato je lepo predvsem na temni podlagi: črni, čokoladno rjavi, temno zeleni in modri. Izmed svetlih barv je zares primerna zanj samo bela.

KRILO

Vesna C. — Imam blago temno rjave barve, iz katerega si mislim narediti krilo. Kakšne

barve puloverjev lahko nosim zraven in kako naj si krilo sešijem?

TT — K temno rjavi barvi pristajajo bela, beige, tirkizna, svetlo modra, oranžna in zelena. Krilo pa je lahko ozko ali rezano nekoliko na ven, z gubo ali brez nje, s pasom povečanim skozi zanke, z raznimi žepi itd. Zelo moderna so krila z navpično pošitimi robovi, zato vam najrajši svetujem, ta model.

Za pokušino: Ne samo cvetje, tudi sadeži, veje in drugo sodi v vaze. V tej se rdeče dalje in zelene trave ob veji z zelenimi jabolki.

NADEVANI PARADIŽNIKI

Paradižnikov, svežih, kmalu ne bo več. Za slovo še nadevani paradižniki.

Nadevane paradižnike pripravljamo tople ali hladne. Kot samostojna jed so primerni za predjed ali večerjo, kot priloga k mesu so čudovito paša za oči in želodec.

Enakomerno velike plodove operemo, obrišemo in jim odrežemo pokrov. Z žličko previdno izdobjemo mesnato sredino, jih malo posolimo in pustimo pokrite v skledi pol ure. Nato izcedimo sok, ki se je natekel, jih potresemo s poprom in nadevamo.

TOPLE POLNIMO

1. Na maščobi prepražimo narazano čebulo in peteršilj, dodamo očiščene gobe, jih solimo in popramo in, kot sok povre, nadevamo v paradižnike. Paradižnike postavimo v pečico in pokrijemo z rezino slanice. Pečemo 20 minut.

2. Na mesoreznic zmlata kuhana telečja pljuča pražimo s sesekljano čebulo, zelenim peteršiljem in majaronom. Med nekoliko ohlajena primešamo jajce, napolnimo in paradižnike in pečemo v pečici, dokler jajce ne zakrckne.

3. Na dno paradižnika položimo košček surovega masla, spuštimo na maslo jajce, ga potresemo s sesekljanim sirom, soljo in poprom ter spečemo.

HLADNE POLNIMO

1. Trdo kuhana jajca olupimo, sesekljamo, dodamo stlačeno saradino, sesekljano kislo kumarico in napolnimo v paradižnik. Okrasimo z drobno zrezanim drobnjakom.

2. Na olju dušimo čebulo, zeleno papriko in rezino jajčevca.

gorčico in poprom. Če je zelo gost, prilijemo malo fiziološke vode. Fiziološke vode izblijšamo s kosčki sira.

Nadevane paradižnike ponudimo še isti dan, do serviranja pa naj stojijo na hladnem.

Na krožniku naj bodo obloženi s pisano sezonsko solato: zeleno, fiziološko, kumarico, čve-

BOSCH

pralni stroji za devito plačilo

Zahtevajte cene in ponudbe pri

avtotehna

LJUBLJANA Titova 25	BEOGRAD Goisvortijeva 23	ZAGREB Petrijnska 51
------------------------	-----------------------------	-------------------------

Začinimo s stlačenim strokom česna, žličko gorčice, soljo in poprom. Med hlade nadev zmešamo kocke kuhanega prekajenega jezika.

3. Mehko kuhani fižol v zrnju zmeljemo na mesoreznic in začinišmo s soljo, oljem, kisom,

tačno itd. Na vrhu pod pokrovom naj ne manjka pri hladnih majoneza, tople pa naj krasi zelena vejica peteršilja. Hladnim se poda podstavek iz francoske ali ruske solate, topli pa naj na pladnjih poživljajo rezine mesa. M.G.

Švilanit kamnik

Kravate - terital

PSIHLOGIJA SEKSA

MAXYN DAVIS

TUDI ZAKON IMA SVOJE BOLEZNI

Seksualna prevara in želja po maščevanju izpodjedata zakon, po drugi strani pa tudi vplivata na ženo čustvovanje in se izražata v različnih oblikah. Zdravniki, advokati in sodniki so slišali nešteto pritožb na račun spolnih neuspehov in nezadovoljstva, ki po svoji obliki niso imele nič skupnega z osnovnim problemom.

Zene obtožujejo svoje moze razspisnosti, slabega značaja, kvartanja in pijanosti. Druge se spet pritožujejo, da je njihov mož trmast, misli samo na svoje delo, prijatelje ali šport. V postelji je piškote in bere časopis, igra se z gumbi na televizorju, se zanima samo za nogomet ali boksi, ni zadovoljen s hrano in se jezi na otroke in sosede. Vse, kar reče in stori, je slabo in nikoli nobene stvari ne izpelje do konca.

Njeni prijatelji in sorodniki zaman izgublajo čas, če ji povedo, da je prepirljiva in da ne zna ceniti svojega čudovitega soproga. Pravzaprav ga niti ne zažali in ji celo privoščijo, da bi

ga izgubila. Vzrok njenemu razočaranju ne tiči v vsakdanjem življenju, temveč v živčni napetosti, ki jo lahko ugotovi samo sposoben zdravnik.

DROBNE MALENKOSTI

Če so spolni odnosi med možem in ženo dobri, se sicer lahko pojavijo trenutne spolne motnje, ki pa nikoli ne bodo prodrlje na površje in uničile samo ljubezen.

Zena je lahko slabo razpoložena, če je pojedla nekaj, kar ne bi smela. Ker jo boli trebuh, očita svojemu možu, da je uničil vse lepe stvari v stanovanju. Dejansko je samo razbil krožnik, ki ga je teta Ema lastno-ročno posiljala in v katerem so navadno hranili sadje. Mož ji ne bo ostal dolžan, Rekel ji bo, da takih stvari v stanovanju sploh ne prenese, da ga zanemarlja in da misli samo na tisto prekleto starko.

Prepir se lahko začne tudi, ko zakonca razmišljata, kako bi opremila stanovanje. Poglejmo si

primer, ko se pogovarjata o stolihi. Zena ponosno pravi: »Dva fotelja, prekrita z živo modrim satenom, bi zelo učinkovito delovala z obeh strani steklenih vrat.« Mož samo zmigne z rameni in odločno pove: »da ne bi rad živel v hiši, kjer bi bili tako ekstravagantni stoli, da se nanje niti sedeti ne bi upal.« Posledica je prepir zaradi stolov, ki jih niti nista kupila niti videla.

Takšni prepri vodijo do prekinitvenih odnosov, kar lahko traja nekaj ur ali pa tudi več dni, odvisno od temperamenta obeh zakoncev. Dokler se prepirata, si tudi spolnih odnosov ne želita. V takem primeru se žene običajno spominjajo nasvetov svojih mater ali babic, ki so jim nešteto krat dejale, naj po nobenem prepiru ne zapuščajo svoje spalnice in spijo na kavču, kajti že sama bližina dveh bitij, ki se ljubita, lahko reši njune probleme.

Če se zakonca ljubita, hitro pozabita na drobne prepire, ki ne vplivajo na zakonske ljube-

POLETNI RAZGLEDI

LASTNIK in kuhar italijanskega hotela Belvedere stehata vsakega gosta ob prihodu in odhodu iz hotela. Če se gost kljub hrani v hotelu ni prav nič zredil, je to »žalitev« za oba in zato gosta kaznujeta z najrazličnejšimi skaznimi. Le ženskam nekoliko »pogleda skozi prste«.

ČE BO skupina londonških modnih kreatorjev uspešna s svojo domisljico, bo prihodnje leto v znamenju konjskih koz. Z njimi naj bi ne oblekli samo žensk, ampak — kot vidimo na naši fotografiji — tudi najrazličnejše predmete.

POTUJTE hitro in udobno — to je bistvo reklamnih gesel vseh letalskih družb sveta. Toda kako je s takim »udobnim in hitrim potovanjem«, ko stavka osebje letalskih družb — prav take stavke pa se sedaj vrste na raznih koncih sveta — kaže naša fotografija, ki je posneta na newyorškem letališču. Potniki čakajo po cele noči, da bi dobili prostor v tistih letalih, ki se lete.

V BOJ proti podzemlju so v Angliji posegli tudi krojači: v sodelovanju z orožarji so začeli izdelovati perjo, ki ga krogla iz pištole ali navadne puške sploh ne more prebiti. Najlon je namreč prepleten s titanovimi vlakni in ploščicami, takega sodobnega oklepa pod obleko pa sploh ni opaziti. Tako bodo mogoče v kratkem oblekli britanske policiste.

NA NAJVIŠJI RAVNI malo pod vrhom Grintoveca je našemu fotografu poziral tale gams. Lovci pravijo, da se stari samotarji ljudi ne boje več tako kot v časih, ko se spremljajo trop in stražijo mladiče in samice. Cenijo, da pozivlja Kamniške planine zdaj že kakih dva tisoč teh elegantnih plezalcev, ki prinašajo našemu lovskemu turizmu tudi lepe dohodke — po sto dvajset tisoč S dinarjev za rep.

GLADIATOR

PRIMITÉ GA!... ZVEŽITE GA!...

TI SI TOREŠ PRAVI ČRNI GRIZUS!

TOLOGO SE TRASHALO, JIA STE TO UGOTOVILI.

OPROSTI NAM, JAZ PA TI OBLSUBIM, JIA BOM OBA GOLJUFAR VEDEL V ARENO.

NBEGA KAR VRZI, Z JEKLETOM BI SE PA RAŠŠI SAM POZABAVAL...

ŠAM SO HOZEŠ KAZNOVATI?... TRAV!

JIEKLE Z!... KŠE PA JE Z!

IZGINILO SE!

V SREZI POZNAM PALAZO KOT SVOJ ŽEP...

BEŽIMO!... LAHOTNIKA SO RAZUZINJALI, MENI PA SO ZA PETAMI.

LAHOTNIK JE V SKRIPCIH?! POTEM NE GREMO NIHAMOR!

REŠITI GA MORAJ MO!

KAKO?

PAZI! ŠTEFAAR JE NEURAZ ZASUMIL.

OPRAVIVA Z NJIM!

SNEMI ČELADU!... BRŽ!...